

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Diplomová práce

Případová studie malotřídní základní školy

Vypracovala: Johana Sýkorová
Vedoucí práce: PhDr. Marta Franclová, Ph.D.

České Budějovice 2019

Anotace

Diplomová práce se zabývá problematikou vzdělávání na malotřídní základní škole. Jedná se o případovou studii konkrétní základní školy, která není plně organizována.

Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část je členěna do tří kapitol. V úvodní kapitole je popsáno současné pojetí českého školství, se kterým úzce souvisí kurikulární systém vzdělávání v České republice. Tato část se zaměřuje zejména na jeho kurikulární dokumenty - Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání a Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (tzv. Bílá kniha). Druhá kapitola se věnuje učitelům, s cílem popsat jeho úlohu ve výchovně vzdělávacím procesu žáků základních škol. Dále definuje profesi učitele, charakterizuje jeho osobnost a vymezuje jeho role. Poslední kapitola se zabývá vzděláváním na malotřídních základních školách a zaměřuje se zejména na charakteristiku specifických vlastností malotřídního vzdělávání.

Na teoretickou část úzce navazuje část praktická, která má kvalitativní charakter. Praktická část je detailní prezentací případové studie konkrétní malotřídní školy, která popisuje výchovně vzdělávací působení školy na její žáky, zároveň charakterizuje zdejší učitele, žáky a jejich rodiče. Pro výzkumné šetření byly použity metody pozorování, hloubkového rozhovoru a dotazníku.

Klíčová slova: malotřídní škola, malotřídní vzdělávání, základní škola, osobnost učitele, učitel na malotřídní škole, spojené ročníky, vzdělávací systém České republiky, kurikulární systém.

Abstract

This diploma thesis deals with education at composite school and its problems. It is a case study at a particular primary school, which is not fully organized.

The thesis is divided into two parts – theoretical and practical. The theoretical part contains three chapters. In the introductory chapter there is described the current conception of Czech education system. This system is related closely to curricular system of education in the Czech Republic. The first chapter is also focused on curricular documents – The Framework Educational Programme for Basic Education and National Programme for the Development of Education in the Czech Republic (White Paper). The second chapter deals with a teacher's personality. The aim is to describe the teacher's role in educational process at primary schools. Concerning teachers, there is also described their profession, characterization of their personality and definition of the teachers' role. The last chapter is concerned with education at composite primary schools and it is aimed especially at the characterization of specific attributes of composite schools education.

The second part of the thesis is a practical part and it has qualitative character. The practical part is a detailed presentation of the case study of a concrete composite school. This part describes pedagogical-educational influence of the school on its pupils. There are also described local teachers, pupils and their parents. There were used different methods for this research – observation, in-depth dialogue and questionnaire.

Key words: composite school, composite education, primary school, teacher's personality, teacher at composite school, multi-age classrooms, education system in the Czech Republic, curricular system.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 26. dubna 2019

Johana Sýkorová

Poděkování

Děkuji PhDr. Martě Franclové, PhD. za odborné vedení mé diplomové práce, za vstřícné poskytování cenných rad a připomínek.

Ráda bych také touto formou poděkovala panu řediteli konkrétní malotřídni základní školy, který mi umožnil nahlédnout do podpalubí školy, seznámit se s dokumenty školy, samozřejmě také za jeho ochotu a vstřícnost při realizaci rozhovorů vedených s pedagogickými pracovníky a uskutečněním dotazníkového šetření se žáky během výuky.

Děkuji i všem pedagogickým pracovníkům, žákům a rodičům za jejich ochotu a čas, který si na rozhovor nebo dotazník vyhradili.

Velké poděkování patří mým kolegům, za jejich podporu, trpělivost, vstřícnost a pomoc při zpracování mé diplomové práce.

Nejsrdečnější poděkování věnuji mé rodině. Moc si vážím její podpory a trpělivosti při mých studiích.

Obsah

ÚVOD	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1. Současné pojetí českého školství.....	10
1.1. Kurikulum a kurikulární dokumenty	10
1.2. Národní program vzdělávání (Bílá kniha)	12
1.3. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV)	14
1.4. Pojetí vzdělávání na prvním stupni základní školy	19
1.5. Socializace.....	20
2. Učitel	24
2.1. Profese a role učitele	24
2.2. Kompetence učitele.....	31
3. Malotřídní školy	33
3.1. Zřizování a provozování malotřídních škol	33
3.2. Rozhodující ukazatele při výběru školy	34
3.3. Vlastnosti malotřídních škol	35
3.4. Spojení ročníků	38
3.5. Formy vyučování v malotřídních školách	39
3.6. Požadavky na učitele v malotřídní škole	41
II. PRAKTICKÁ ČÁST	43
1. Cíle výzkumu a výzkumná otázka.....	44
2. Realizace výzkumu	45
2.1. Výběr sledované školy	45
2.2. Popis výzkumného vzorku	45
2.3. Etické hledisko výzkumu.....	46

2.4. Průběh výzkumu	46
3. Metodologický rámec a metody	49
3.1. Metody výzkumu a sběru dat případové studie.....	49
3.2. Metody, analýzy zpracování dat.....	54
4. Zpracování dat	56
4.1. Charakteristika sledované školy	56
4.2. Rozhovory s učiteli.....	71
4.3. Dotazníky se žáky.....	86
4.4. Dotazníky s rodiči.....	100
5. Výsledky výzkumu	114
6. Interpretace	117
ZÁVĚR.....	118
SEZNAM CITOVANÉ LITERATURY	119
SEZNAM TABULEK.....	124
SEZNAM GRAFŮ	125
SEZNAM PŘÍLOH	127

ÚVOD

České školství je velice diskutované téma, které je stále aktuální. Celková modernizace světa se přímo promítá do oblasti vzdělávání naší budoucí generace. Metody, formy a organizace vzdělávání se během historie České republiky neustále měnily a vyvíjely, vznikala spousta druhů alternativních škol, které nabízely vzdělávání jinou formou než-li tradiční české školství. V dnešní době si mohou rodiče vybrat, jakou školu bude jejich dítě navštěvovat. Mnohem častěji se rodiče rozhodují na základě pověsti školy, na doporučení jejich absolventů, na základě vystupování školy na veřejnosti, podle úspěšnosti jejich absolventů. Tyto ukazatele zajímají zákonné zástupce více než-li pouhá blízkost a dostupnost školy.

Díky novým typům alternativních škol zapomínáme na naše tradiční malotřídní školy, které nám ale mají stále co nabídnout. Nejsou tak dobře technicky a materiálně vybavené jako školy běžného typu vzdělávání. Často se potýkají s existenčními problémy, které se odvíjejí od počtu žáků a úrovně podpory zřizovatele školy. Nabízejí však svým žákům často rodinné prostředí, větší možnost pobytu venku, dávají možnost získat zkušenosti a sociální dovednosti, které se žáci učí během vyučování ve dvou a více společně vzdělávaných ročnících. Zde si vzájemně pomáhají, učí se od starších žáků, opakují a procvičují s mladšími spolužáky. Zároveň má taková škola možnost pořádát celoškolské akce, kde se setkávají všichni pedagogičtí pracovníci školy a všechny věkové skupiny žáků, včetně rodičů.

Podnětem k vytvoření této diplomové práce byla má vlastní zkušenost s malotřídním vzděláváním na 1. stupni základní školy. Zároveň mě iniciovala k napsání práce skutečnost, že veřejné povědomí o malotřídním vzdělávání je velice zkreslené naší minulostí a mnoho se neliší od dob Marie Terezie. Hlavním cílem bylo vytvořit případovou studii jedné konkrétní malotřídní základní školy, se kterou mám vlastní zkušenost z dob mého dětství. I během svých pedagogických praxí jsem se přesvědčila, že je dobrou konkurencí velkým školám, které jsem jako praktikantka během svých studií měla možnost navštívit. Záměrem bylo i to, abych přiblížila vzdělávání malotřídních škol těm, kteří vůči nim mají předsudky nebo s nimi mají špatnou zkušenost.

V poslední době byly v kvalifikačních pracích dostatečně publikovány obecné informace o malotřídních školách, a proto jsem chtěla detailně ukázat jednu malotřídní školu, o které jsem přesvědčena, že je dobrý reprezentativním vzorem malotřídního vzdělávání. Zároveň bylo mým cílem zjistit, jestli danou školu vnímají stejně jako já i její zaměstnanci, žáci a jejich rodiče.

V teoretické části jsem se zaměřila na popis současného stavu školství v České republice, dále pak na osobnost učitele, jeho funkce a role ve vzdělávání žáků, v neposlední řadě také na systém organizace malotřídního vzdělávání.

Praktická část popisuje detailní charakteristiku vzdělávání na konkrétní malotřídní základní škole z pohledu badatele a jeho zúčastněného pozorování, z pohledu vedení školy i pedagogických pracovníků školy, ale i zákonných zástupců a žáků, kteří konkrétní školu navštěvují. Ke sběru dat byla zvolena metoda hloubkového rozhovoru s pedagogickými pracovníky školy a dotazníková šetření s žáky a s jejich rodiči. Na konci praktické části jsou uvedeny výsledky výzkumu, interpretace a závěr, který shrnuje dosažené cíle a zhodnocuje získané výsledky z výzkumného šetření.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Současné pojetí českého školství

Pojetí českého školství je důležitým tématem, které se týká každého jedince v jeho životě a vzdělávání. Můžeme s jistotou říci, že vzdělávání je celoživotní proces, který neodmyslitelně patří k vývoji osobnosti každého z nás. Je to proces, který nás formuje a zdokonaluje celou naši osobnost, a to ať už se jedná o vzdělávání vědomé či nevědomé. My se zde budeme zabývat zejména vědomým vzděláváním. A právě české školství určuje, podle jakých kritérií bude tento proces v naší zemi probíhat.

Jak Veverková In: Kalhoust a Obst (2002) v publikaci o školní didaktice píše, vzdělávání či vzdělání patří mezi základní lidské potřeby každého jedince, odkazuje tak přitom na OSN a Světovou banku. Uvádí, že je tvořené rozsáhlou stupnicí vědomostí, dovedností, postojů a hodnot; je základním odrazovým můstkem pro včlenění se do ekonomického a politického života. Můžeme také s jistotou říci, že je výchozím bodem sociálního a kulturního zařazení do společnosti. A zároveň je nástrojem k uspokojování základních lidských potřeb.

1.1. Kurikulum a kurikulární dokumenty

S pedagogikou a vzděláváním jako takovým úzce souvisí pojem kurikulum. Je proto dobré si ho hned z počátku vymezit. Pojem kurikulum Spilková (1996, s. 115) definuje jako „celkový, komplexní vzdělávací program, projekt výuky, definuje funkce, pojetí, cíle a obsah vzdělání, zahrnuje metody a organizaci výuky, učební strategie, podmínky realizace apod.“ Také se autorka vyjadřuje k tomu, jakou má kurikulum v současnosti funkci, oproti tomu, jak tomu bylo až dosud. Zároveň je ale i toho názoru, že kurikulum již není chápáno jen jako učební plán a učební osnovy, dodává, že v popředí je funkce programově-orientační, která převzala vedoucí roli nad funkcí normativní a kontrolní.

Kurikulum prošlo současně s vývojem vzdělávání řadou významných změn. Ve své publikaci se tímto tématem zabývají i Maňák, Janík a Švec (2008), jež se zde opírají o studie Gregera a Černého (2007, s. 31), kteří podle nich sestavili základní charakteristiky kurikula minulé doby a kurikula doby budoucí: „(viz tabulka č. 1)“.

Tabulka č. 1: Srovnání kurikula minulosti a kurikula budoucnosti

Kurikulum minulosti a současnosti	Kurikulum budoucnosti
vědění a učení je účelné a smysluplné samo o sobě	takové pojetí vědění, které klade důraz na to, aby učíci se chápali, že sami mohou vystupovat jako aktivní spolutvůrci světa (a vědění)
zaměřuje se především na předávání dosaženého vědění	zaměřuje se nejen na předávání existujícího vědění, ale klade rovněž důraz na vytváření nového vědění (resp. přetváření vědění)
klade větší důraz na předmětové znalosti (subject knowledge), spíše než na vědění vyjadřující vztahy mezi předměty (mezipředmětové vazby)	zdůrazňuje vzájemnou provázanost jednotlivých oblastí vědění napříč obory (předměty)
předpokládá hierarchii a hranici mezi školním a každodenním věděním, a tím vytváří problém přenosu školního (akademického) vědění do mimoškolních kontextů	klade důraz na relevantnost vědění získávaného ve škole pro řešení každodenních problémů (kritika odtrženosti školního vzdělávání od běžného života)

Zdroj: Maňák, Janík a Švec (2008)

Na metodickém portálu RVP, kde se touto problematikou zabývá i Mikesková (2012), najdeme dva významy kurikula dle Walterové (1994), kde je kurikulum definované jako vzdělávací program, projekt, plán a zároveň jako průběh studia a jeho obsah. Walterová (1994, s. 15) zde vymezuje několik definic:

- Kurikulum je program a život školy.
- Kurikulum je plán obsahu vyučování.
- Kurikulum je plán učení.
- Kurikulum je veškerá zkušenost žáka získaná ve škole.
- Kurikulum zahrnuje učivo, vztahy učitele a žáků a prostředí.
- Kurikulum je plánovaná a řízená učební zkušenost.

V současné době koncept vzdělávání vychází ze dvou zásadních a základních kurikulárních dokumentů, které definují vzdělávání na všech typech a stupních českých škol. Jedná se o následující dva:

1. **Národní program vzdělávání**, který je jinak nazýván jako tzv. **Bílá kniha**;
2. **Rámcové vzdělávací programy (RVP)**.

Jsou to tzv. kurikulární dokumenty **státní úrovně**. Kromě kurikulárních dokumentů státní úrovně existují ještě kurikulární dokumenty na **úrovni školní**, jedná se o tzv. **školní vzdělávací programy**, které specifikují vzdělávání přímo na dané konkrétní škole.

Je neméně důležité zmínit významné změny, které nastávají s přijetím těchto dvou zásadních dokumentů týkajících se vzdělávání. Jedná se zejména o pojetí nového vztahu mezi žákem a učitelem, vyučování pomocí nových metod a učebních strategií s důrazem na mezipředmětové vztahy atd.

Jak uvádí Spilková In: Helus a kol. (2012), je v současnosti významné opouštění důrazu na pouhé předávání hotových poznatků a jejich pamětného osvojování. Zejména vědomosti, dovednosti a návyky jsou v tomto pojetí nahrazeny celostním rozvojem lidské osobnosti. Zároveň se k tomu vyjadřuje Spilková (1996, s. 116) a konkretizuje rozvoj osobnosti žáka jako „rozvoj kritického myšlení, tvořivého řešení problémů, samostatnosti, dovednosti účinně komunikovat, spolupracovat, pracovat s informacemi, rozvoj jazykové kultury, mravních kvalit, estetického cítění, motivace pro poznávání apod.“

1.2. Národní program vzdělávání (Bílá kniha)

Jedná se o kurikulární dokument, který postupně vznikl od 7. dubna 1999, kdy se na jeho vytvoření a schválení jeho hlavních cílů vzdělávací politiky usnesla vláda České republiky. V platnost vešel 7. 2. 2001 a zároveň se stal základním dokumentem pro vytvoření **nového školského zákona č. 561/2004 Sb.**, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Jedná se o otevřený dokument, který by měl být pravidelně kontrolován, doplňován a obnovován.

Níže jsou popsány různé pohledy na obsah Bílé knihy. Dle Franclové (2013) a Spilkové (2005) je obsahem Bílé knihy vše, co se týká klíčových otázek vzdělávání, tzn. koncepce školy, role a její úlohy, celková struktura a fungování školského systému, jakou formou je systém vzdělávání řízen a financován, cíle a obsahy vzdělávání, celkový pohled na profesi učitele, jeho role, funkce a klíčové kompetence, celkového vzdělávání studentů učitelství a jejich následné vzdělávání a profesní rozvoj.

Oproti tomu Maňák, Janík a Švec (2008, s. 33) Bílou knihu popisují jako program, který považuje v regionálním školství za základní otázku to, jak jsou stanoveny cíle a obsah vzdělávání, pojmenovává ho jako tzv. kurikulární politiku. „Dokument vychází z konstatování, že vzdělávání či učení je cestou a nástrojem rozvoje lidské osobnosti.“

Současně pojednává o zvyšování požadavků jak na školy, tak jednotlivé pedagogy, zvláště na klíčové kompetence, podněcování mezipředmětových vztahů, zavádění integrace výuky ve větším rozsahu (Maňák, Janík a Švec, 2008).

Přesné definování Národního programu rozvoje vzdělávání (2001, s. 7) najdeme v jeho úvodní části a zní: „Česká Bílá kniha je pojata jako systémový projekt, formulující myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které mají být směrodatné pro vývoj vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu.“ A dále specifikuje, jakých dispozic, výchozích bodů a předpokladů rozvoje celostního systému vzdělávání se týká. Zároveň otevírá i záležitosti jednotlivých stupňů i typů škol (Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, 2001).

1.2.1. Čtyři pilíře výchovy a vzdělávání

Vzdělávání a výchova prošly historicky řadou významných úprav a změn. To se odrazilo na přesném definování toho nejdůležitějšího, o co ve vzdělávání a výchově jde, tj. o základní kameny výchovy a vzdělávání. Proč je vlastně vzdělávání a výchova důležitá jak pro jedince, tak i pro celou společnost a čeho bychom vzděláním a výchovou chtěli dosáhnout.

Vzdělávání se stalo celosvětovou otázkou a snahou vytvořit globální systém ve vzdělávání. Jak se můžeme dočíst ve zprávě Mezinárodní komise UNESCO pro vzdělávání pro 21. století, „Učení je skryté bohatství“, Jacques Delors (1996), jako předseda této komise, zde definoval **4 základní pilíře** jako východisko vzdělávání:

- učit se poznávat;
- učit se jednat;
- učit se žít společně s ostatními;
- učit se být.

1.2.2. Cíle vzdělávání

Cíle, které Bílá kniha vymezuje, se značně opírají o dokument UNESCO z roku 1997 s názvem Učení je skryté bohatství. Toto rozdělení popisuje ve své publikaci i Franclová (2013). Zde přímo dle Bílé knihy (2001, s. 14–15) je zařazen **přehled cílů**:

- rozvoj lidské individuality;

- zprostředkování historicky vzniklé kultury společnosti mladé generaci;
- ochrana životního prostředí ve smyslu zajištění udržitelného rozvoje společnosti;
- posilování soudržnosti společnosti založené především na rovném přístupu ke vzdělání a výchově k lidským právům a multikulturalitě;
- podpora demokracie a občanské společnosti;
- výchova k partnerství, spolupráci a solidaritě v evropské i globalizující se společnosti;
- zvyšování konkurenceschopnosti ekonomiky a prosperity společnosti;
- zvyšování zaměstnatelnosti.

Změnou cílů a obsahů vzdělávání, které se v Bílé knize objevují, se také zabývají Maňák, Janík a Švec (2008). Kromě toho tvrdí, že by se také mělo jednat o změnu metod a forem výuky, atmosféry, ale i celkově klimatu školy.

1.3. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV)

Rámcový vzdělávací program je školský dokument, který vymezuje vzdělávání na státní úrovni a specifikuje jeho charakteristiku podle různých stupňů škol. Rámcové vzdělávací programy jsou vytvořené pro každou etapu vzdělávání zvlášť, tj. pro etapu předškolního, základního a středního vzdělávání. RVP ZV vznikl v návaznosti na Bílou knihu v letech 2004 až 2010. Tento dokument má dvě úrovně:

- 1. státní** – to jsou kromě Národního programu vzdělávání ještě **rámcové vzdělávací programy (RVP)**, které platí vždy pro určitý typ školy (zde se budeme zabývat pouze Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání);
- 2. školní** – to jsou **školní vzdělávací programy (ŠVP)**, které si vytváří každá škola sama pro sebe podle svých možností a specifičnosti.

RVP pro ZV Franclová (2013) definuje jako klíčový dokument, v němž jsou konkretizovány nároky státu na vzdělávání, které jsou zde zakotveny ve formě obsahu a cílů a dále jako očekávané výstupy v oblasti základního vzdělávání. S tímto vymezením souhlasí i Maňák, Janík a Švec (2008) a dodávají i existenci definování jeho pojetí. Dále

charakterizují cílové hodnoty základního vzdělávání, které se týkají klíčových kompetencí, zejména jejich vzniku, formování a postupného vývoje. Také sem řadí i poskytování spolehlivého východiska všeobecného vzdělávání, které je úzce spjato s celým procesem vzdělávání ve školách.

V RVP ZV (2016, s. 6) můžeme tuto charakteristiku rámcových vzdělávacích programů najít rozdělenou do čtyř následujících bodů:

- vycházejí z nové strategie vzdělávání, která zdůrazňuje klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě;
- vycházejí z koncepce společného vzdělávání a celoživotního učení;
- formulují očekávanou úroveň vzdělání stanovenou pro všechny absolventy jednotlivých etap vzdělávání;
- podporují pedagogickou autonomii škol a profesní odpovědnost učitelů za výsledky vzdělávání.

1.3.1. Principy RVP ZV

Základní charakteristika RVP ZV a jeho funkce jsou sepsány v principech RVP ZV (2016). Mezi primární funkci RVP ZV patří zejména to, že navazuje na RVP pro předškolní vzdělávání a je výchozím bodem RVP pro střední vzdělávání. Dále definuje vše povinné pro základní vzdělávání žáků. Vymezuje obsah vzdělávání, učivo, jednotlivé výstupy vzdělávání a to, čeho by žáci měli dosáhnout, tzv. **klíčové kompetence**. Mezi závazné ukazatele řadí i **průřezová témata**. Určuje **standards**, které slouží k naplňování cílů vzdělávání. Umožňuje volbu metod, forem výuky, vzdělávacích postupů a podpůrných opatření se zohledněním individuálních potřeb žáků. Poskytuje možnost přizpůsobení vzdělávání a umožňuje zařazení podpůrných opatření pro žáky se speciálně vzdělávacími potřebami.

1.3.2. Klíčové kompetence

Klíčové kompetence, jako soubor komplexních způsobilostí, patří mezi základní principy RVZ ZV. Jsou to takové schopnosti a dovednosti, kterých by měl žák během svého studia na určitém vzdělávacím stupni dosáhnout a osvojit si je. Popis klíčových

kompetencí můžeme najít v RVP ZV (2016, s. 14) definovaný jako „souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti“.

Podle RVP v rámci základního vzdělávání rozlišujeme klíčové kompetence v těchto šesti základních oblastech:

- kompetence k učení;
- kompetence k řešení problémů;
- kompetence komunikativní;
- kompetence sociální a personální;
- kompetence občanské;
- kompetence pracovní.

1.3.3. Cíle základního vzdělávání

Tzv. mety, kterých by během vzdělávání měli žáci dosáhnout, to, čím by mělo samotné vzdělávání být, jeho směr a účelovost, to vše najdeme popsané v cílech základního vzdělávání. Cíle základního vzdělávání, které vedou k utváření a postupnému rozvíjení klíčových kompetencí a zároveň poskytování spolehlivého základu všeobecného vzdělávání jsou též definovány v RVP ZV (2016). Jedná se zejména o to, vést žáky k(e):

- spolupráci;
- komunikaci, kde své vyjádření podloží smysluplnými argumenty;
- vzájemné úctě ke svojí práci i práci ostatních;
- plnění svých povinností a uplatňování svých práv;
- logickému a tvořivému myšlení;
- řešení problémů;
- osvojování strategií učení;
- motivaci pro celoživotní vzdělávání;
- respektu, toleranci a ohleduplnosti k lidem jiné kultury a vyznání;
- pozitivnímu vztahu k prostředí a přírodě;
- citlivým vztahům k ostatním lidem;

- rozvoji a ochraně svého zdraví (fyzické, psychické, sociální);
- odpovědnosti za své činy;
- poznání a rozvoji svých schopností v závislosti na nabitých vědomostech a dovednostech, zejména při výběru svého povolání.

1.3.4. Základní vzdělávací oblasti

RVP ZV rozděluje vzdělávání do devíti základních vzdělávacích oblastí, které se mohou dále členit na jednotlivé vzdělávací obory. Jedná se o tyto oblasti:

- jazyk a jazyková komunikace (český jazyk a literatura, cizí jazyk);
- matematika a její aplikace;
- informační a komunikační technologie;
- člověka a jeho svět;
- člověk a společnost (dějepis, výchova k občanství);
- člověk a příroda (fyzika, chemie, přírodopis, zeměpis);
- umění a kultura (hudební výchova, výtvarná výchova);
- člověk a zdraví (výchova ke zdraví, tělesná výchova);
- člověk a svět práce.

1.3.5. Průřezová témata

Jednotlivé vzdělávací obory se promítají do školních vzdělávacích programů, jejichž obsah se dále člení do vyučovaných předmětů tak, že zajišťuje rozvoj klíčových kompetencí pomocí osvojovaného učiva. Na učivo v jednotlivých předmětech navazují tzv. průřezová témata, která propojují jednotlivé předměty a zároveň odkazují k otázce současného světa a problematice společnostního života. Takto se k tomu vyjadřují ve své knize Maňák, Janík a Švec (2008, s. 35) a následuje vlastní dělení průřezových témat:

- výchova demokratického občana;
- osobnostní a sociální výchova;
- environmentální výchova;
- výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech;
- interkulturní výchova.

1.3.6. Vzdělávací období a očekávané výstupy

Obsah vzdělávání a učivo jsou na 1. stupni rozděleny do dvou vzdělávacích období, ke kterým přísluší jednotlivé ročníky:

- **1. vzdělávací období** – jedná se o vzdělávání v 1., 2. a 3. ročníku;
- **2. vzdělávací období** – obsahuje vzdělávání ve 4. a 5. ročníku.

Na konci těchto dvou období jsou stanovené tzv. **očekávané výstupy**, které by měl žák splňovat. Na konci 1. vzdělávacího období jsou očekávané výstupy pouze orientační, ale na konci 5. ročníku (konec 2. vzdělávacího období) jsou již brány jako závazné a musí být bezpodmínečně dodrženy. V RVP ZV (2016, s. 14) jsou očekávané výstupy definované takto: „Očekávané výstupy mají činnostní povahu, jsou prakticky zaměřené, využitelné v běžném životě a ověřitelné. Vymezují předpokládanou způsobilost žáků využívat osvojené učivo v praktických situacích a v běžném životě na konci 5. a 9. ročníku.“

1.3.7. Standardy vzdělávání

Je nutné zmínit i termín standardy vzdělávání. Jedná se o významnou součást kurikula. V RVP ZV (2016) jsou standardy definovány jako detailnější a upřesňující popis obsahu očekávaných výstupů. Dosahování stanovených cílů vzdělávání by mělo být umožněno vzájemnou kooperací se standardy. Podle Spilkové (1996) bychom standardy měli chápat jako základní cíle, tj. předpokládané výstupy a očekávané výsledky vzdělávání. To ve své publikaci popisují také Maňák, Janík a Švec (2008), kde se ke standardům staví z pohledu jejich dvojí funkce:

- **orientační**, která je propojena s cíli vzdělávání;
- **hodnotící**, která se zaměřuje na výsledky žáků a škol.

Obsahem vzdělávacích standardů je tzv. **kmenové učivo**, které pokládáme za jádro vzdělávání. Vymezuje rozsah učiva, který musí být splněn.

Ve své publikaci Spilková (1996) zmiňuje i tzv. **globální standard 1. stupně základní školy**. Jedná se o hlavní cíle a dopady výchovy a vzdělávání na 1. stupni základní školy. Vymezuje tři základní oblasti, kterých se tento globální standard týká:

- dovednost komunikovat (ústně, písemně, neverbálně, vlastní uměleckou tvorbou s ohledem na multikulturu) a soužití v lidské společnosti (budování a udržování vztahů mezi lidmi, které jsou založené na vzájemné důvěře, toleranci, hledání kompromisů, empatii, smyslu pro pravidla, jejich dodržování a spravedlnost);
- postoj k sobě (rozvoj sebedůvěry, objektivní sebekritiky, samostatnosti a zodpovědnosti za své jednání), postoj k ostatním (k respektování druhých), postoj k přírodě (zejména k životnímu prostředí, podílení se na jeho ochraně, vnímání sebe jako součásti přírody a vztahů mezi člověkem a přírodou) a postojem ke světu (jeho fungování);
- vědomosti a základní představy o světě (touha po objevování a poznání, zájem o práci s informacemi).

1.4. Pojetí vzdělávání na prvním stupni základní školy

V praktické části se budeme zabývat vzděláváním na prvním stupni základní školy, měli bychom si proto alespoň obecně vymezit vzdělávání pro tuto úroveň školy. Nejde jen o obsahovou stránku vzdělávání, tedy o učivo. Jedná se také o hlavní etapu vzdělávání, která určuje podmínky a předpoklady pro motivaci k našemu dalšímu vzdělávání, zároveň se zde seznamujeme s různými strategiemi učení, ze kterých si později vybíráme v našem následujícím studiu. Současně se zde setkáváme i s novou skupinou jedinců, z nichž každý je něčím specifický. V tomto okamžiku má škola důležitou roli proto, abychom se naučili být tolerantní k ostatním a přijímali je takové, jací jsou.

Jak Franclová (2013) shrnuje, vzdělávání na prvním stupni základní školy je období s významnou specifičností. Zejména je určujícím faktorem přechod z mateřské školy či rodinného prostředí, které se vyznačuje volnějším režimem a blízkostí lidí, které zahrnují dítě láskou, do prostředí s pevným řádem a systematickým vzděláváním. V zásadě jde na prvním stupni hlavně o to, aby došlo k nejsoubornějšímu poznání každého žáka, zjištění a respektování jeho specifických potřeb, možností a zájmů ve vzdělávání.

Níže jsou uvedené **cíle základního vzdělávání**, které jsou zakotvené ve školském zákoně 561/2004 Sb., kde základní vzdělávání by mělo vést k osvojování strategií učení a být motivací pro vzdělávání celoživotní. Zejména by se mělo jednat o podněcování k tvořivému myšlení, řešení problémových úkolů a situací, spolupráci, ochraně svého psychického a fyzického zdraví, toleranci a ohleduplnosti, vytváření hodnot v životě a vztahu k životnímu prostředí a zároveň k využití svých schopností a dovedností při rozhodování o své následující profesní dráze.

1.5. Socializace

V rámci toho, co vše se primárně týká formování lidské osobnosti vzděláváním, je nutné zmínit i termín socializace, ke které dochází během celého procesu vzdělávání. Jedná se o důležitou součást vzdělávání, ke které patří např. porozumění okolnímu prostředí, interakce mezi žákem a školním prostředím, zaujímání postojů, přijímání nových sociálních rolí (zejména jako žáka a spolužáka), vytváření nových sociálních vztahů (se spolužáky, s ostatními žáky, s třídním učitelem, s ostatními pedagogickými i nepedagogickými zaměstnanci školy).

Jedním ze základních principů transformace českého školství patří i **humanizace školy**, která se socializací úzce souvisí, o níž Spilková (2005, s. 34) říká, že „zdůrazňuje postoje, hodnoty, dovednosti a osobní vlastnosti“.

1.5.1. Škola jako socializační instituce

Můžeme říci, že škola je důležitou socializační institucí, která plní funkci sekundární socializace člověka, při které dochází k začlenění do sociálního prostředí školy. Důležitá je však kooperace školy a rodiny, která tak společně působí ve výchovném a vzdělávacím procesu dítěte. A pokud škola a rodina ovlivňují tento proces ve vzájemné spolupráci, dochází k jeho naplňování přirozenější cestou a zároveň k vytváření pozitivního vztahu ke vzdělávání.

Ke škole jako socializační instituci se vyjadřuje Pol (2007), který definuje školu – socializační instituci jako specifický prostor, kde jsou stanovena daná vnější pravidla (v oblasti právní, ekonomické, společensko-politické, hygienické atd.), jež je povinné respektovat.

Z jiného pohledu vymezuje socializaci Havlík a Koťa (2002) In: Janík (2009), kteří říkají, že socializací dochází k přeměně ‚biologického tvora‘ v člověka. Člověk je poté považován za sociální a kulturní bytost, která se chová dle určených pravidel své společnosti, v zájmu zachování společensky akceptovatelných hodnot a vyznačuje se také tím, že plní jednotlivé role vzhledem ke svému okolí.

Specifičnost socializačního procesu ve škole je zejména dána tím, že dochází k socializačnímu působení jak učitele – autority, tak i svých spolužáků a ostatních žáků školy, kteří patří do jeho vrstevnické skupiny. **Socializační působení** na žáka je dlouhodobé, proto má velký vliv na utváření osobnosti, zejména jeho postojů a hodnot. Škola jako vzdělávací instituce ovlivňuje tzv. sociální kapitál. Podle Putnama (2004) In: Krykorková a Váňová (2010) je sociálním kapitálem myšlen rozsah sociálních sítí, postojů a hodnot a vzájemné důvěry ve skupině.

Socializační proces je obsažen v základních složkách výuky. Dle Heluse (2007) se jedná o učivo, cíle, metody a hodnocení, které ovlivňují tento proces.

Důležitým bodem v socializačním procesu je také učení se nápodobou, díky které žáci získávají vzory pro své budoucí chování, ať už jsou to vzory pozitivní či negativní. Učitelé by měli být pro své žáky dobrými vzory a být důslední v plnění odměn a trestů, které vyplývají z jasně stanovených pravidel školy i třídy. K posilování **socializačních procesů** dochází právě pomocí odměn a trestů, ty by měly žáky motivovat k jejich vhodnému chování. Hovoříme o sociálním posilování, které je podle Gillernové a Krejčové (2012, s. 20) založeno na „odměnách a trestech sociální povahy“.

1.5.2. Klima školy a třídy

Se socializací souvisí i sociální klima školy a třídy, které je důležitým determinantem pro socializační proces. Klima školy ovlivňuje to, jak škola funguje, jaká je její filosofie, jak kooperují učitelé mezi sebou a vycházejí s ředitelem školy, jak se vzájemně podporují a působí jednotně. Zároveň na žáka v socializačním procesu působí jeho třída, jako uměle vytvořená sociální skupina plná sociálních interakcí. Gillernová a Krejčová (2012) píší o školní třídě jako o malé sociální skupině, která je tvořena určitým počtem jedinců, kteří mají společné cíle, jimiž je provádí společné činnosti. Patří do jedné

sociální skupiny, pro kterou platí daná pravidla, která musí všichni její členové dodržovat. Každý má nějakou roli v této komunitě a komunitu, do které patří, si náležitě uvědomují.

K tomu se také vyjadřuje Mareš (1998), který určuje, kdo všechno ovlivňuje klima dané třídy, označuje je za tvůrce klimatu, jimiž jsou žáci celé třídy jako velká uměle vytvořená skupina, přirozeně vytvořené skupinky ve třídě, žáci jako jednotlivci, všichni učitelé, kteří ve třídě vyučují a učitelé jako jednotlivé osoby. Dále tvrdí, že **sociální klima třídy** je dlouhodobý stav, který ovlivňován **sociálním klimatem celé školy** i **sociálním klimatem učitelského sboru**.

Za jeden z nejdůležitějších determinantů motivace žáků k učení a jejich celkovému postoji ke vzdělávání pokládá Kyriacou (1996, s. 79) právě klima třídy. Za optimální klima školní třídy považuje klima, které je „cílevědomé, orientované na úlohy, uvolněné, vřelé, podporující žáky a se smyslem pro pořádek“.

Jak se o klimatu třídy vyjadřuje Filová (2009), jedná se o specifickou charakteristiku třídy, do které se promítá dlouhodobější citové naladění, spolupráce a dobrá atmosféra ve třídě a obecně i postoje a vztahy mezi žáky ve třídě, ale i mezi žáky a učiteli. A zároveň definuje optimální klima jako cílevědomé, pohodové, orientované na úkoly a cíle, srdečné a podporující, zároveň i takové, které má cit pro dodržování pravidel, úctu k autoritě učitele a jeho vedení. To vše určují **faktory**, které jsou zobrazeny v grafu podle Filové (2009, s. 123), z něhož můžeme vyčíst vzájemné vztahy jednotlivce, třídy a jejího řízení. Zde je výčet faktorů, které tyto vztahy ovlivňují:

- jednatel jako učitel nebo žák (pohoda, pocit, bezpečí, jistota, nezávislost, odpovědnost, spontánnost, spokojenost, aktivita a zájem o učení);
- řízení, které je tvořeno pravidly a organizací (jasnost pravidel, učitelova ochota pomoci žákům, obtížnost výuky, zaměřenost výuky na objevování a variabilita učebních činností);
- třída, kterou tvoří žáci a jejich kolektiv (přátelství, soudržnost, konfliktnost, spolupráce, soutěživost, diferencovanost a možnost seberealizace všech žáků).

Rozvíjení **sociálních dovedností** Gillernová a Krejčová (2012) považují jako prevenci rizikového chování, ve své publikaci odkazují na Caldarellu a Merrella (1997), kteří vytyčují pět dimenzí sociálních dovedností:

- dimenze vrstevnických vztahů;
- dimenze seberegulačních mechanismů;
- dimenze související s vlastním vzděláváním a školní docházkou;
- dimenze vzájemného souladu, která se projevuje jako dovednost kooperace;
- dimenze zaměřená na dovednosti prosadit se v interakci s druhými osobami.

2. Učitel

2.1. Profese a role učitele

Po rodičích a dalších blízkých členech a přátelích rodiny je učitel jednou z důležitých osob v životě každého žáka. Je to člověk, se kterým se vídá žák každý den, který ho ovlivňuje v jeho vzdělávání i výchově. Kromě toho, že by měl být odborníkem ve své profesi, měl by být i vzorem správného chování a průvodcem k utváření si životních hodnot a postojů svých žáků. Měl by být zprostředkovatelem učiva, dobrým organizátorem pracovní činnosti v hodinách i různých akcí, měl by umět jednat jak s žáky, tak i s rodiči svých žáků, měl by jim umět poradit ve složitých situacích, také by měl zvládat náročné výchovné situace, měl by být důsledný, empatický, tolerantní, tvořivý a prahoucí po neustálém sebezdokonalování. Měl by umět vytvářet klidnou a příjemnou atmosféru, vybudovat si u žáků důvěru. Hlavně by však měl být sám sebou. Ale stejně tak, jako je každý člověk jiný, tak je jiný i každý učitel, klade na sebe a své kvality jiné nároky jak sám, tak i jeho okolí.

Výzkumy, které zkoumaly učitele v zahraničí i u nás, se zabýval Jan Průcha. Shrnutí výsledků uvádí ve své publikaci Kalhous a Obst (2002):

- Není všeobecná definice pro kvalitního a efektivního učitele.
- Charakteristiky osobnosti i profese se od sebe velmi odlišují a jen některé z učitelových vlastností mají na efektivitu výuky přímý vliv.
- Přímý vliv na školní prospěch jednotlivých žáků nemají charakteristiky učitele, protože ty se projevovat na chování učitele totiž vůbec nemusí.
- Profese učitele prochází vývojem z etapy postavení začátečníka až do etapy postavení experta, což je předpokládatelné.

Shrnutí výzkumů také zařazuje Vašutová (2004), která ovšem dodává, že v krajní interpretaci profesi učitele zpochybňuje. Zároveň se opírá, stejně jako řada sociologů, o **hlavní znaky učitelovy profese**, které jsou zde vymezené dle Štecha (1994):

- mít na stupni experta teoretické a praktické dovednosti, které jsou nepostradatelné k řešení důležitých společenských otázek a problémů;
- chtít být součástí ve snaze o větší prospěch společnosti;

- být rozhodný a samostatný;
- dodržovat etické zásady této profese;
- zastávat profesní kulturu.

2.1.1. Definice profese

Jak bylo zmíněno, je velice těžké až nemožné univerzálně definovat učitelskou profesi zvláště proto, že každý odborník i laik na ni nahlíží z jiné pozice, z jiného úhlu pohledu, v jiné situaci a s jiným množstvím různých zkušeností. V následujících odstavcích jsou zařazené alespoň některé z definic, nebo spíše **charakteristik profese učitele**.

Podle Kalhouse a Obsta (2002) by měl učitel mít specializované a expertní znalosti a dovednosti, měl by se řídit obecně známým souborem etických zásad a zároveň by měl mít určitou míru odborné autonomie a samosprávné regulace.

Spilková (2004) i Krykorková a Váňová (2010) uvádějí sedm **profesních oblastí**, které by měl dle Shulmana (1987) každý učitel mít:

- oborové znalosti;
- obecně pedagogické znalosti;
- znalost kurikula;
- oborově didaktické znalosti;
- znalost žáků a jejich charakteristik;
- znalost kontextu vzdělávání;
- znalost cílů a záměrů klíčových hodnot ve vzdělávání.

Dále se Berliner (2001) In: Spilková (2004) zmiňuje i o **pojetí učitelské profese**, pojetí učitele jako experta, který má být nápomocen při vzdělávání, zároveň by měl vytvářet příhodné podmínky pro vzdělávání, dále plánovat a řídit situace a v neposlední řadě i oplývat určenými kompetencemi, které jsou potřebné k vykonávání jeho profese.

Podle Vonky a kol. (1992) In: Spilková (2004), kteří na toto téma nahlíží i z perspektivy stanovení cílů vzdělávání učitelů primárních škol, patří mezi základní cíle zejména vytvářet si přirozenou sebedůvěru a věřit svým kompetencím učitele,

umožňovat poznání procesů vzdělávání, hledat vztahy mezi teoretickou stránkou a praktickým využitím, vést je k sebepoznání vlastního vzdělávání a nacházení cesty svého profesního rozvoje, podněcovat je ke komunikaci a srozumitelnému vyjadřování a ke kritickému myšlení.

Průcha (2002, s. 21) při popisu učitelské profese vychází ze tří **základních definic učitele**:

1. „Důležitou úlohou učitele je být třetím činitelem, po matce a otci, ve výchově a zároveň být zprostředkovatelem vytříbených a ucelených poznatků ze všech školních předmětů.“ (Klika a Sokol, 1909, s. 1912)
2. „Učitel je profesionálně kvalifikovaný pedagog, který se zásadním způsobem podílí na vzdělávacím procesu a je za jeho přípravu, průběh i výsledky zodpovědný.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, s. 261)
3. „Učitelé předávají poznatky, postoje, dovednosti, které jsou charakterizovány v kurikulárních dokumentech. Přitom za učitele považujeme jen ty, kteří se v učebním procesu přímo aktivně podílejí.“ (OECD Indicators, 2001, s. 309-400)

2.1.2. Osobnost učitele

V odstavcích níže uvádíme předpoklady a požadavky, které jsou na profesi učitele kladeny a vyžadovány. Jedná se zvláště o **vlastnosti a charakterové rysy**, kterými by měl učitel jako osobnost oplývat.

Jak uvádí Spilková In: Helus at al. (2012), která tím odkazuje na Rogerse (1998), je důležitá zejména zásada **bezpodmínečného pozitivního přijetí** žáka, které spočívá hlavně ve víře v každého jedince ve třídě a jeho potenciál. Kladný postoj ke vnímání osobnosti každého žáka vede k vytváření důvěry žáka v učitele, jejich vzájemně otevřené komunikaci a vytváření pozitivní atmosféry či klimatu ve třídě. Na zásadu bezpodmínečného pozitivního přijetí navazuje i vytváření rovných možností ve třídě, kdy žáci ve třídě musí cítit z učitelova vystupování, posuzování a hodnocení, že se jedná o objektivní přístup ke každému žákovi ve třídě. Učitel by měl dbát na to, aby věnoval

pozornost rovnocenně každému jedinci, aby každého povzbuzoval v jeho úsilí a motivoval jej k co nejlepším výkonům a dobře odvedené práci. (Petty, 2006)

Neméně důležitou vlastností učitelské profese je nepochybně i **autorita učitele**. **Formální autorita** je dána společenským postavením učitele. Její rozsah je dán většinou pojetím vzdělávání dané školy. Formální autorita neodráží vztah učitele a dětí, případně rodičů, je pouze součástí sociální hierarchie společnosti. Mnohem důležitější je **přirozená autorita**, která by se měla odrážet zejména ve stanovení jasných pravidel, v důslednosti k jejich dodržování, jistě i k vymezování hranic. Na stanovování vnitřních pravidel třídy jako sociální skupiny by se měli podílet i žáci, aby pochopili jejich význam a důsledky jejich dodržování, které ovlivňují atmosféru ve třídě (Spilková In: Helus, 2012). Také Pařízek (1988, s. 105) se k tématu autority vyjadřuje a vymezuje mimo jiné autoritu jako „dobrovolné přijetí učitelovy role ze strany žáků, rodičů a veřejnosti“. Žáci i rodiče si konkrétního učitele váží na základě jejich vzájemného vztahu a chování učitele. Autorita by měla být založena na vzájemném respektování sebe i druhých, pak se stává autoritou přirozenou.

Mezi další charakterovou vlastnost Kratochvílová In: Horká (2009) řadí **autentičnost učitele**. Učitel by měl být sám sebou, aby se jeho verbální projev odrážel i v jeho neverbálním vystupování. S tím také souvisí hledání rovnováhy mezi vlastními představami a ideály o osobnosti učitele s požadavky, které jsou na učitele kladeny.

Ani **empatické porozumění** není zanedbatelnou vlastností učitele. Snaha o vnímavé naslouchání, projevení zájmu a možnosti svěřit se, je jeden z důležitých prostředků vzájemné komunikace (Kratochvílová In: Horká, 2009).

Jak se zmiňuje Helus (2007), **odolnost vůči stresu a psychické zátěži** je dalším charakterovým rysem osobnosti učitele. Odolnost na zátěž a psychické rozpoložení učitele se odráží ve vzájemné spolupráci s žáky a narušuje také příznivé podmínky pro klima třídy.

Neméně důležitou vlastností učitele by mělo být umět projevit svůj zájem a žáky motivovat k činnosti. Pokud totiž žáci z učitele cítí, že nepovažuje činnost za nepotřebnou a zbytečnou, projeví svůj zájem a nadšení do činnosti spíše, než když je

tomu naopak. Pokud žák uspěje, dostaví se radost z vykonané práce a zvýší se tak motivace pro práci další. S tím souvisí i to, že by učitel měl umět žáka náležitě ocenit a pochválit, ale zároveň by měl umět motivovat i ostatní žáky, aby dosáhli svého úspěchu. Dle Pettyho (2006) se díky tomu zvyšuje i sebedůvěra jedince a jeho sebehodnocení.

K tomuto tématu se také vyjadřuje Vašutová (2002, s. 30), která charakteristiku osobnosti učitele vymezuje jako **osobnostní kompetenci každého učitele**, do níž dle ní patří „psychická odolnost a fyzická zdatnost, empatie a tolerance, osobní postoje a hodnotové orientace, osobní dovednosti jako je např. řešení problémů, kooperace a kritické myšlení a osobní vlastnosti jako je např. zodpovědnost, důslednost a přesnost.“

2.1.3. Profesní činnosti učitele

Mezi profesní činnosti učitele nepatří jen samotná výuka žáků, ale i další funkce, kterými je na škole pověřen. Patří sem zejména dozor nad žáky na chodbách, ve školní jídelně, při výletech a různých akcích školy. Zároveň se jedná o doučování žáků a nápravná cvičení, příprava na vyučování, opravy žákovských prací, vyrábění různých učebních pomůcek, vedení zájmových útvarů. Také účast na správě školy, na pedagogických radách, konzultace s ostatními učiteli, vychovateli a jinými odborníky, spolupráce s rodiči. Dále i své sebevzdělávání i učitelská administrativa a vedení pedagogické dokumentace. Tyto činnosti lze rozdělit do dvou základních skupin:

- **přímá vyučovací nebo výchovná činnost;**
- **nepřímá vyučovací nebo výchovná činnost**, tj. činnosti, které s přímou vyučovací nebo výchovnou činností souvisejí.

Je důležité si vymezit i následující dva termíny:

- **vyučovací čas**, který označuje pouze čas, kdy učitel přímo vyučuje žáky (tvoří ho přímá vyučovací nebo výchovná činnost).
- **pracovní čas**, tj. celkový čas všech činností učitele (tzn. činnosti, které patří mezi přímé i nepřímé vyučovací nebo výchovné činnosti dohromady).

Podobně na toto rozdělení činností nahlíží Vašutová (2002) se svým analyticko-deskriptivním přístupem, kdy činnosti rozděluje opět do dvou skupin:

- **hlavní činnosti** – projektování, vlastní vyučování a hodnocení;
- **doplňkové činnosti** – konzultační, koncepční, administrativní, operativní, styk s veřejností, sebevzdělávání.

Dle Kurelové (1998) In: Vašutová (2004, s. 75) následuje rozdělení čtyř základních skupin činností učitele:

- orientační, komunikační a kultivační činnosti;
- diagnostické a evaluační činnosti;
- projektivní činnosti;
- realizační činnosti.

Jiné rozdělení můžeme najít dle Janíka (2002) In: Vašutová (2004, s. 74-75), kteří se zmiňují o rozdělení činností podle analýzy činnosti učitele ve třech oblastech:

- **metodicko-organizační aktivity** – např.: vedení žáků k dodržování školního řádu, používání projektově orientovaného vyučování, různých učebnic atd.;
- **aktivity podporující svobodu, sociální učení a integraci ve škole** – např.: orientace učiva podle zájmu žáků, integrace žáků se specifickými potřebami, rozšiřování učiva pro nadané žáky apod.;
- **aktivity směřující k profesnímu rozvoji učitele a rozvoji školy jako instituce** – např.: zájem se o nové vyučovací metody, o odbornou literaturu, podílení se na rozvoji školy aj.

2.1.4. Role učitele

Role, kterou učitel plní, prošla rozsáhlým vývojem. Dříve byl učitelem pouhým zprostředkovatelem učiva – dovedností a vědomostí, žák byl většinou zcela pasivní a pouze vnímal již hotové a definované poznatky z určitých vědních oborů. Postupem času se od toho začalo upouštět, protože se zjistilo, že mnohem více se žák naučí nebo si osvojí, pokud je pouze veden k vlastnímu objevení dovedností a vědomostí. Dnes

označujeme roli učitele jako podněcovatele, který pěstuje u svých žáků seberozvíjející a seberegulující schopnosti. Z žáka pasivního se tak stává žák aktivní.

Jak Kostrub (2003) uvádí, existují tři **hlavní role učitele**:

- **Inspirátor**, motivuje a inspiruje žáky k vlastnímu rozvoji, současně má snahu podněcovat u žáků touhu po poznání a objevování neznámého.
- **Facilitátor**, vede žáky k samostatnému uvažování, řešení úkolů a problémových úloh.
- **Konzultant**, otevřeně komunikuje se žáky, buduje mezi sebou a žáky vztahy založené na důvěře, jeho úkolem je i poskytování poradenství.

K roli facilitátora Spilková (1997) řadí i roli **průvodce**, jako partnera, který žáka provází, podněcuje a podporuje na cestě poznání a objevování a zároveň jako **garant** zaručuje platnost a dodržování jasných pravidel na půdě školy.

Jiný náhled na role učitele nám může nabídnout Prokop (2001), který označuje učitele takto:

- **Člen společnosti**, který sám dodržuje pravidla společnosti, ve které žije, ale vede k nim i své žáky.
- **Soudce**, který hodnotí vykonanou práci i chování svých žáků, chválí i kárá je za jejich chování.
- **Vlastníka**, který oplývá nabytými vědomostmi, schopnostmi a dovednostmi.
- **Pomocník**, jenž je ve třídě pro potřeby žáků, pokud potřebují s něčím pomoci či poradit.
- **Rozhodčí**, který řeší vzniklé konflikty a nedorozumění mezi žáky.
- **Detektiv**, který vyšetřuje, co se stalo, zjišťuje potřebné informace při porušování pravidel ve třídě.
- **Předmět identifikace**, což znamená, že má charakterové i povahové vlastnosti, které jsou pro žáky vzorem.
- **Podporovatel**, který povzbuzuje žáky k práci a motivuje je k dalším činnostem, přičemž jim dodává sílu a podporu a zvyšuje jim tam sebevědomí a sebedůvěru.

2.2. Kompetence učitele

Souborem všech schopností, dovedností, které se váží k této profesi a genetickým vybavením učitelem, jsou právě jeho kompetence k vykonávání této profese. Podle některých z definic učitelových kompetencí, jsou zde předloženy následující náhledy.

Jedná se o komplex předpokladů a dovedností učitele, které mu slouží k výkonnému zastávání své profese (Průcha, Walterová, Mareš, 2001).

Slavík a Siňor (1993) na kompetence učitele nahlíží z trochu jiného pohledu a říkají, že se jedná o připravenost učitele přizpůsobit se požadavkům své profese a zároveň si uchránit svoji vlastní přirozenost.

Vašutová (2001) popisuje tento termín ze širšího hlediska a uvádí, že profesní kompetence, mezi které patří znalosti, dovednosti, zkušenosti a postoje, se vytváří a rozvíjejí od předchozího studia profese a dále po celou dobu své profesní dráhy. Soubor klíčových kompetencí učitele, které jsou potřebné pro vykonávání jeho profese, se nazývá **profesní standard**. Do profesního standardu Vašutová (2001) zařazuje kromě těchto obecných předpokladů, jako je psychická odolnost a fyzická zdatnost, dobrý aktuální stav a mravní bezúhonnost, tyto nezbytné kompetence, které vyjadřují způsobilost učitele:

- kompetence oborově předmětová;
- kompetence didaktická a psychodidaktická;
- kompetence obecně pedagogická;
- kompetence diagnostická a intervenční;
- kompetence sociální, psychosociální a komunikativní;
- kompetence manažerská a normativní;
- kompetence profesně a osobnostně kultivující.

Od jednotlivých cílů, kterých má být vzděláváním a výchovou dosahováno, se též odvíjejí kompetence, které napomáhají k jejich dosažení. Učitelovy profesní kompetence jsou přiřazeny k jednotlivým pilířům tzv. Delorsovy koncepce vzdělávání, o kterou se ve své publikaci opírá Vašutová a kol. (2001) In: Vašutová (2002):

1. **Učit se poznávat** – realizace díky kompetenci předmětové, didaktické či psychodidaktické, pedagogické, infromatické a informační, manažerské, diagnostické a hodnotící.
2. **Učit se společně žít s ostatními** – je realizováno kompetencí sociální, prosociální, komunikativní, intervenční.
3. **Učit se jednat** – je uskutečňováno kompetencí všeobecného rozhledu, osobnostně kultivující, multikulturní, enviromentální, proevropské.
4. **Učit se být** - je naplňováno díky kompetenci diagnostické, hodnotící, zdravého životního stylu, poradensko – konzultační.

3. Malotřídní školy

Malotřídní školy jsou jedním z typů škol, které se odlišují od ostatních v organizačním uspořádání jednotlivých ročníků školy. Tento typ škol můžeme také najít pod označením *škola, která není plně organizovaná, malotřídní či ménětřídní* (dle starších publikací), nebo také jako *škola s kombinovanými či smíšenými třídami*, z čehož již význam daného typu školy jasně vyplývá. Běžně se tento typ škol nachází v malých obcích, kde počty žáků jednoho ročníku nejsou tak vysoké jako zejména ve městech.

Kvůli nízkým počtům žáků dochází ke spojení dvou a více ročníků v jedné školní třídě, kde učí jeden učitel. Případně zde může být i asistent pedagoga, pokud se v této třídě nachází žák, kterému byl asistent pedagoga přidělen. Značnou roli v tomto uspořádání také hraje velikost školy a počty jednotlivých kmenových tříd, které má škola jako objekt k dispozici.

K vymezení termínu malotřídní škola se také vyjadřuje Trnková In: Průcha (2009, s. 303): „Malotřídní škola je typem neúplně organizované ZŠ, tedy školy s pouze jedním vzdělávacím stupněm, která má méně tříd než 5 (1. stupeň tvoří 5 ročníků). V některé z jejích tříd jsou tedy vyučováni žáci více než jednoho ročníku. Hovoří se pak o spojených ročnících nebo také o kombinovaných třídách.“ S tímto vymezením souhlasí i Průcha (2001) a dodává, že pokud je pro každý ročník prvního stupně základní školy zřízena samostatná učebna, jedná se o školu plnotřídní, nebo-li plně organizovanou.

3.1. Zřizování a provozování malotřídních škol

Proč vlastně malotřídní školy v této době ještě stále existují? To je otázka, kterou je dobré si zodpovědět hned zpočátku. I v dnešní době navštěvuje malé venkovské školy značná část dětí, jelikož umístění městských škol není takové, aby vyhovovalo všem rodinám z venkova, jejichž děti mají navštěvovat základní školy. Navíc jsou některé městské školy třeba i několik desítek kilometrů vzdálené, a to i přesto, že se města neustále zvětšují a územně rozrůstají. Kvůli ubývání počtu dětí byla spousta venkovských

škol zrušena, ovšem ty, které jsou od měst vzdálenější, mohou mít stále počty žáků stejné, nebo jim počty žáků mohou dále narůstat.

Zde je zařazen jeden z nejdůležitějších požadavků na fungování malotřídních škol, tj. **minimální počty žáků ve školách 1. stupně** (druhy malotřídních škol jsou blíže charakterizované v podkapitole: Spojení ročníků) dle vyhlášky č. 48/2005 Sb. ve znění pozdějších předpisů, které vymezuje v paragrafu 4:

- **škola jednotřídní** – 10 žáků;
- **škola dvoutřídní** – 12 žáků průměrně na jednu třídu;
- **škola trojtřídní** – 14 žáků průměrně na jednu třídu;
- **škola čtyřtřídní** – 15 žáků na jednu třídu (platí i pro školy s více třídami 1. stupně).

Maximální počet žáků ve třídě dle vyhlášky 48/2005 Sb. je 30.

Podle průzkumu mezi zřizovateli škol, který zjišťoval hlavní důvody zřizování a provozování malotřídních škol v obci, uvádí Trnková, Knotová a Chaloupková (2010) jako nejčastější následující důvody:

- dojíždění dětí;
- tradice;
- kulturní činnost;
- specifika malotřídky;
- sounáležitost s obcí;
- služba rodičům;
- rozvoj obce;
- dostupnost vzdělávání;
- udržení obyvatel.

3.2. Rozhodující ukazatele při výběru školy

Pádným důvodem rodičů pro výběr školy bývá zejména vzdálenost školy od místa bydliště žáků. V místě školy a blízkých obcích mívají většinou při rozhodování rodiče jasno, zvláště když se jedná o docházku na první stupeň základní školy. Složitě dojíždění autobusem či vlakem s přestupy není pro tak malé děti vhodné. Samozřejmě, že s tímto

souvisí i spádový obvod školy, kde jejich dítě má pro nástup do školy přednost před dětmi, které ve spádovém obvodu nebydlí a rodiče se je do dané školy rozhodli umístit z jiného důvodu.

Je pravidlem, že čím menší škola, tím je její pověst po okolí pro její fungování důležitější. Je zřejmé, že pro ty rodiče, kteří nemají jinou volbu, budou své děti do dané školy posílat i tehdy, kdy škola nebude mít dobré renomé. Ale o ty žáky, jejichž rodiče na výběr mít budou, zejména pokud budou mít možnost své dítě dopravit do jiné školy, o takové žáky škola dozajista přijde. Zároveň ale můžeme s jistotou říci, že celkové klima malé venkovské školy je zcela odlišné od klima velké městské školy. Rodinná atmosféra může motivovat nejednoho rodiče k zapsání svého dítěte na malotřídní školu.

Určujícími faktory pro rodiče při výběru školy pro své dítě mohou být:

- spádovost školy;
- dopravní dostupnost;
- počet žáků ve třídě;
- specifika daného typu školy (např. charakteristické vlastnosti malotřídního vzdělávání žáků);
- pověst školy a doporučení od rodičů žáků dané školy;
- celkové klima školy.

3.3. Vlastnosti malotřídních škol

Samozřejmě, že stejně jako každá plně organizovaná škola je jiná, odlišují se od sebe i školy malotřídní. Zejména záleží na tom, jaké vztahy má venkovská škola se svým zřizovatelem, tedy s obcí, v níž se nachází. Záleží především na tom, jak zřizovatel chce, a hlavně může školu podporovat svými prostředky. Od toho se dále odvíjí finanční podpora dané školy, což se následně odráží např. na materiálním vybavení školy.

Dalším určujícím ukazatelem fungování a kvality školy je její **pedagogické obsazení**. Místem a dostupností se může jevit, že je těžké získat pro některé malotřídní školy kvalitní a odborně vzdělané pedagogické pracovníky. Proto je dobrým důvodem udržovat a lákat mladé lidi s rodinami na venkov, což venkovským školám zajišťuje

především potenciální žáky, případně i uchazeče o zaměstnání učitelů, asistentů a vychovatelů.

Základní rysy malotřídních škol shrnuje Emmerová (2000) In: Zormanová (2015) takto:

- Vyšší nároky na učitele (časová náročnost příprav na výuku, pracné plánování aktivit v hodině, nesnadná organizace hodiny).
- Větší spolupráce mezi kolegy – učiteli.
- Znalost žáků celé školy a jejich rodinných zázemí.
- Větší prostor pro individuální práci s jednotlivými žáky díky menším počtům ve třídách.
- Menší míra anonymity učitelů v obci a okolí, zvláště pokud zde i bydlí.
- Větší spolupráce s rodiči dětí, zapojování rodičů do různých projektů školy a školní družiny.
- Vzájemné učení se jednotlivých ročníků navzájem, jak vědomostního, tak i sociálního rázu.

Trnková In: Průcha (2009) přirovnává malotřídní prostředí k širší rodině, což vychází hlavně z menšího a všem známého kolektivu pedagogických pracovníků a také ze vzájemné znalosti žáků všech ročníků. Tvrdí, že vztahově přehledné a stálé prostředí vyhovuje dětem mladšího školního věku.

O tom, jaké vztahy převládají mezi rodiči žáků a malotřídními školami na venkově, píše i Brant (2008) a říká, že rodiče žáků malotřídních škol se častěji setkávají s jejich pedagogickými pracovníky, ať už se jedná o větší provázanost s obcí a účastí na jejich společných akcích či na školních odpoledních aktivitách. Můžeme mluvit i o tom, že rodiče se tedy více zapojují do pořádaných aktivit, více se školou spolupracují. Z toho vyplývá i větší informovanost rodičů o průběhu vzdělávání svých dětí na dané škole. Pozitiva včasného informování rodičů například o problémech svých dětí jsou nemalá, co nejdřívejší řešení nastalých potíží může lépe zabránit zhoršování stavu

a zajistit včasné vyřešení situace. Mezi nejvíce užitečné **metody sdělování informací** Brant (2008) řadí tyto:

- společné schůzky a konzultace s rodiči a jejich dětmi;
- zápisy do hodnotících notýsků, týdenních plánů a žákovských knížek na společných třídních schůzkách;
- pořádání pravidelných odpoledních konzultací.

I samotné řízení malotřídní školy je specifické a odlišné od řízení škol plnotřídních. Trnková, Knotová a Chaloupková (2010, s. 145) se vyjadřují k řízení malotřídních škol takto: „Můžeme hovořit dokonce o typickém vlivu osobnostních charakteristik ředitele na řízení malotřídní školy.“ A zároveň dodávají, že ředitelé malotřídních škol mají zhoršené okolnosti kvůli nízkému počtu osob v jejich pedagogickém i nepedagogickém kolektivu a nemohou tak zmocnit zodpovědností nad administrativou a ekonomickou agendou zástupce ředitele nebo sekretářku, jak je tomu na plně organizovaných školách. Dále následují **role ředitelů** malotřídních škol dle Trnkové, Knotové a Chaloupkové (2010):

- **manažer instituce** (např.: vyřizuje objednávky a veškerou poštu, podepisuje dokumenty, organizuje fungování školy, kontroluje práci pedagogů, zajišťuje materiálně – technické vybavení a provoz školy, vystupuje na veřejnosti jako zástupce školy, vede veškerou administrativu, řeší aktuální problémy aj.);
- **(třídní) učitel** s celkem vysokým vyučovacím úvazkem vzhledem ke své funkci ředitele školy (plánuje výchovně vzdělávacích aktivity a volnočasové aktivity).

Vzdělávání v malotřídních školách můžeme řadit mezi alternativní způsoby, níže jsou uvedené **alternativní rysy malotřídního vzdělávání** s jejich pozitivním či negativním vlivem (Průcha, 2001):

a) pozitiva

- uskutečňování **skupinového vyučování**, kdy učitel vyučuje věkově odlišné skupiny, které se při práci nesmějí vzájemně rušit;
- výuka s principem **otevřené třídy**, kdy se žáci jednoho ročníku na některé předměty spojují s žáky jiného ročníku;

- zvyšování **sociální kooperace**, jež dochází zejména ve spolupráci s ostatními žáky i jiného ročníku, naučení se vzájemné tolerance a pochopení, naslouchání, ale i zdravému prosazování svého názoru s uvedením vhodných argumentů;
- působení malotřídní školy jako **kulturního a společenského centra obce**, což se odráží především ve fungování společenského života v obci.

b) Negativa

- vyšší **náklady na provoz** oproti městským školám, což nejvíce způsobují náklady na žáka;
- specifický styl vyučování malotřídních škol vyžaduje vyšší **nároky na zkušenosti a kvality učitelů**, primární příprava budoucích učitelů se zaměřuje především na vyučování v plnotřídních školách.

3.4. Spojení ročníků

Organizace spojování ročníků do jednotlivých tříd (učeben) je jedním z nejtěžších úkolů ředitele před začátkem každého školního roku. Jedním z nejzákladnějších ukazatelů jsou počty žáků v jednotlivých ročnících a zároveň také prostorové možnosti školy jako objektu. Dále organizaci ovlivňují velikosti jednotlivých školních učeben tak, aby umístění ročníků odpovídalo optimálnímu zaplnění třídy. Dalšími faktory, které mají vliv na organizaci ročníků, je i složení žáků v jednotlivých třídách, počty integrovaných žáků, vzájemné vztahy mezi jednotlivými ročníky jako sociálními skupinami. Počtem školních tříd se také rozlišuje následující dělení malotřídních škol.

1. **Školy jednotřídní**, jedná se o ty školy, ve kterých jsou velice nízké počty žáků jednotlivých ročníků, tudíž se zde vyučuje všech pět ročníků v jedné kmenové učebně společně. Díky stále klesajícím počtům žáků na těchto školách a náročnosti přípravy i samotné výuky učitele v těchto třídách je kladen důraz na snižování počtů těchto typů škol.
2. **Školy dvoutřídní**, jedná se o nejčastější typ malotřídní školy dle Nelešovské a Spáčilové (1999), v jedné učebně jsou spojeny dva ročníky a ve druhé se nacházejí zbývající tři ročníky.

3. **Školy trojtřídní** jsou odlišné od typů škol výše tím, že jeden z ročníků je vyučován samostatně. Ostatní čtyři ročníky jsou spojené po dvou ročnících do dvou tříd.
4. **Školy čtyřtřídní** jsou posledním typem malotřídních škol, s největším počtem tříd. Spojené ročníky v jedné třídě jsou tedy jen dva z pěti a ostatní tři ročníky jsou vyučovány v samostatných třídách.

Z dělení malotřídních škol výše také vychází následující obecná definice malotřídních škol, kterou ve své publikaci uvádí i Nelešovská a Spáčilová (1999): malotřídní nebo ne plně organizovaná škola je taková, kde se alespoň v jedné třídě vzdělává více než jeden ročník žáků. Musíme ale zmínit i to, že kvůli organizaci výuky a rozvrhu jednotlivých učeben mohou být spojené i ty ročníky, které jsou běžně vyučovány samostatně a každý má jiného třídního učitele. Jedná se zejména o hodiny tělesné, hudební, výtvarné či pracovní výchovy.

3.5. Formy vyučování v malotřídních školách

Požadavky na cíle a obsah vzdělávání, získávání klíčových kompetencí či plnění očekávaných výstupů na konci obou vzdělávacích období jsou stejné na prvním stupni jak pro školy plně organizované, tak i pro školy malotřídní. Rozdíl mezi vyučováním na plně organizované škole a škole malotřídní můžeme najít v organizaci výuky a ve formách vyučování (Musil a Sedláček, 1964). Oproti tomu se k této problematice rozdílnosti vzdělávání podle typu organizace školy staví Nelešovská a Spáčilová (1999) a vidí zásadní odlišnosti v organizaci, ve vyučovacím procesu i pozici učitele v porovnání s plně organizovanými školami. Průcha (2012) uvádí jako hlavní znak vyučování na malotřídních školách společné vzdělávání věkově smíšených skupin žáků.

Výuka ve třídě dvou či více různých ročníků je pro učitele velice náročná na přípravu, na časové rozvržení činností, tak i na organizaci vyučovací hodiny. Jako tmelící prvek zde přitom působí společný úvod a závěr vyučovací hodiny. Jsou to ty činnosti, kdy s žáky plánujeme práci, opakujeme učivo, zároveň i činnosti na bázi ranního kruhu, ale také aktivity, kdy prezentujeme své práce, hodnotíme proběhlé činnosti, projekty atd. Zároveň Trnková In: Průcha (2009) odkazuje na tradici **tematického**

vyučování, kdy se ročníky vzdělávají společně ve vybraném tématu, liší se rozsahem a hloubkou.

Často se žáci sami od sebe učí. Mohou si vzájemně pomáhat, inspirovat se. Co je pro jeden ročník novou látkou, může být pro ročník druhý přínosným opakováním či prohlubováním učiva, zvláště pokud se jedná o spojení dvou sousedních ročníků (Tupý, 1978).

Záleží zejména na tvořivosti a iniciativě učitele, které činnosti bude s danými ročníky uskutečňovat dohromady, a které odděleně. Častá je v této situaci **skupinová práce**, kde mohou být v jednotlivých skupinkách namíchaní žáci z obou ročníků. Zkušenější žáci mohou mladším pomáhat, vést je, ale i kontrolovat, naopak žáci, pro které je učivo nové, ví, že mohou své zkušenější spolužáky požádat o radu, vysvětlení úkolu apod.

Je na učiteli, aby se naučil časově zkoordinovat činnosti s jednotlivými ročníky ve své třídě. Je třeba, aby si naplánoval dané aktivity tak, aby se přímo věnoval jednotlivým ročníkům rovnoměrně. Jako častá činnost žáků ve spojených ročnících je samostatná práce, kterou učitel zadá jednomu ročníku a může se tak osobně věnovat ročníku druhému. Zároveň však musí kontrolovat práci těch žáků, kteří pracují samostatně. Tyto činnosti by se měly během vyučovací hodiny vystřídat. Jako označení této formy práce můžeme najít i jako tzv. **střídavá výuka**, kdy učitel během vyučovací hodiny vystřídá přímou a nepřímou výuku u všech ročníků.

Těžištěm organizace vyučování na malotřídní škole je tedy **vyučování v odděleních**. Toto označení více specifikují Nelešovská a Spáčilová (1999) ve své publikaci a říkají, že počet oddělení se odvíjí od počtu jednotlivých ročníků ve spojené třídě. A každé z oddělení se vzdělává podle svého vzdělávacího plánu příslušného ročníku.

Přestože dané ročníky ve spojené třídě fungují jako samostatné skupiny, které jsou rozdílné jak věkem, s tím spojenou i sociální vyspělostí, měrou znalostí a dovedností, tvoří však dohromady jednu sociální skupinu – třídu, která sice funguje

jako celek, ale má své samostatné jednotky - dané ročníky. Samozřejmě to se pak odráží i v jejich sociální vyspělosti.

Střídání **přímého vyučování a samostatné práce** je jedna z nejčastěji praktikovaných organizací hodiny. Při přímém vyučování mají žáci možnost s učitelem otevřeně komunikovat, může být uskutečněn výklad nové látky, objevování nových vědomostní, znalostí či dovedností, ale i návyků. Učitel s žáky upevňuje a prohlubuje nově nabyté učivo a vede žáky k řešení zadaných úkolů samostatně (Opatřil a kol., 1985). Během přímé práce s jedním ročníkem by měl učitel mluvit jen tak hlasitě, aby ho žáci v přímém vyučování slyšeli, ale zároveň aby co nejméně rušil žáky, kteří zrovna pracují samostatně. Toto ohleduplné chování by měl učitel vyžadovat i od svých žáků.

Samozřejmě, že žáci, kteří se právě věnují samostatné práci, by se také měli chovat ohleduplně k ročníku, který právě pracuje společně s učitelem. Měli by pracovat tiše a svoji pozornost zaměřit na splnění zadané práce. Postupně se učí soustředit se jen na svoji práci a nevnímat, co se děje kolem. Jak tvrdí Nelešovská a Spáčilová (1999), samostatná práce není jen jakousi doplňkovou činností. Má stejnou důležitost v procesu vzdělávání a výchovy jako přímé vyučování. Samostatná práce klade důraz na individuální práci žáka, jeho samostatnost, soustředěnost a aktivní účast. Jak tvrdí Opatřil a kol. (1985), jedná se o plnění zadané práce, která mívá většinou individuální charakter, za jejíž splnění se žáci učí nést zodpovědnost. Během samostatné práce lze s žáky opakovat, procvičovat a zdokonalovat již alespoň z části upevněné učivo.

Zároveň je nutné říci, že stanovení náročnosti a množství úkolů pro samostatnou práci žáků není zcela jednoduché. Musí se jednat o přiměřené zadání samostatné práce, které by měla zvládnout většina žáků ve třídě za předem určený čas. A přitom musí mít učitel připravenou další práci, další doplňkové činnosti pro ty, kteří dokončí svoji práci dříve. Zadání úkolu musí být učitelem srozumitelně vysvětleno a zároveň by se měl učitel ujistit, že mu rozumí všichni žáci, kteří budou samostatnou práci plnit.

3.6. Požadavky na učitele v malotřídní škole

Pokud máme srovnávat požadavky, které jsou kladeny na učitele plně organizované základní školy a učitele školy malotřídní, je třeba zmínit zvýšenou míru

náročnosti, která je na učitele v malotřídní škole kladena (Nelešovská a Spáčilová, 1999). Ať už se jedná o znásobené přípravy (podle počtu spojených ročníků ve třídě) na vyučovací hodinu, o opravování a kontrolu písemných samostatných prací, o organizaci metod výuky a forem práce při výuce či o kombinování přímé a nepřímé práce s jednotlivými ročníky, jsou tyto nároky značně vyšší než na učitele v plně organizované škole.

Jako specifickou vlastnost uvádí Burýšková (2012) In: Zormanová (2015) i dovednost týmové práce učitelů na malotřídní škole. Učitelé většinou znají všechny žáky z celé školy i s jejich rodinným zázemím, jako kolegové si pomáhají, vyměňují si názory a spolupracují při řešení různých situací.

Zároveň Nelešovská a Spáčilová (1999) zmiňuje, že učitel na venkovské malotřídní škole přichází o značnou míru anonymity, jeho soukromý život (chování a vystupování mimo školu) je bedlivě sledován obyvateli obce a blízkého okolí. Zároveň je tato práce i časově náročnější, protože se většinou zúčastňuje školních i obecních aktivit, které jsou pořádány o víkendech. Ale co se týká autority, můžeme říci, že ji má podstatně vyšší než učitel z plně organizované školy ve městě.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část je zaměřená na zpracování a prezentaci výzkumného šetření případové studie malotřídní základní školy. Tato část je úzce propojena s teoretickou částí, ve které je charakterizován koncept vzdělání v České republice, což úzce souvisí s tím, jak je výše zmiňovaná malotřídní základní škola řízená a organizovaná. V teoretické části jsou dále popisovány role a funkce učitele, jež se odráží v rozhovorech s pedagogickými pracovníky školy a jejich učitelskými filosofiemi. A v neposlední řadě samozřejmě navazují otázky týkající se malotřídního vyučování v rozhovorech a dotaznících na problematiku vzdělávání na malotřídních základních školách.

Zaměřením své diplomové práce jsem se rozhodla specializovat se pouze na jednopřípadovou studii malotřídní školy, která zajišťuje 1. stupeň základního vzdělávání. Jedná se o školu, která se nachází v mém rodném kraji a mám k ní velice osobní vztah. Tato škola je otevřená novým projektům a inovacím, proto jsem se jí rozhodla oslovit pro následující výzkumné šetření. Během svého studia jsem zde měla možnost absolvovat různé pedagogické praxe, navíc jsem na zmíněné škole již druhým rokem působila při studiu jako učitelka, vždy jeden den v týdnu. Prostředí i kolektiv pedagogických pracovníků byl pro mě známý i z toho důvodu, že jsem zde absolvovala 1. stupeň základního vzdělávání jako žákyně. Proto jsem se rozhodla oslovit uvedenou školu se záměrem zrealizovat zde své výzkumné šetření.

Prezentace případové studie malotřídní základní školy je zaměřena především na detailní charakteristiku školy a popis organizace vzdělávání, zde se objevují i konkrétní statistické údaje o organizačních změnách školy, o pedagogických pracovnících a žácích školy. Dále je orientována na zpracování rozhovorů s pedagogickými pracovníky školy, dotazníků s rodiči a žáky, jež se zabývají zejména školním klimatem, vzájemnými vztahy a spokojeností se školou jako vzdělávacím centrem pro žáky 1. – 5. ročníku základní školy.

1. Cíle výzkumu a výzkumná otázka

Praktická část diplomové práce je prezentací kvalitativního šetření v podobě případové studie. Hlavním cílem tohoto šetření je detailní popis konkrétní malotřídní školy, zejména je zaměřen na její filosofii a organizaci procesu výchovy a vzdělávání žáků, charakteristiku učitelského sboru a žáků školy. Hlavním cílem výzkumného šetření je tedy získat hlubší vhled do širokého kontextu konkrétní malotřídní školy.

Metodami sběru dat je zúčastněné pozorování fungování školy, vztahů mezi pedagogickými pracovníky, žáky a jejich rodiči navzájem. Zároveň i analýza veškerých dokumentů upravujících chod školy. Další metodou jsou hloubkové rozhovory s pedagogickými pracovníky školy a dále pak dotazníky se žáky a jejich zákonnými zástupci.

Výzkum se zabývá tím, jak konkrétní malotřídní škola funguje, jak ovlivňuje vztah žáků ke vzdělávání, jaké je zde školní klima. Zejména se orientuje na proniknutí do filosofie organizace školy, o jaké dokumenty se škola při procesu vzdělávání opírá a jimiž se řídí.

Se zaměřením na cíle výzkumu této práce a jejího kvalitativního šetření byly definovány následující otázky bádání:

VO 1: Jaká je organizace vzdělávání na konkrétní malotřídní škole?

VO 2: Jací pedagogičtí pracovníci působí na konkrétní malotřídní škole?

VO 3: Jací žáci navštěvují konkrétní malotřídní školu?

2. Realizace výzkumu

2.1. Výběr sledované školy

Pro výzkumné šetření a zpracování případové studie byla o spolupráci požádána nejmenovaná základní škola, která splnila podmínku malotřídní organizace vzdělávání.

Jedná se o školu, ke které mám velmi blízký vztah, zcela jistě také proto, že mám velice dobré zkušenosti z proběhlé spolupráce se zmíněnou školou, ať už se jednalo o průběh mých praxí, či pomoc při pořádání školních akcí, nebo výpomoc při zastupování nemocných učitelů.

Škola se nachází na jižním Plzeňsku v malebné vesničce. Jedná se o malotřídní školu, která by při zveřejnění svého jména svým malým počtem žáků a pedagogických pracovníků školy snižovala možnost zachování anonymity jak učitelů, žáků, tak i jejich rodičů. Z důvodu velikosti školy a obce, v níž se nachází, jsem se rozhodla neuvádět její přesný název ani název obce. Nerada bych poškodila dobré jméno školy tím, že by někdo nevhodně interpretoval výsledky výzkumného šetření.

2.2. Popis výzkumného vzorku

Výzkumný vzorek je tvořen konkrétní malotřídní školou a všemi účastníky vzdělávání na této škole. Jsou to všichni pedagogičtí pracovníci (ředitel, učitelky, asistentky pedagoga a vychovatelky školní družiny), dále také všichni žáci, kteří navštěvují základní školu a chtěli se zúčastnit výzkumu, a v neposlední řadě i jejich rodiče, jež se chtěli zapojit do výzkumného šetření.

Celkem se výzkumného šetření zúčastnilo 11 pedagogických pracovníků, 65 žáků a 49 zákonných zástupců (dále jen rodičů).

Výzkumný vzorek pro rozhovory s pedagogickými pracovníky školy byl označen písmeny: A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K.

2.3. Etické hledisko výzkumu

Před zahájením výzkumu se konala informační schůzka s ředitelem školy, kde byla předložena vize plánovaného výzkumu a byly dohodnuty konkrétní podmínky následujícího šetření. Uveden byl výzkumný cíl práce a plánované metody šetření.

Rozhovory s pedagogickými pracovníky byly nahrávány na diktafon, vždy v úvodní fázi došlo k udělení souhlasu s nahráváním rozhovoru a zpracováním jejich odpovědí. Rozhovoru se zúčastnili všichni pedagogičtí pracovníci školy (11 z 11).

Před vyplňováním žákovských dotazníků byli vždy žáci seznámeni s průběhem výzkumu. Ti, kteří se chtěli do výzkumu zapojit, stvrdili svůj souhlas vyplněním dotazníku. Celkem se vyplnění žákovských dotazníků zúčastnilo 65 žáků z celkových 72.

Dotazníky pro rodiče byly předány rodičům jejich dětmi, které byly požádány o jejich doručení. O realizovaném výzkumu byli rodiče informováni písemně formou průvodního dopisu v úvodu dotazníku a jejich souhlas byl vyjádřen zasláním vyplněného dotazníku zpět do školy. Celkem se rodičovských dotazníků vrátilo 49 z původně odeslaných 59 (konkrétní počet rodin). Samozřejmě je nutné vzít v potaz, že některé dotazníky vyplňovali rodiče i za více žáků, kteří mají mezi sebou sourozenecký vztah.

Všichni respondenti byli informováni o průběhu a cíli výzkumného šetření. Byli seznámeni s tím, že jejich účast na výzkumu je čistě dobrovolná a zcela anonymní. Respondenti dotazníkového šetření (žáci a rodiče) byli informováni o tom, že škola se dozví pouze celkové vyhodnocení dotazníků a nedostane k nahlédnutí žádný z jednotlivých dotazníků.

Veškeré výpovědi respondentů jsou autentické a zaznamenané právě tak, jak je uvedli dotazovaní. Pouze v případech, kdy respondenti uvedli název školy či obce a jméno pedagogického pracovníka či žáka, byla odpověď dotazovaného upravena tak, aby byla zachována anonymita výzkumného šetření.

2.4. Průběh výzkumu

Téma malotřídního vzdělávání je velice diskutované i v dnešní době, přestože škol, které nejsou plně organizované značně ubylo. Díky diskuzím studentek, které probíhaly po absolvovaných praxích na malotřídních školách, po vyslechnutí jejich

názorů a většinou negativních zkušenostech, jsem se rozhodla napsat o malotřídní škole, která dělá čest svému jménu. Osobně jsem absolvovala zmíněnou malotřídní školu a jsem přesvědčena, že mě perfektně připravila na studium na osmiletém gymnáziu. Na dané škole jsem realizovala většinu mých pedagogických praxí a byla jsem nadšená ze spolupráce mezi pedagogickými pracovníky i mezi nimi a mnou. Tato škola má velice dobré renomé v původním okrese Plzeň - jih. Z těchto důvodů jsem se rozhodla zaměřit svoji práci na zmíněnou malotřídní školu, aby se o její práci, otevřenosti k rodičům i široké veřejnosti, individuálnímu přístupu k dětem, vlídné a rodinné atmosféře dozvěděla i vzdálenější veřejnost. I když je zpracování výzkumného šetření zcela anonymní, věřím, že bude dobrou ukázkou toho, že malotřídní vzdělávání může být opravdu kvalitní, přináší s sebou svá pozitiva, a může být inspirací pro jiné malotřídní školy.

Teoretickou částí jsem se snažila obsáhnout témata, kterých se následující výzkumné šetření dotýká. Jedná se o český systém vzdělávání na základních školách, který ovlivňuje veškeré dění na základních školách. Dále pak jde o role a funkce učitele ve vzdělávacím procesu žáků základních škol, jelikož se jedná o velice zásadní výchovně-vzdělávací působení pedagogických pracovníků na každého žáka. A v neposlední řadě obsahuje také kapitolu o vzdělávání na malotřídních školách, protože tato problematika je velice specifická svými charakteristickými vlastnostmi ve vzdělávání. Teoretická část je podložena odbornou literaturou, jež jsem volila co nejaktuálnější v závislosti na její dostupnosti.

Vize plánovaného výzkumného šetření byla taková, že bych ráda charakterizovala celkové výchovně vzdělávací působení zmíněné malotřídní školy na její žáky. Chtěla jsem také charakterizovat skladbu pedagogických pracovníků, která by byla založena na osobních rozhovorech s jednotlivými pracovníky školy. A v neposlední řadě jsem chtěla zjistit spokojenost žáků a jejich rodičů se zmiňovanou školou v závislosti na jejich spolupráci a klimatu školy.

Před zahájením výzkumného šetření jsem si domluvila schůzku s ředitelem zmiňované malotřídní školy, abych mu sdělila svůj záměr a domluvila se

na podrobnějších podmínkách výzkumu. S navrhovanou vizí plánovaného výzkumného šetření ředitel školy i se svými kolegyněmi souhlasili.

Výzkum byl realizován v průběhu školního roku 2017/2018, zahájen byl v září 2017 a byl ukončen v červnu 2018. Byl uskutečněn ve dvou hlavních etapách. První etapa spočívala v zúčastněném pozorování. Metodou pozorování byly získány informace o celkovém vzdělávání žáků dané malotřídní školy, o vzájemných vztazích účastníků vzdělávání i mezi školou a rodiči žáků. Dále byl záměrem pozorování i celkový chod a fungování školy, propojenost školy s obcí, v níž se nachází. Ve škole jsem absolvovala náslechové hodiny, kdy jsem se stala účastníkem jako pozorovatelem vzdělávacího procesu. Zároveň jsem měla možnost vyzkoušet si roli učitele či asistenta pedagoga ve spojených ročnících. Účastnila jsem se mnohých školních i mimoškolních aktivit, kde jsem byla buď jako pozorovatel nebo jako pomocník organizátorů akce. Do školy jsem pravidelně docházela jako asistentka pedagoga, později i jako zastupující učitelka.

Ve druhé etapě výzkumného šetření byly realizovány rozhovory s pedagogickými pracovníky školy, dále pak dotazníky s jednotlivými žáky a jejich rodiči. Rozhovory s pedagogickými pracovníky školy byly uskutečněny vždy po domluvě konkrétního data a času. Vždy probíhaly individuálně s jednotlivými pedagogickými pracovníky v prostorách školy, které byly zrovna volné, aby byla zajištěna anonymita, a vždy tak, aby se jednalo o příjemné a klidné prostředí pro daného respondenta rozhovoru. Časově probíhaly v závislosti míry sdílnosti respondenta na jednotlivé otázky a zodpovězení veškerých otázek rozhovoru.

Žákovské dotazníky byly vyplňovány žáky vždy hromadně v celém ročníku během jedné vyučovací hodiny, většinou při hodině českého jazyka, pouze v 1. ročníku byl z časových důvodů dotazník vyplňován během dvou vyučovacích hodin. Žáci, kteří se vyplňování dotazníku nechtěli zúčastnit, si četli ve svých knihách nebo čítankách, aby nerušili žáky, kteří se ho účastnili.

Rodičovské dotazníky byly rozdány žákům s prosbou o předání dotazníků svým rodičům. Rodiče měli zaslat vyplněný dotazník do 7 dnů zpět do školy po svých dětech, pokud budou mít zájem o účast ve výzkumném šetření.

3. Metodologický rámec a metody

3.1. Metody výzkumu a sběru dat případové studie

Případová studie je jednou z možných designů kvalitativního výzkumu. Charakteristickým znakem případové studie je komplexní analýza a šetření daného případu s vymezením prostorových a časových hranic, a to v jeho přirozeném prostředí, ke kterým badatel využívá veškeré dostupné metody získání dat (Sedláček In: Švaříček, Šedřová a kol., 2007). S tím souhlasí i Hendl (2012) a dodává, že se badatel snaží o poskytnutí kritického posouzení tím, že zprávu o svém šetření píše takovým způsobem, aby jí čtenáři mohli lépe porozumět.

Výzkum případové studie se zaměřuje na komplexním šetření daného případu, kterým může být osoba, skupina, organizace či instituce atd. Miovský (2006, s. 95) vymezuje čtyři základní varianty případové studie:

- jednopřípadová studie;
- případová studie komplexnějšího systému;
- tzv. biografický výzkum;
- případová studie životního příběhu.

Následující výzkum je typem jednopřípadové studie, která se zabývá šetřením jedné instituce, konkrétní malotřídní základní školy. Pro získání informací byly vybrány a použity tyto metody sběru dat:

- zúčastněné pozorování;
- hloubkový rozhovor;
- dotazník;
- analýza dokumentů.

3.1.1. Pozorování

Pozorování je jednou z nejzákladnějších metod sběru dat, kterou badatel využívá při svém šetření v terénu. Jedná se o soustavné a dlouhodobé sledování prostředí výzkumného vzorku, interakcí účastníků výzkumu, klimatu i aktuální atmosféry. Avšak

neznámá to, že jde o nejjednodušší prostředek k získání informací, ba naopak by se dalo říci, že se jedná o nejtěžší metodu sběru dat (Švaříček, Šedová a kol., 2007).

Nejtěžší a nejdůležitější je pro použití této metody následné zaznamenání sledované situace, průběhu či děje a její neobjektivnější popis či vysvětlení, které předkládáme čtenářům výzkumu. Miovský (2006) vidí handicap v neschopnosti zaznamenání pozorovaného v širších souvislostech, vytvoření jistého objektivního nadhledu na pozorovanou skutečnost a zaznamenání širších vazeb, které ji ovlivňují. Proto je také časově náročnější metodou pro práci v terénu, abychom mohli sledovanou skutečnost zaznamenat co nejvěrněji.

Již zmíněnou metodu sběru dat – pozorování, můžeme dle Hendla (2012) či Švaříčka, Šedové a kol. (2007) třídit na několik typů:

- skryté x otevřené;
- zúčastněné x nezúčastněné;
- strukturované x nestrukturované.

Badatel pak může být úplným účastníkem, účastníkem jako pozorovatelem, pozorovatelem jako účastníkem, nebo úplným pozorovatelem, což přímo závisí na míře zapojení se do pozorovaného dění (Hendl, 2012).

K realizaci výzkumu bylo použito zúčastněné pozorování, při kterém byl badatel přítomen pozorované skutečnosti. Zároveň se jednalo o nestrukturované pozorování, při němž mělo být zjištěno co nejvíce informací o pozorovaném. Účastníci výzkumu byli o sledování obeznámeni, tudíž se jednalo o pozorování otevřené. Metody pozorování se účastnili celkem 72 žáci a 11 pedagogických pracovníků školy. Cílem pozorování bylo zjistit následující:

- Co ovlivňuje proces vzdělávání žáků na zdejší škole?
- Jak funguje organizace vzdělávání ve spojených ročnících?
- Jaké je dlouhodobé klima školy?
- Jaká je skladba žáků v jednotlivých ročnících?
- Co škola žákům a jejich rodičům nabízí?
- Jakým způsobem škola spolupracuje s obcí?

3.1.2. Rozhovor

Vedení rozhovorů s účastníky výzkumu je jednou z nejčastěji používaných metod pro získávání kvalitativních dat. Jedná se o interview, které je moderováno badatelem, který pokládá účastníkovi výzkumu otázky, jehož odpovědi mají vést k cílům a účelu výzkumného šetření (Miovský, 2006). Zároveň tazatel řídí průběh rozhovoru pomocí hlavních otázek, na které mohou navazovat otázky doplňující (Švaříček, Šedřová a kol. 2007). Ve své publikaci Švaříček, Šedřová a kol. (2014, s. 159) popisují hloubkový rozhovor tak, že jsou „zkoumáni členové určitého prostředí, určité specifické sociální skupiny s cílem získat stejné pochopení jednání událostí, jakým disponují členové dané skupiny“.

K sestavení rozhovoru je důležité seřadit otázky tak, aby na sebe vhodně navazovaly. Zajisté je třeba na začátku rozhovoru navázat kontakt tazatele s tázaným a probudit v něm důvěru, aby jeho výpovědi nebyly ničím omezovány a samozřejmě také zajistit souhlas se záznamem jeho výpovědi (Hendl, 2012).

Dle Miovského (2006) rozhovory řadíme do tří typů, jež se od sebe odlišují měrou připravenosti otázek:

- nestrukturované interview;
- polostrukturované interview;
- strukturované interview.

Ve sběru dat pro toto šetření byl použit polostrukturovaný rozhovor, který byl vedený s pedagogickými pracovníky školy. Interview mělo přesně daný koncept otázek, kterým mělo zjistit žádané informace. Otázky byly otevřené, ale i polouzavřené, u kterých bylo vyžadováno doplnění důvodu či srovnání s konkrétní školou. Pořadí otázek bylo přesně určené, bylo ovšem možné jejich pořadí změnit, aby nebyla narušena plynulost rozhovoru. Časové vymezení rozhovoru bylo závislé na potřebách tázaného. Rozhovory byly vedeny se všemi 11 pedagogickými pracovníky školy. Cílem rozhovorů bylo zjistit:

- Jaké vzájemné vztahy panují mezi pedagogickými pracovníky školy?
- Jaký vztah má ředitel školy se svými podřízenými a naopak?

- Jaká je profesní filosofie jednotlivých pedagogických pracovníků školy?
- Jak pedagogičtí pracovníci nahlíží na malotřídní vzdělávání?
- Jaký názor mají pedagogičtí pracovníci na projekt „I z nás budou dospělí“?
- Jaké vztahy mají pedagogičtí pracovníci s rodiči svých žáků?

3.1.3. Dotazník

Získávání dat pomocí metody dotazníku je typičtější spíše pro kvantitativní zaměření výzkumu. Ovšem jak uvádí Sedláček In: Švaříček, Šed'ová a kol. (2007) „například při studiu školy mohou být cenným zdrojem informací mimo jiné i data získaná z dotazníků distribuovaných učitelům, případně studentům“, mohou tyto odpovědi zjistit i kvalitativní zaměření.

Jedná se o dokument, který respondenti vyplňují i přesto, že nemusejí některým informacím v dotazníku rozumět (Janíková, Vlčková a kol., 2009). Otázky musejí být formulovány co nejsrozumitelněji a zároveň tak, aby nebylo možné si je vykládat více významy. To samé platí i pro možnosti odpovědí, pokud se nejedná o otázky otevřené, které jsou zde nabízené. Následuje rozdělení typů otázek podle stupně otevřenosti Gavory (2010):

- **uzavřené**, které nabízejí jen hotové alternativní odpovědi;
- **polouzavřené**, jež nabízí alternativní odpověď s nějakým dalším doplněním;
- **otevřené**, které dávají respondentovi možnost odpověď vyjádřit vlastními slovy bez nabízených odpovědí.

V tomto šetření byl použit dotazník jako doplňková metoda sběru dat, která byla zaměřena na fungování školy, přístupy pedagogických pracovníků, vliv malotřídního vyučování a klima školy. Dotazníky byly připraveny pro žáky malotřídní školy a jejich rodiče. Žáci byli předem ujištěni o anonymitě dotazníků a dobrovolnosti jejich vyplnění. Ještě před zahájením bylo žákům vysvětleno, u kterých otázek si mohou vybrat více odpovědí či dopsat vlastní názor. V dotazníkových šetření se vyskytovaly otázky uzavřené a polouzavřené, dále zde byly škálované otázky, které měly zaznamenat míru dotazovaného jevu či vlastnosti. Zároveň byli žáci informováni o tom, že otázku č. 9 a č. 10 mají vyplňovat jen ti, kteří odpoví v otázce č. 8 kladně. Dále byla žákům

vysvětlena nabízená odpověď *Jiné (doplň)*;, ve které mohli odpovědět vlastními slovy. Dotazníky pro rodiče byly zaslány do všech rodin a o cíli a dobrovolnosti byli rodiče informováni v úvodu dotazníků. Celkově se dotazníkového šetření zúčastnilo 65 žáků z celkového počtu 72 a dále pak jejich 49 rodičů. Dotazníková šetření měla za úkol zjistit:

- Co ve škole žákům vyhovuje a co ne?
- Jak jsou žáci a rodiče spokojeni s nabídkou školních a družinových akcí?
- Jak žáci a rodiče vnímají vzdělávání ve spojených ročnících?
- Z jakých důvodů umístili rodiče své dítě nebo děti na zdejší školu?
- Jaká očekávání rodičů od školy byla splněna?
- Jak jsou žáci a rodiče spokojeni s projektem „I z nás budou dospělí“?
- Jak jsou rodiče a žáci celkově spokojeni se školou?

3.1.4. Analýza dokumentů

Analýzou dokumentů rozumíme zkoumání a šetření veškerých materiálů a písemných dat. Jak uvádí Miovský (2006), i tato metoda dat má dvě pojetí. V širším pojetí se jedná o analýzu veškerých dokumentů, kterými výzkumník získá informace týkající se výzkumu. V užším pojetí se analýza zabývá materiály, které existovaly ještě před začátkem výzkumu, ale šetření ovlivňují.

K řízení školy a organizaci vzdělávání samozřejmě patří i řada dokumentů, o které se vedení školy opírá. Anonymní analýza je zaměřená zejména na následující dokumenty:

- Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání „I z nás budou dospělí“;
- Roční plán pro školní rok 2017/2018;
- Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 2017/2018;
- Kroniky školy:
 - Pamětní kniha pro obecnou školu (od školního roku 1878/1879),
 - Čestný památník obecné školy (od školního roku 1947/1948),
 - Pamětní kniha národní školy (od školního roku 1959/1960),
 - Kronika (od školního roku 2016/2017).

Cílem analýzy dokumentů bylo zjistit, jaká je organizační stránka vzdělávání na konkrétní malotřídní škole.

3.2. Metody, analýzy zpracování dat

Pomocí dlouhodobého zúčastněného pozorování, analýzy dokumentů školy a úvodních obecných informací získaných z rozhovorů s pedagogickými pracovníky školy byla vypracována celková charakteristika sledované školy, která byla zaměřená zejména na historickou organizaci vzdělávání na této škole, dále pak na popis současného stavu školského zřízení, jak v prostorovém vybavení, tak i v obsazení pozic pedagogických pracovníků školy a složení žáků, kteří školu navštěvují. Dále bylo pozorování zaměřeno na celkovou filosofii školy, analýza školního vzdělávacího programu a provázanost s obcí. Zúčastněné pozorování bylo uskutečněno od září 2017 do června 2018 a během průběhu výzkumného šetření jsem byla zde přítomna jako zaměstnanec školy.

Rozhovory s pedagogickými pracovníky školy byly zaznamenávány na diktafon a následně byly jejich výpovědi přepsány do textové formy. Pro přehlednost byly otázky psané tučně a výpovědi respondentů kurzívou. Po předchozí domluvě byla jména respondentů zaměněna za formu označení písmeny A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K. Dále se přistoupilo k analýze dat pomocí techniky otevřeného kódování, která spočívá dle Švaříčka, Šedové a kol. (2014, s. 211) v tom, že „při otevřeném kódování je text jako sekvence rozbit na jednotky, těmto jednotkám jsou přidělena jména a s takto nově pojmenovanými (označenými) fragmenty textu potom výzkumník dále pracuje“. Analýza výpovědí respondentů byla psána v ruce, tzn. metodou tužka a papír. Takto vzniklé kódy byly systematicky kategorizovány dle jejich podobnosti. Z takto seskupených kódů vznikly následující kategorie:

- Osobní přístup ke své profesi a vzdělávání;
- Vzájemné vztahy ve škole;
- Hodnocení vzdělávání na konkrétní malotřídní škole;
- Zkušenosti s malotřídním vzděláváním;
- Hodnocení projektu „I z nás budou dospělí“.

Následně byla zpracována výzkumná zpráva pomocí techniky vyložení karet, kdy „výzkumník vezme kategorizovaný seznam kódů, kategorie vzniklé skrze otevřené kódování uspořádá do nějakého obrazce či linky a na základě tohoto uspořádání sestaví text tak, že je vlastně převyprávěním obsahu jednotlivých kategorií“ (Švaříček, Šedřová a kol., 2014, s. 226).

Dotazníkové šetření proběhlo se dvěma typy respondentů – se žáky a s jejich rodiči. Nejprve byly stanoveny kategorie, které měly zjišťovat následující:

- Jak jsou žáci a jejich rodiče spokojeni se školou?
- Jak vnímají žáci a jejich rodiče spojení ročníků v malotřídní škole?
- Jak žákům a rodičům vyhovuje celoškolní projekt „I z nás budou dospělí“?
- Jaký je vztah mezi učiteli s žáky a jejich rodiči?
- Jak byla naplněna očekávání rodičů od školy?

K těmto kategoriím byl sestaveny uzavřené otázky, u kterých byly vždy nabízeny odpovědi. U některých otázek měli rodiče i žáci možnost sami odpovědět a napsat svůj názor vlastními slovy. Dotazníky byly poté vyhodnoceny a četnosti výpovědí respondentů zaznamenány do grafů s připojením slovního hodnocení.

4. Zpracování dat

4.1. Charakteristika sledované školy

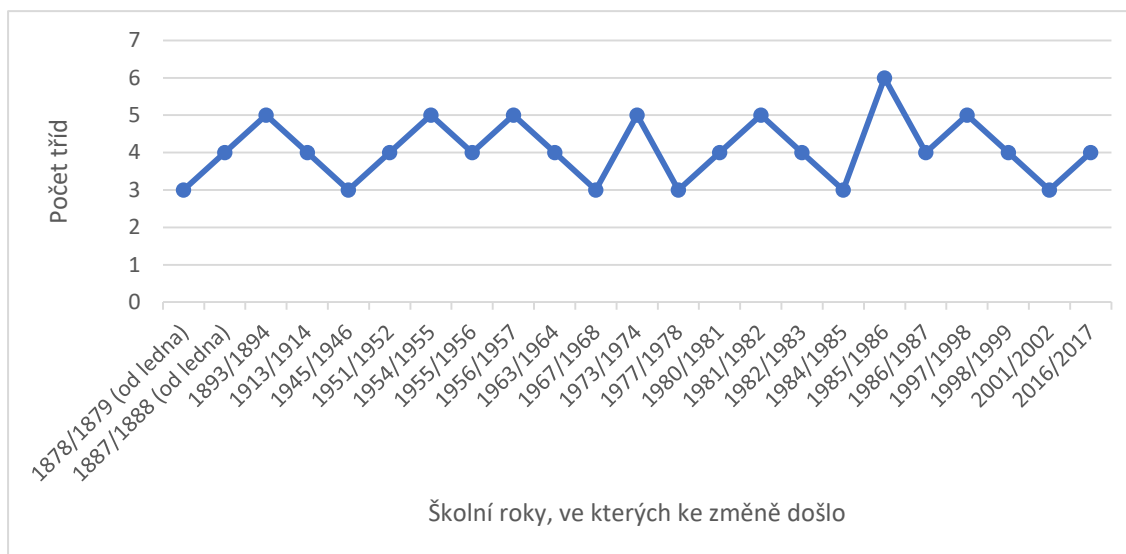
Zkoumaná škola se nachází na území Plzeňského kraje a jedná se o základní školu pouze s 1. stupněm základního vzdělávání, kterou zřizuje obec, v níž se nachází. V současné době je organizována jako čtyřtřídní škola s pěti postupnými ročníky a třemi odděleními školní družiny.

4.1.1. Historie školy

Podle Pamětní knihy z roku 1978 pro zdejší obecnou školu, zde dříve stála vesnická škola, jež poskytovala pouze jednu učebnu (tehdy pro žáky II. třídy) a jako druhá učebna (pro žáky I. třídy) byla najata světnice v jednom vesnickém stavení. Tato škola spadala pod zdejší farnost obce, která ji spravovala, tudíž historické pamětnosti této dvoutřídní školy jsou vedené ve farních písemnostech.

Současná budova základní školy byla vystavena v letech 1878 – 1879. V nové budově obecní školy se poprvé začalo vyučovat 6. října 1879 (dle Pamětní knihy z roku 1978). Během existence školy se její organizace vzdělávání měnila v závislosti na počtu žáků, kteří ji navštěvovali. V grafu níže jsou zaznamenané změny v organizaci vyučování na této škole, uvedené jsou vždy jen školní roky, kdy ke změně organizace došlo.

Graf č. 1: Změny organizace vyučování v závislosti na počtu tříd ve školních letech 1878/1879 až 2017/2018

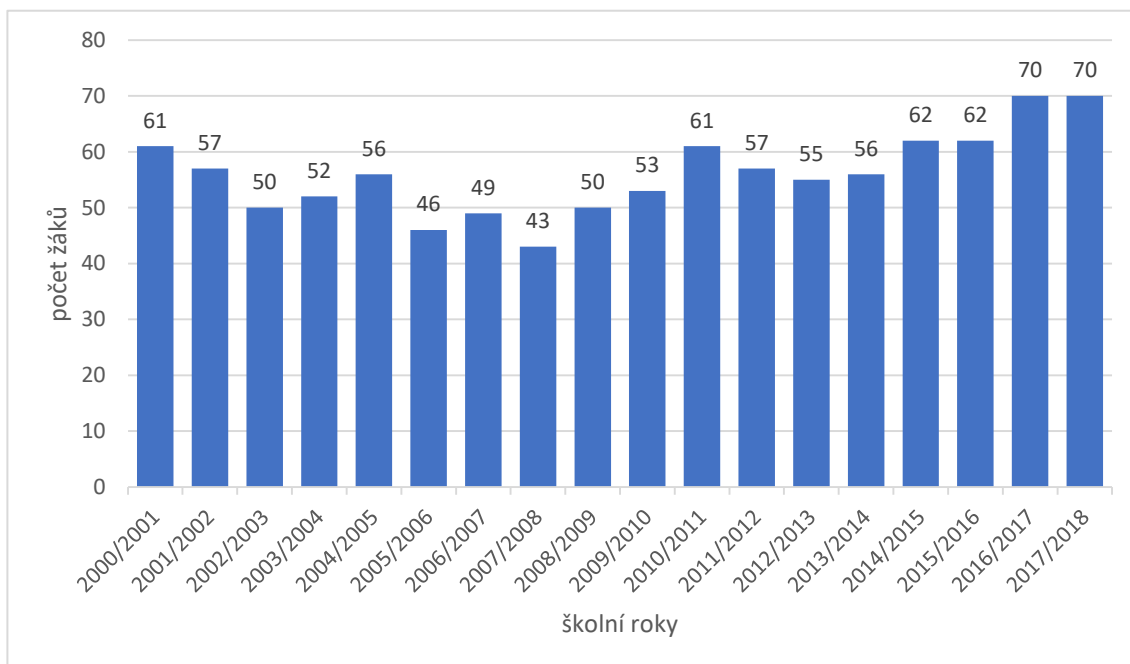
Zdroj: Vlastní zpracování dle kronik školy

Během svého působení škola změnila také svůj název v závislosti na vzdělávací politiku České republiky. Původně se jednalo o obecnou školu, následně byl její název v roce 1948 přejmenován na národní školu, který platil až do roku 1960, kdy vešel v platnost nový školský zákon a název školy byl upraven na základní devítiletou školu 1. - 5. postupného ročníku. V současnosti užívá názvu **základní škola**.

Škola prošla během své existence nesčetnými úpravami, jednalo se zejména o přístavby školy a přestavby učeben. Docházelo např. ke přestavbě školních bytů pro ředitele školy či kantory na místnosti určené ryze pro školní využívání, změně dvou učeben v přízemí na tělocvičnu, nebo zvětšení školní družiny díky přesunutí skladu pomůcek na jiné místo. Po výstavbě nedaleké mateřské školy, která probíhala v roce 1979, se v jejím prvním patře vybudovala školní jídelna a dvě místnosti, které škola využívala jako další učebny.

Existence školy je závislá na počtu žáků, kteří ji navštěvují. Obecně lze říci, že čím menší škola, tím může mít s naplněním kapacity větší problémy. V grafu č. 2 je nabízené srovnání počtu žáků, kteří nastoupili v září daného školního roku do školy za uplynulých 17 let, tj. ve školních letech 2000/2001 až 2017/2018. Počet žáků v tomto období byl od 43 až do 70.

Graf č. 2: Srovnání počtu žáků školy v období 2000/2001 až 2017/2018 (počty žáků, kteří nastoupili v září daného roku do školy)

Zdroj: Vlastní zpracování dle kronik školy

4.1.2. Současné prostory a vybavení školy

Jedná se o malou venkovskou školu, která se nachází v centru obce přibližně s 330 stálými obyvateli. V současné době školské zařízení disponuje pouze jednou budovou s přílehlou zahradou. **Školní jídelna** je zřízená v budově mateřské školy, kam žáci společně se svými učiteli každodenně docházejí na oběd.

K poslednímu rozšíření školy došlo ve školním roce 2016/2017 a od té doby je škola organizována jako čtyřtřídní. Ve škole se tedy nacházejí **čtyři kmenové třídy**, přičemž jedna z nich byla vytvořena v prostoru školní družiny v přízemí – dopoledne slouží jako učebna a odpoledne jako školní družina. V přízemí se dále nachází menší tělocvična s nářadovnou, šatny žáků, sklad materiálu a dívčí toalety. V prvním patře jsou tři kmenové třídy, sborovna, sklad učebnic a pomůcek, chlapecké toalety.

Školní zahrada je v těsné blízkosti školy, proto ji žáci mohou využívat jak při vyučování, tak i odpoledne se školní družinou. Na školní zahradě se nachází velký sklad materiálu a prostor na shromažďování tříděného odpadu, dále pak venkovní nářadovna. Zároveň jsou zde prolézačky a houpačka s trampolínou. Samozřejmě se zde

nachází i školní pozemky na pěstování zeleniny, skalky s okrasnými bylinami a dřevinami, školní kompost, ohniště a místo pro odpočinek. V současnosti je provoz školní zahrady omezen z důvodu přístavby školy.

V současné době probíhá **přístavba polytechnické učebny** na zdejší školní zahradě, která bude propojena s původní budovou školy chodbou přes tělocvičnu, čímž dojde k jejímu zmenšení. Zároveň bude přistavěno v 1. patře **školní poradenské pracoviště s archivem dokumentů**.

Ačkoli škola nedisponuje počítačovou učebnou, zcela jistě nejsou žáci o využití počítačů ve výuce ochuzeni. Kromě běžných hodin informatiky ve 3. ročníku, mají možnost **notebooky** využívat během výuky ve všech učebnách školy. V každé třídě se nachází 3 až 5 notebooků, které nelze využít jen během zmiňované hodiny informatiky, protože se odnášejí do předem určené učebny, kde výuka probíhá.

V každé učebně se nachází **interaktivní tabule**, která se ovládá pomocí interaktivního pera. Při vypnutí je možné využívat tabuli jako běžnou bílou plochu s popisem pomocí fixů na tabuli. Ve 3 ze 4 tříd je tabule rozšířena ještě o křídla tabule, která jsou magnetická a vhodná pro popis křídami.

4.1.3. Pedagogické obsazení školy

Zkoumaná malotřídní škola poskytuje žákům 1. stupeň základního vzdělání. Ve školním roce 2017/2018 působili ve škole níže uvedení pracovníci školy:

- **11 pedagogických pracovníků** (ředitel, zástupkyně ředitele, učitelky, asistentky pedagoga, vychovatelky),
- **2 nepedagogičtí pracovníci** (uklížečky).

Kromě pracovníků školy se ještě žáci pravidelně vídají s kuchařem a kuchařkami ve školní jídelně, ti jsou zaměstnanci mateřské školy.

V tabulce č. 2 je uvedená skladba pedagogických pracovníků školy dle funkce na škole, délky praxe, dosaženého vzdělání a kvalifikace.

Tabulka č. 2: Skladba pedagogických pracovníků ve školním roce 2017/2018

Respondenti	Funkce na škole	Pedagogická praxe	Praxe na škole	Pohlaví	Dosažené vzdělání	Kvalifikace
A	ředitel školy, třídní učitel	30 let	28 let	muž	VŠ – Mgr.	ano ano
B	zástupkyně ředitele třídní učitelka, metodik prevence	12 let	9 let	žena	VŠ – Mgr.	ano ano ano
C	třídní učitelka, výchovní poradce	14 let	14 let	žena	VŠ – Mgr.	ano ano
D	třídní učitelka	8 let	8 let	žena	VŠ – Mgr.	ne (2. stupeň)
E	učitelka, asistent pedagoga	7 let	3 roky	žena	VŠ- Mgr.	ne (2. stupeň) ano
F	učitelka, asistent pedagoga	1 rok	1 rok	žena	SŠ + mat.	ano (studující) ano
G	vychovatelka, asistent pedagoga	8 let	8 let	žena	SŠ + mat.	ano ano
H	asistent pedagoga	1 rok	1 rok	žena	SŠ	ano
I	asistent pedagoga	6 měsíců	6	žena	VŠ – Bc.	ano
J	vychovatelka, učitelka	35 let	25 let	žena	SŠ + mat.	ano ne
K	vychovatelka, asistent pedagoga	30 let	23 let	žena	SŠ + mat.	ano ano

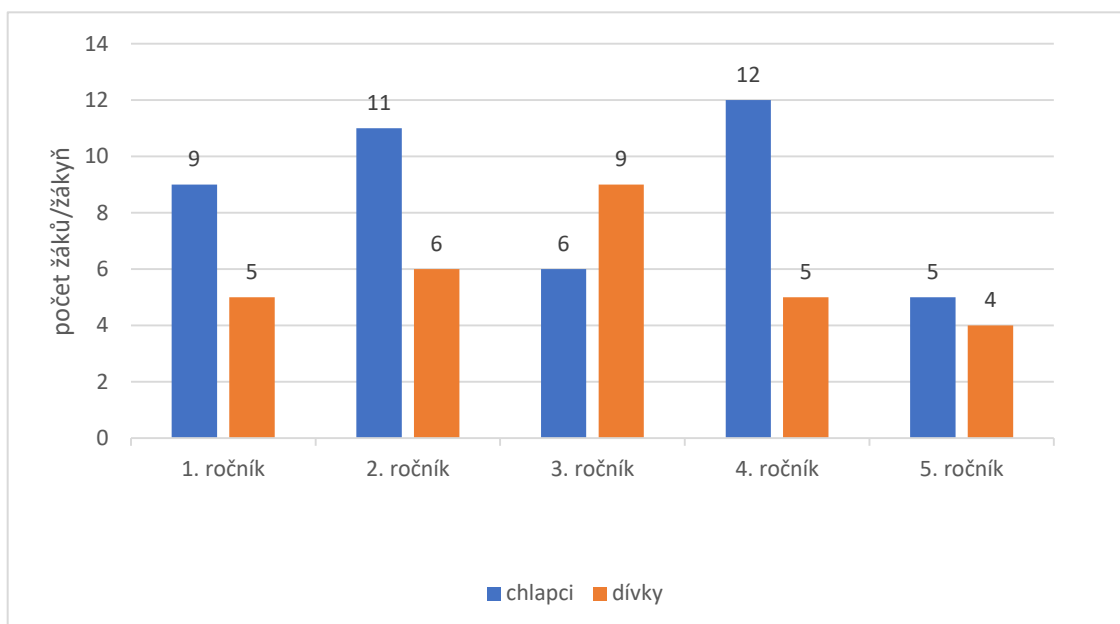
Zdroj: Vlastní rozhovory s pedagogickými pracovníky školy a analýza dokumentů (informace převzaté z Výroční zprávy o činnosti školy za školní rok 2017/2018)

Z tabulky je patrné, že 7 pedagogických pracovníků z celkového počtu 11 zastává ve škole více než jednu funkci. Celkem 10 pracovníků zde absolvovalo více než polovinu let své pedagogické praxe. Z pohledu kvalifikace pro výkon svého povolání toto kritérium splňuje 9 z 11 pracovníků, zbylí 2 jsou vystudovaní pedagogové pro 2. stupeň základního vzdělávání a jeden v současné době studuje obor učitelství pro 1. stupeň základní školy. A v neposlední řadě tabulka dokládá, že muži jsou na tomto pracovišti zastoupeni v menšině, pouhý 1 člen učitelského sboru je mužem.

4.1.4. Žáci školy

Ve školním roce 2017/2018 nastoupilo do školy celkem 70 žáků, z toho 28 dívek a 42 chlapců. Během tohoto školního roku do školy přestoupil ještě jeden žák a jedna žákyně, tj. celkový počet žáků na konci roku byl 72, z toho 29 dívek a 43 chlapců. Složení žáků v jednotlivých třídách znázorňuje graf č. 3 níže.

Graf č. 3: Skladba žáků jednotlivých tříd ve školním roce 2017/2018

Zdroj: Vlastní zpracování dle Výroční zprávy o činnosti školy za školní rok 2017/2018

Jak je vidět v grafu č. 3, pouze v jedné třídě, konkrétně ve 3. ročníku, je počet dívek vyšší než chlapců. V tomto školním roce byly spojené pouze 2 ročníky, zbylé tři byly vyučovány samostatně. Spojenými ročníky byly tentokrát 4. a 5. ročník s celkovým počtem žáků 26, z toho 17 chlapců a 9 dívek.

Z celkového počtu 72 žáků je ve škole 17 integrovaných žáků (23,61 %), kteří byli vyšetřeni v Pedagogicko – psychologické poradně (dále jen PPP), ve Speciálně pedagogickém centru (dále jen SPC), nebo byli diagnostikováni školou. Celkem 9 žáků je vzděláváno podle individuálního vzdělávacího plánu (dále jen IVP), zbylým 8 byl stanoven plán pedagogické podpory (dále jen PLPP). Asistent pedagoga (dále jen AP) byl v tomto školním roce přidělen 5 žákům školy (12,5 % z celkového počtu 72 žáků). Počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na této škole neustále roste, důvodem může být i to, že PPP a SPC doporučují rodičům malé a rodinné prostřední této školy. Celkový

stav integrovaných žáků se stupněm podpůrného opatření (dále jen PO) shrnuje následující tabulka č. 3.

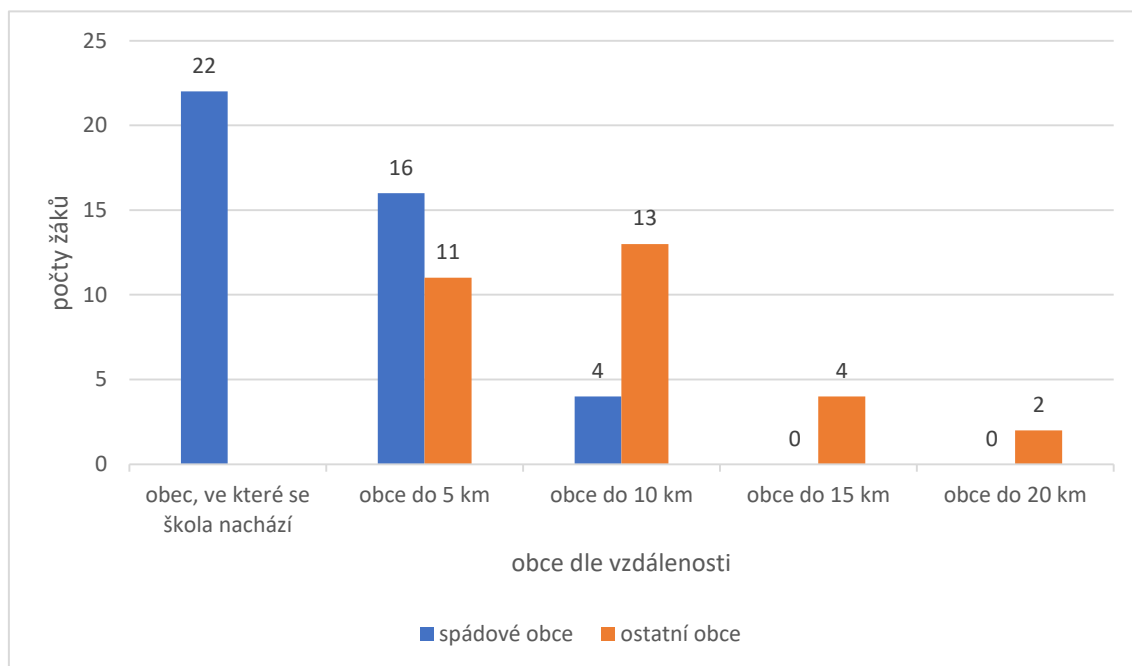
Tabulka č. 3: Skladba integrovaných žáků dle míry vzdělávací podpory pro školní rok 2017/2018

Stupeň PO, doporučení poradny (dále jen DOP), vzdělávání s PLPP nebo IVP, přidělený AP	Počet žáků	Ročníky žáků (počet žáků)
1. PO – PLPP	4 žáci	1. r. (1 žák), 2. r. (1 žák), 4. r. (1 žák) a 5. r. (1 žák)
1. PO – DOP - PLPP	2 žáci	4. r. (2 žáci)
2. PO – DOP – PLPP	2 žáci	4. r. (1 žák) a 5. r. (1 žák)
2. PO – DOP - IVP	4 žáci	1. r. (1 žák), 2. r. (1 žák) a 3. r. (2 žáci)
3. PO – DOP – IVP - AP	5 žáků	1. r. (2 ž.), 3. r. (1 žák) a 4. r. (2 ž.)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Výroční zprávy o činnosti školy za školní rok 2017/2018

Ačkoliv se jedná o malou vesnickou školu, nenavštěvují ji jen žáci, kteří bydlí v jejím spádovém obvodu. Do školy jezdí žáci z obcí, které jsou i několik kilometrů vzdálené. Do spádového obvodu školy patří celkem 8 obcí včetně obce, ve které se škola nachází. Ze zmíněných 8 obcí navštěvují školu celkem 42 žáci. Nejbližší spádová obec (kromě obce, ve které je škola) je 3 km odsud a nejvzdálenější spádová obec je vzdálena od školy 7,3 km. Kromě obcí ze spádového obvodu školy žáci dojíždějí z dalších 11 obcí. Nejbližší obec, která do spádového obvodu nepatří, je vzdálená jen 1,9 km a nejvzdálenější 16,6 km. Z těchto 11 obcí navštěvuje školu dalších 30 žáků. Graf č. 4 znázorňuje počty žáků v závislosti na vzdálenosti jejich bydliště a spádovost školy.

Graf č. 4: Skladba obcí, ze kterých žáci dojíždějí do školy v závislosti na počtu žáků ve školním roce 2017/2018

Zdroj: Vlastní zpracování dle Výroční zprávy o činnosti školy za školní rok 2017/2018

4.1.5. Vzdělávací filosofie školy, akce školy a provázanost s obcí

Zdejší škola je založená na vlídném rodinném prostředí a dobrých vzájemných vztazích. Pedagogové i žáci se osobně znají a pravidelně se setkávají na celoškolních projektech. Škola se věnuje dodržování lidových tradic, které jsou pro nás Čechy typické, a provází nás jimi během celého roku. Žáci se účastní školních akcí a dobrovolně se mohou účastnit i odpoledních družinových akcí. Škola je otevřená spolupráci s rodiči, proto se většiny akcí mohou rodiče účastnit či se aktivně do jejich přípravy a realizace zapojit. To dozajista také dokládá získaný certifikát školy **Rodiče vítáni**.

Zároveň se škola zapojuje do některých celorepublikových projektů, např. **Ovoce a zelenina do škol**, **Školní mléko** nebo **Recyklohraní**. Dalším celoškolním projektem je již 15. ročník projektu: „I z nás budou dospělí“. Každé čtvrtletí a dále dle potřeby se také koná setkání tříd, kdy se sejde celá škola, hodnotí se průběh čtvrtletí, vyhodnocují se např. matematické soutěže Cvrček a Klokánek, blahopřeje se žákům narozeným v uběhlém ročním období, vyhodnocuje se sběr druhotných surovin či kaštanů a žaludů pro lesní zvěř. Dále škola nabízí žákům knihy **Klubu čtenářů**. A v neposlední řadě škola zajišťuje **plavecký výcvik** v nedalekém plaveckém bazénu.

Základní škola se nachází na venkově, proto se snaží využívat veškerých možností, které venkov nabízí. Ať už se jedná o pobyt venku na školní zahradě během výuky či odpolední družiny, nebo o vycházky obcí, hry na louce i v lese. Samozřejmě dbá na zlepšování životního prostředí, proto každý rok na jaře vyhláší **sběr druhotných surovin** (papír, noviny, karton, hliník, víčka od plastových lahví), které shromažďuje ve skladovacích prostorech na školní zahradě a poté je nechává odvést do sběrný.

V následující tabulce č. 4 jsou zařazeny školní a družinové akce a projekty, které byly na zdejší základní škole pořádány ve školním roce 2017/2018.

Tabulka č. 4: Seznam školních a družinových projektů a akcí

Období	Školní a třídní projekty	Družinové akce
ZÁŘÍ	<ul style="list-style-type: none"> Zahájení školního roku 2017/18; Sportovní den FK – pohybové soutěže; Den třídy – seznámení, sociální hry, třídnické práce; Dopravní hřiště Blovice – pravidla provozu, bezpečná jízda na kole. 	<ul style="list-style-type: none"> Odpoledne s domácími mazlíčky – přehlídka a představení mazlíčků; Návštěva dřevěné MiniZoo Ždírec.
ŘÍJEN	<ul style="list-style-type: none"> Sv. Václav – seznámení s osobností, symboly, význam, informace o životě, svátek, myšlenková mapa; Vznik Československa – význam a důležitost; Halloween – tradice, symboly, postavy, písničky; Muzikohraní – exotické hudební nástroje, poslech a relaxace, hra na hudební nástroje; Divadlo Kuba – O chytré princezně a líném Honzovi. 	<ul style="list-style-type: none"> Havelské posvícení - tradice, pečení a zdobení posvícenských placek; Úklid návsi – hrabání listí.
LISTOPAD	<ul style="list-style-type: none"> Dravci – letové ukázky dravců; Vánoční fotografování žáků; Vánoční dílna – společné tvoření vánočních výrobků žáky, rodiči a pedagogy; Ukázkové hodiny v 1. ročníku. 	<ul style="list-style-type: none"> Se světýlky za strašidýlky – Památka zesnulých, strašidelná stezka, tradice svátku Halloween; Slavnost spadaneho listí – úklid zahrady, soutěže, lampionový průvod po obci.
PROSINEC	<ul style="list-style-type: none"> Čertovský den a mikulášská nadílka – hodnocení chování, sebehodnocení; Vánoční školní jarmark – příprava a prodej vánočních výrobků, vystoupení žáků; Třídní Vánoce – zvyky, tradice, symboly, dárky; Advent – beseda o Vánocích. 	<ul style="list-style-type: none"> Andělské disko – přehlídka, tanec, soutěže; Školní Vánoce - jarmark a vystoupení žáků; Vánoční nadílka – tradice, dárky.
LEDEN	<ul style="list-style-type: none"> Mobilní planetárium – Den polytechniky; Divadlo Dráček – Zimní radovánky; Tři králové – tradice, příběh; Betlém – návštěva kostela; 	<ul style="list-style-type: none"> Tříkrálové hry - soutěže a cesta za hvězdou; Dny sběratelů – výstava a představené sbírek;

Období	Školní a třídní projekty	Družinové akce
	<ul style="list-style-type: none"> Ukončení 1.pololetí školního roku. 	<ul style="list-style-type: none"> Den polytechniky – mobilní planetárium, prohlídka i pro veřejnost; Hry na sněhu – bobování, sáňkování, stavění ze sněhu.
ÚNOR		<ul style="list-style-type: none"> Maškarní karneval.
BŘEZEN	<ul style="list-style-type: none"> Plavání (pokračuje až do května); Budu školák – 3 setkání (březen – duben) pro předškoláky; Velikonoce, Morana – vynášení, básně, Létečko; Velikonoce – zvyky, tradice, symboly, cizina. 	<ul style="list-style-type: none"> Piškvorky – turnaj; Velikonoční minijarmárek – vyrábění a prodej velikonočních výrobků.
DUBEN	<ul style="list-style-type: none"> Čarodějnice – zvyky, tradice, 1. květen; Sběr druhotných surovin; Dopravní hřiště Blovice; Spolupracujeme – učíme se kompetencím - společná hodina VV4/PRV2; Fotografování žáků; Zápis žáků pro školní rok 2018/2019. 	<ul style="list-style-type: none"> Vaječné hody - hry a vaření s vejci; Žehnání pramene – vystoupení žáků, opékání špekáčků; Den Země – stopovací hra a poznávání listů stromů. Odpoledne plné kouzel a pokusů - pokusy, seznámení se s fyzikálními zákony.
KVĚTEN	<ul style="list-style-type: none"> Květinový den – sbírka Českého dne proti rakovině; Školní výlet – město Písek; Vycházka na blízký vrch. 	<ul style="list-style-type: none"> Noc kostelů – vystoupení žáků; Tři svátky k nám letí pro mámy, táty a děti - ukázka práce zájmových útvarů, tříd a družiny, pohoštění hostů.
ČERVEN	<ul style="list-style-type: none"> Divadlo Dráček – O malé velrybě; Mezinárodní den dětí – soutěže na školní zahradě – Jsme námořníci na jedné lodi; Hodnocení akcí za školní rok – udělování smajlíků akcím školy; Vyhodnocení celoročního projektu s kredity; Účast na Podmostní slavnosti v Plzni – hudební vystoupení žáků; Výlet k dobrovolným hasičům; Výlet na kolech; Zakončení školního roku 2017/2018 – rozdání vysvědčení, zhodnocení školního roku. 	<ul style="list-style-type: none"> Nocování ve škole – soutěže, stopovací hra, prohlídka Barochova mlýna, pouštění lodiček, nocování. Družinová minipouť – soutěže.

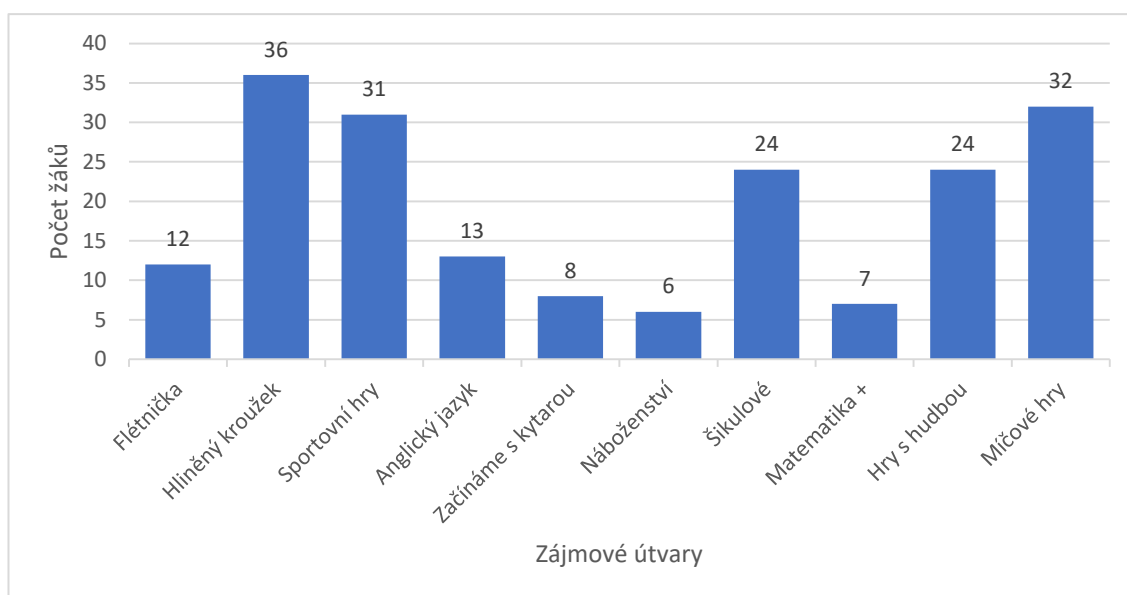
Zdroj: Vlastní analýza dokumentů (informace převzaté z Výroční zprávy o činnosti školy za školní rok 2017/2018)

Za zmínku určitě stojí projekt **Budu školák**, který je pořádán každoročně pro děti předškolního věku, které se chystají další rok do školy. Jedná se o 3 návštěvy školy, kdy se děti z mateřské školy dostaví se svými rodiči v předem smluvený termín do školy a vyzkouší si, jaké je to být prvňáčkem – s pedagogy a rodiči společně absolvují jednu hodinu českého jazyka, jednu hodinu matematiky a jednu hodinu ve školní družině. Celý

projekt i jeho tři části jsou zcela dobrovolné, konají se většinou od února do konce března a přihlásit se do něj mohou všechny děti, které se právě chystají k zápisu do 1. tříd.

Kromě akcí školy a školní družiny nabízí škola celoročně možnost přihlásit se do **zájmových útvarů školní družiny**. Žáci školy plně využívají nabídku zájmových útvarů, které lektorují nejen pedagogičtí pracovníci školy. Školních družinových útvarů je nabízeno celkem 11. V grafu č. 5 je zaznamenán počet přihlášených žáků do jednotlivých zájmových útvarů.

Graf č. 5: Počty žáků jednotlivých zájmových útvarů ve školním roce 2017/2018

Zdroj: Vlastní zpracování dle Výroční zprávy o činnosti školy za školní rok 2017/2018

Celkem navštěvují zájmové útvary 193 žáci školy, je tedy zřejmé, že pokud do školy chodí 72 žáků, vychází průměrně více než 2 zájmové útvary na jednoho žáka. Je ale nutné brát v potaz, že někteří žáci zájmové kroužky nenavštěvují vůbec a jiní navštěvují i více jak 3 zájmové útvary.

Dále škola v odpoledních hodinách zprostředkovává **mimoškolní zájmové útvary** a **aktivity pro veřejnost**. Ve školním roce 2017/2018 měly děti možnost navštěvovat tyto týdenní aktivity:

- Fotbalová příprava;
- Náprava řeči;

- Klub Pathfinder;
- Soptík (hasičský kroužek).

Ve školním roce 2017/2018 měli dospělí možnost navštěvovat tyto týdenní aktivity:

- Cvičení žen s fitbally;
- Cvičení seniorek pro zdraví.

Škola také úzce spolupracuje na projektech s obcí a se spolky, které spadají pod obec, ve které se škola nachází. Některé akce a projekty spoluorganizují, na jiných se škola podílí jako účinkující host. Níže jsou vypsané školní a mimoškolní projekty, které jsou uskutečňovány pravidelně každý rok:

- Vánoční školní jarmark;
- Žehnání pramene Dobrá voda;
- Mezinárodní den dětí (akce tří obecních úřadů);
- Rozsvěcování obecního vánočního stromu;
- Noc kostelů;
- Malé folklorní slavnosti.

4.1.6. Projekt „I z nás budou dospělí“

Školní vzdělávací program (dále jen ŠVP) „I z nás budou dospělí“ byl vytvořen a uveden v platnost od 1. září 2007. Během jeho působení došlo k jeho mírným úpravám, s nimiž platí i ve školním roce 2017/2018.

Během školního roku probíhá celoročně velký projekt s názvem „I z nás budou dospělí“. Jedná se o celoškolní hru, kdy žáci dostávají **kredity** (hnědá kolečka) od pedagogických pracovníků školy. V této kreditové soutěži jsou účastníky všichni žáci školy.

Za každý den ve škole žáci mohou získat 1 kredit v případě, že plní své úkoly a povinnosti, nezapomínají pomůcky a domácí úkoly, neporušují pravidla chování jak ve třídě, ve školní jídelně, tak i ve školní družině. V týdenních intervalech žáci získávají

příslušný počet kreditů od svého třídního učitele. Takto nasbírané kredity shromažďují a pak dále směňují za vyšší vývojový stupeň na cestě k člověku:

- 5 kreditů za 1 vajíčko;
- 5 vajíček za 1 slepici;
- 5 slepic za 1 opici;
- 5 opic za 1 velkou opici.

Cílem hry je nasbírat za školní rok co nejvíce opic, vítězem hry může být i více žáků. Průběžné vyhodnocení pořadí žáků probíhá vždy po každém uplynulém čtvrtletí v tzv. kreditovém dnu. Celkové vyhodnocení probíhá vždy na konci školního roku v červnu a žáci jsou odměněni věcnými cenami. Po každém uplynulém čtvrtletí žáci přinesou své nasbírané kredity, vajíčka, slepice a opice, třídní učitel si zaznamená počty kvůli průběžnému pořadí žáků ve škole. Na konci školního roku nasbírané kredity, vajíčka, slepice a opice třídní učitelé od žáků vyberou a sečtou. Podle celkového pořadí si žáci mohou vybírat věcné odměny, které jsou připravené pro všechny žáky školy. Věcné odměny jsou nakoupeny ze sponzorských darů školy, dále pak z výtěžku ze školního vánočního jarmarku a velikonočního minijarmárku, ale také ze sběru druhotných surovin. Každý školní rok začínají žáci vždy znovu se startovním počtem 0 kreditů.

Sbírání kreditů by mělo fungovat jako motivace ke svědomitému plnění svých povinností, dále by mělo vést k tomu, aby se žáci chovali dle stanovených pravidel chování, aby měli chuť dělat i dobrovolné činnosti navíc, pomáhat ostatním atd. Žáci si díky projektu osvojují převádění v pětkové soustavě, zároveň se učí být zodpovědní za své chování, plnění úkolů, ale i za shromažďování kreditových odměn doma tak, aby odměnky zbytečně neztráceli a uchovávali je na jednom místě. V tabulce č. 5 následuje výčet činností, za které mohou žáci získávat kredity. Příloha č. 1 určuje konkrétní činnosti, za které mohou žáci získat kredity, tento výčet činností visí v každé kmenové třídě. V následující příloze č. 2 je možné vidět, jak konkrétní odměnky (kredity, vajíčka, slepičky a opičky) vypadají.

Tabulka č. 5: Hodnocené oblasti projektu „I z nás budou dospělí“

Počet kreditů	Hodnocená oblast
0-5	splnění všech povinností (chování, splněné domácí úkoly, 100% připravenost na výuku) za týden
1-2	spokojenost s týdenní službou, kterou stanoví třídní učitel
1-2	nezištná ochota pomoci spolužákovi, učiteli
1-2	školní práce navíc – referát, pomůcky do výuky, dobrovolný domácí úkol
1-2	prezentace přečtené knihy
1-3	dobrovolné vymývání krabiček od mléka
1-3	odvedená práce na školní zahradě, pozemku, ve školní družině, ve třídě
1-5	splnění zadaných úkolů k jednotlivým akcím školy
1-5	pomoc rodičů (např. pomoc na vánoční dílně, vytvoření výrobků na jarmarky, aktivní pomoc při realizaci akce školy, ...)
3	dobrovolná účast v soutěžích (např. Klokánek, Cvrček, výtvarné soutěže, sportovní soutěže, ...)
1-3	podle pořadí v dobrovolných soutěžích (1. místo – 3 kredity, 2. místo – 2 kredity, 3. místo – 1 kredit)
1-10	sběr kaštanů a žaludů či druhotných surovin (papír, karton, hliník, víčka od plastových lahví)

Zdroj: Roční plán pro školní rok 2017/2018

4.1.7. Kázeňská opatření

Škola v současnosti pilotuje hodnotící systém kázeňských přestupků a jejich opatření. Tento systém je založený na tom, že žáci sbírají „trestné“ body za své kázeňské přestupky, ke kterým dochází při porušování pravidel chování. Mezi ně patří následující čtyři kategorie porušování kázně a školního řádu (Školní řád):

- méně závažné porušení kázně a školního řádu;
- závažné porušení kázně a školního řádu;
- hrubé porušení kázně a školního řádu;
- neomluvené hodiny.

Za každé porušení kázně a školního řádu je udělen příslušný počet „trestných“ bodů podle míry spáchaného kázeňského přestupku. Celkový počet „trestných“ bodů, které žáci doposud získali, eviduje vždy třídní učitel. Po dosažení bodové hranice 12 bodů je žákům udělováno kázeňské opatření, v případě dalšího dosažení 12 bodů je žákům uděleno vždy následující vyšší kázeňské opatření, tj. napomenutí třídního učitele, důtka třídního učitele, důtka ředitele školy, 2. stupeň z chování, 2. důtka ředitele školy,

3. stupeň z chování. Trestné body jsou uvedeny pro potřebu třídního učitele, aby byla zaručena spravedlnost. Žáci o těchto „trestných“ bodech nejsou dosud informováni, protože jde o pilotní hodnotící systém školy. V tabulce č. 6 jsou zaznamenané druhy porušení kázně a školního řádu s přidělenými „trestnými“ body.

Tabulka č. 6: Porušování kázně a školního řádu

Fakt	Počet zápisů do žákovské knížky	„Trestné“ body
nepřezouvání se	3	1
nepřipravenost na výuku (zapomínání pomůcek)	3	2
nepřipravenost na výuku (nesplnění domácího úkolu)	3	2
pozdní příchod do výuky	3	3
lhaní	1	2
narušování výuky a nevhodné (nebezpečné) chování o přestávce	3	2
rušení výuky např. používáním mobilního telefonu	1	2
vytlačení žáka z vyučovací hodiny	1	6
vykázání ze školní jídelny	1	1
hrubé a agresivní chování ke spolužákům, nevhodné chování k zaměstnancům školy a návštěvníkům školy	1	3
nevhodné chování nebo úmyslné poškozování pomůcek a zařízení školy, znečišťování školy	1	3
podvod v žákovské knížce (přepisování známek, falšování podpisu rodičů atd.)	1	6
úmyslné nepravdivé obviňování, drobné krádeže, hrubé chování a šikánování spolužáků	1	6
zasahování do soukromého života pracovníků školy a jejich rodin, spolužáků a jejich rodin	1	6
hanlivé vyjadřování o pracovnících školy a žácích školy a poškozování jejich cti a pověsti v tištěných a elektronických médiích	1	6
používání hrubých slov, nadávek, urážek, psychického a fyzického násilí mezi žáky a vůči dospělým osobám	1	6
nerespektování pokynů pedagoga a ostatních zaměstnanců školy	1	6
společensky nevhodné chování k pedagogům, zaměstnancům školy a návštěvníkům školy	1	6
ztráta školního dokumentu (notýsek, žákovská knížka), úmyslné poničení žákovské knížky	1	12
rozšiřování erotických a pornografických materiálů, včetně odkazů na internetové stránky	1	12
fyzické napadení spolužáka nebo zaměstnance školy	1	12
úmyslné způsobení újmy na zdraví jiné osobě	1	12
krádež nebo úmyslné poškození inventáře, pomůcek a materiálu školy ve větším rozsahu	1	12
kouření cigaret ve škole nebo v blízkém okolí školy	1	12
požívání alkoholu, omamných a psychotropních látek ve škole a na školních akcích	1	12
manipulace s drogami nebo se zbraněmi ve škole a na školních akcích	1	12

Zdroj: Roční plán pro školní rok 2017/2018

4.2. Rozhovory s učiteli

Následují pět kategorií, které jsou dále charakterizovány subkategoriemi a kódy s výpověďmi jednotlivých respondentů. Celkem se rozhovoru účastnilo všech 11 pedagogických pracovníků školy. V příloze č. 3 jsou uvedeny konkrétní otázky rozhovorů s pedagogickými pracovníky školy. Následující příloha č. 4 je ukázkou rozhovoru s respondentem B.

4.2.1. *kategorie: Osobní přístup ke své profesi a vzdělávání*

kódy subkategorie: **Výběr povolání**

1. Přání (A: *Vždy jsem se chtěl stát učitelem.*, F: *Bylo to mé přání už od dětství, už jako malá jsem si hrála na učitelku a už mi to asi zůstalo.*, H: *Na učitelku jsem si hrála jako holčička, učila jsem mého trpělivého dědu.*)

2. Práce s dětmi (B: *Zájem o práci s dětmi.*, E: *Mám kladný vztah k dětem.*, F: *Během studia na gymnáziu mě bavilo soukromě učit děti hře na zobcovou flétnu a doučovat češtinu, matiku a angličtinu.*, G: *Ráda si pro děti připravuji program, ráda si s nimi hraji.*, I: *Mám pozitivní vztah s dětmi.*)

3. Ovlivnění osobnostmi (A: *Líbilo se mi povolání matky – učitelka.*, B: *Setkání s osobnostmi – učiteli v dětství, kteří mě ovlivnili.*, C: *Doporučila mi studium třídní učitelka na střední škole.*, K: *Ovlivnila mě hodná a skvělá učitelka na základní škole.*)

4. Změna zaměstnání (B: *Změna oboru v době po sametové revoluci v roce 1989.*, D: *Nikdy jsem nechtěla být učitelka, ale nějak to vyplynulo, protože jsem nikde nemohla sehnat práci.*, H: *Až v padesáti letech jsem se našla i díky vnoučatům.*, I: *Chtěla jsem změnit obor a dělat smysluplnou práci v dosahu mého bydliště.*, J: *V té době byla malá volitelnost.*)

5. Zkušenost jako rodič (B: *Z důvodu zážitků ze školství s vlastními dětmi.*)

kódy subkategorie: **Profesní filosofie**

1. Předávání vzdělání (A: *Předávání znalostí dětem, kus ze sebe, naučit žáky nové věci.*, B: *Cílem a směrem mé profesní filosofie je rovnováha v jednotlivých oblastech vzdělávání a výchovy.*, C: *Mým cílem je předat dětem srozumitelnou formou znalosti a dovednosti,*

keré by v daném ročníku měly zvládat., D: Moje vize je předat dětem osobní postoj, názor na různé věci., G: Předávat jim vlastní myšlenky a zkušenosti., K: Naučit je něčemu novému.)

2. Vlastní motivace (A: Baví mě práce s dětmi. Motivující je vždy vidět, že děti na konci roku umějí zase o kus více., B: Motivací jsou mi spokojené děti a rodiče, se kterými jsem se setkala, jejich reakce po odchodu na 2. stupeň, reakce kolegů, nadřízených a rodičů., F: Chci sledovat jejich pokroky., H: Být ještě několik let před důchodem užitečná, prospěšná hlavně dětem, co moji pomoc potřebují., I: Jsem ráda prospěšná a nápomocná. Je naplňující vidět pokroky dětí, které mají nějaké znevýhodnění. Nabízí mě svojí pozitivní energii a úsměvem., K: Pomáhat jim v problémových situacích.)

3. Motivování žáků (D: Nějak nenásilně v nich probudit zájem učit se cizí jazyky, často formou hry., E: Mým cílem je nepředávat dětem konkrétní informaci, ale aby si k danému dítěti došlo samo, popř. s mojí pomocí., F: Chci vést děti cestou poznání, nechat je objevovat. G: Přibližovat jim krásy přírody.)

4. Klima školy (A: Cílem je dosáhnout pohody ve škole a dobré nálady při práci.)

5. Rozvíjet se (A: Dělat svou práci vždy o trochu výše, lépe a klidněji., F: Poznávat dětskou duši., K: Rozumět dětem, což je v dnešní době stále nesnadnější.)

6. Spolupráce (B: Vše jde zvládnout, když se chce a je spolupráce učitele, žáka a rodiče.)

7. Zodpovědnost a samostatnost (C: Snažím se je vést k zodpovědnosti za svoji práci a přístup k povinnostem., E: Není důležité umět úplně vše, ale je důležité vědět, kde to, co potřebuji, najdu.)

8. Volný čas (G: Naučit děti, jak správně využívat svůj volný čas. Naučit je si hrát.)

9. Nevyjádřili se (J: Nechci se vyjadřovat.)

kódy subkategorie: **Profesní dráha**

1. Malotřídní školy (A: Od roku 1988 jen učitel. Od roku 2001 ředitel a učitel na 1. stupni., B: 1 rok jako učitelka ve dvojtřídce a 9 let tady ve trojtřídce (zdejší škola)., C: Po VŠ jsem nastoupila na zdejší školu, kde jsem jako učitelka už zůstala., D: Toto je moje první pracovní místo učitelky., E: Asistent pedagoga a učitelka na zdejší škole., F: 1 rok

na zdejší škole jako učitelka a asistentka, neměnila bych., G: Od roku 2010 na zdejší škole jako AP a vychovatelka., H: 1 rok jako asistentka na zdejší škole., I: 6 měsíců jako asistentka na zdejší škole., K: Vychovatelka, učitelka a asistentka na zdejší škole.)

2. Druhý stupeň ZŠ (B: 2 roky jako učitelka na 2. stupni ZŠ., E: Částečný úvazek učitelky při studiu na 2. stupni ZŠ. Učitelka 2. stupně na ZŠ v Plzni.)

3. Mateřská škola (E: Učitelka MŠ ve zdejší obci., G: 7 měsíců jako učitelka MŠ ve zdejší obci. K: Učitelka v MŠ Dvorec.)

4. Nepedagogický obor (B: 6 let v ekonomickém oboru., G: 7 měsíců jako zootechnička, 5 měsíců jako prodavačka, 7 měsíců jsem plátkovala zlato, 2 roky jako fakturantka, 1 rok jako OSVČ v prodeji knih., H: ZPČ Plzeň, telefonní účtárna, Auto ČB – prodej vozů, Ryor – obchodní zástupce, optika Plzeň., I: Pečovatelka, asistent psychologa, sociální pracovník.)

5. Nevyjádřili se (J: Nechci se vyjadřovat.)

kódy subkategorie: **Seberealizace**

1. Metody a formy práce (A: Zkouším nové metody a formy práce.)

2. Vedení a management (A: Občas dojíždím na další vzdělávání, zvláště v oblasti vedení a managementu.)

3. Všeobecné vzdělávání (B: Využívám možnosti vzdělávat se, pravidelně., C: Ano, mám a využívám ji., E: Ano, mám., F: Ano, každé pololetí nám pan ředitel zaplatí seminář, který si samy vybereme., G: Ano, mohu absolvovat různé kurzy., H: Ano, kurzy při škole, kam jsem se zapsala., I: Ano., J: Ano., K: Radši už ne.)

4. Celoživotní vzdělávání (D: Ano, dvakrát ročně máme možnost vybrat si podle svého zájmu kurzy z celoživotního vzdělávání nebo různé jiné nabídky.)

4.2.2. kategorie: Vzájemné vztahy ve škole

kódy subkategorie: **Vztah s nadřízeným**

1. Nadřízený mimo budovu (A: Nemám ve škole svého nadřízeného.)

2. Pozitivní (B: Přátelský, vstřícný a hodnotný., C: Myslím, že je velmi dobrý, kamarádský., D: Bezproblémový, vzájemná spolupráce, ochota si pomoci a vyhovět., E: Výborný., F: Velice přátelský, pan ředitel se nám snaží být co nejvíce nápomocen., G: Výborný., H: Z mé strany výborný, nad ostatní se nepovyšuje., I: Výborný., J: Velmi dobrý, kamarádský., K: Skvělý, zodpovědný kolega, vždy poradil, pomohl.)

3. Pozitivní s výhradami (D: Ředitel je až moc hodný a liberální, často ve svůj neprospěch.)

kódy subkategorie: **Vztahy s kolegy**

1. Pozitivní (A: Výborný pracovní vztah., B: Přátelské., C: Velmi dobré. Většina je mými kamarádkami a navštěvujeme se i mimo pracovní záležitosti., F: Velice vřelé. Kolegyně jsou vstřícné, snaží se poradit a pomoci stejně tak jako pan ředitel. Opravdu mám pocit, že celá škola táhne za jeden provaz., G: Myslím si, že mám vztahy velmi dobré., H: Na ženský kolektiv, myslím, že dost dobré., I: Vynikající., K: Se všemi se dobře jedná, jsou fajn.)

2. Pozitivní s výhradami (A: Kolegiální, s občasným skřípěním kvůli rozdílným názorům., B: Snažím se respektovat jednotlivé odlišnosti povah kolegyň i své, pomáhat a podílet se na dobrém klima škola, což není jednoduché, ale stojí to za snahu a vůli., D: Myslím, že pohodový, vždy je snaha si vyhovět, pomoci, předat zkušenosti – někdy až moc., E: Dle mého názoru s většinou kolegů výborné., F: Dobré, na to, že jsou všechny kolegyně o 10 až 25 let starší, ale zároveň se těším na nějakou mladší posilu., G: Ta nejmenší kolegyně je fajn, i když ji musím občas přiškrtit., J: Předpokládám, že dobré.)

3. Negativní (D: Někdy neochota mluvit, podřídít se většině.)

kódy subkategorie: **Vztahy s rodiči žáků**

1. Pozitivní (A: Vztahy jsou dobré., B: Dobré, myslím, že obě strany se vzájemně snaží o udržení vzájemné spolupráce, klima., C: Dobré., D: Myslím, že s většinou rodičů je ten vztah na správné úrovni rodič – učitel, vzájemná snaha o domluvu a podpora dítěte., E: Velmi dobré, rodiče mají možnost kdykoli konzultace, návštěvy v hodině atd., F: Myslím, že na poměry dnešní doby jsou opravdu dobré.)

2. Pozitivní s výhradami (A: Výjimky jsou vždy – tipuji, že 2-4 rodiče nám nedůvěřují., B: Samozřejmě se vyskytnou i výjimky, které je nutné v rámci vztahů udržet v určitých hranicích a respektovat se vzájemně., G: Myslím si, že s některými rodiči máme přátelský vztah. S jinými je to problém., H: Myslím, že zde není rodič, co by bral učitele jako něco méně, někteří se znají jako v rodině., I: Rodiče jsou vítanými hosty, partnerský přístup., J: V mezích normy., K: Jsou snad standardní, jsou i výjimky, ale to je všude.)

3. Negativní (D: Někteří rodiče ale na učitele mají takový názor, že jen na jejich dítě nasazují, že pořád dělají něco špatně, a že je učitel zasedlý a snaží se ho jen poškodit nebo z něj dělat hlupáka nebo nevychovanec.)

4.2.3. kategorie: Hodnocení vzdělávání na konkrétní malotřídní škole

kódy subkategorie: **Srovnání plně organizované školy s konkrétní malotřídní školou**
(z pohledu na plně organizovanou školu, z pohledu na konkrétní malotřídní školu)

1. Se zkušenostmi (B: Ano., E: Ano.)

2. Bez zkušeností (A: Ne., C: Ne., D: Nikdy v žádné jiné škole., F: Ne, ale měla jsem možnost chodit na praxe partnerských škol JČU., G: Ne., H: Ne, nemohu porovnat., I: Tato škola je moje první zkušenost v roli asistenta pedagoga, nemám srovnání., J: Ne., K: Ne.)

3. Organizace práce (B: Práce je jednodušší na přípravu, režim hodin, organizace práce, času.)

4. Věkové skupiny (B: V běžné škole jsou ve třídě žáci stejné věkové skupiny, což je výhodou, ale i nevýhodou., E: Mladší mají možnost kontaktu se staršími spolužáky, odpadá zbytečná obava z velkých kamarádů. I pro budoucí život je podle mého důležitý pohyb ve věkově různorodé skupině., F: Žáci jsou ochuzeni o sociální zkušenosti, které mají děti ve spojených ročnících – učení se od znalejších, pomoc mladším, větší samostatnost při plnění samostatné práce.)

5. Velikost kolektivu (E: Velmi kladně hodnotím menší počet dětí i pedagožů., F: Žáci jsou ochuzeni o celoškolské akce a setkání tříd, protože v tak velkém počtu se akce ani pořádat nedají.)

6. Sociální dovednosti (B: Žáci jsou v plně organizované škole méně tolerantnější navzájem. Je tam větší soutěživost a menší spolupráce., F: Větší tolerance a ohleduplné chování při přímé práci k druhému ročníku.)

7. Anonymnost žáků (E: Všichni znají všechny, to je podle mého velmi pozitivní., F: Nelíbí se mi anonymnost dětí na velkých školách, kde učitelé ani pořádně neznají děti z ostatních tříd.)

kódy subkategorie: **Srovnání jiné malotřídní školy s konkrétní malotřídní školou**
(z pohledu na jinou malotřídní školu, z pohledu na konkrétní malotřídní školu)

1. Se zkušenostmi (A: Ano., B: Ano.)

2. Bez zkušeností (C: Ne., D: Nikdy v žádné jiné škole., E: Ne., F: Ne., G: Ne., H: Nepracovala., I: Ne., J: Ne., K: Ne.)

3. Menší škola (A: ZŠ Mileč – na počet žáků byla menší, pouze dvojtřídní se čtyřmi ročníky., B: Škola měla jen dvě třídy – jednu s třemi spojenými ročníky a druhou se dvěma.)

4. Samostatná třída (B: Prvnáčkové nebyli sami ve třídě, což považuji v současné škole za výborné řešení.)

5. Trávení přestávek (B: Výhodou jiné malotřídní školy byl uzavřený dvůr, do kterého měli žáci přístup v době přestávek.)

6. Vyučování venku (B: Do dvora vedla okna z prosklené chodby, žáci tak mohli využívat venkovní prostor i v průběhu dopolední výuky.)

7. Asistent pedagoga (B: Nebyli zde v té době žádní asistenti, přestože v této třídě byl i žák s výukou podle osnov bývalé zvláštní školy.)

8. Žáci se specifickými vzdělávacími potřebami (B: Vyskytovalo se také v této škole velké množství žáků s SPU, což v případě třech spojených ročníků omezovalo možnost individuálního přístupu k žákům. Na současném pracovišti je práce s SPU cílená, plánovitá, dobře organizovaná a smysluplná.)

kódy subkategorie: **Motivace pro nastoupení na konkrétní malotřídní školu**

1. Vztah ke škole nebo obci (A: Srdeční záležitost, rodiče a prarodiče pocházejí z této obce., B: Hlavním důvodem byla zkušenost s touto školou jako rodič., F: Mám k ní krásný vztah už od dětství, nostalgie, která na mě dýchá skrz zdi této školy., G: Protože jsem ji znala., H: Zdejší obec je mi blízká., I: Výborná zkušenost skrze své děti.)

2. Blízkost bydliště (B: Ale také z důvodu blízkosti k bydlišti., F: Dále blízkost bydliště., G: Je v místě mého bydliště., H: Dostupnost k mému bydlišti., I: Dostupnost z domova., K: Blízkost pracoviště.)

3. Hledání nového pracoviště (B: Z důvodu uvolnění pracovního místa, skončení pracovního poměru na bývalém pracovišti., D: Nikde jinde jsem práci nesehnala a tady jsem dostala nabídku., E: Po mateřské jsem nenašla místo učitelky v MŠ, proto jsem přijala nabídku na asistenta pedagoga a později i částečný úvazek jako učitelka.)

4. Pracovní kolektiv (C: Bylo mi sympatické prostředí a pedagogové na škole., F: Vřelý vztah kolegů, z nichž někteří mě z nich sami učili., I: Znalost prostředí a pedagogických pracovníků, malý kolektiv., J: Uvítala jsem nabídku místa od přátel a důvěryhodných lidí v době, kdy jsem měla nevalnou rodinnou situaci., K: Hlavní důvod byli bezva lidi.)

5. Vedení školy (C: Při ústním jednání byl velmi kladný přístup ze strany pana ředitele., I: Výborný pan ředitel.)

6. Vlastnosti školy (F: Rodinný přístup a filosofie školy, se kterou se ztotožňuji., G: Moc se mi líbila., H: Škola je výborná, hodně jsem na ni slyšela chválu.)

7. Žáci (I: A dříve ještě klidnější děti.)

kódy subkategorie: **Motivace pro umístění vlastních dětí na konkrétní malotřídní školu**

1. Pro umístění (A: Ano., B: Ano. Mé děti navštěvovaly tuto školu. Byla jsem zde spokojená i jako rodič., C: Ano., D: Dala., E: Ano., F: Určitě to mám v plánu., G: Obě moje děti do této školy chodily. Přestup jinam byl šok. Moc jsme se namlsali., H: Zcela určitě, kdyby náš vnuk nebyl daleko, chtěla bych ho zde mít., I: Už jsem dala., J: Ano., K: Určitě.)

2. Menší škola (A: pracoval jsem zde a myslím, že menší škola je výhodnější pro vstup dítěte do systému školství., D: Dítě se neztratí., E: Malý kolektiv. F: Malé komorní prostředí., I: Málo žáků.)

3. Spojené ročníky (I: Propojení tříd.)

4. Přístup učitelů (C: Zohledněný individuální přístup k žákům., D: Líbí se mi přístup školy a učitelů, učební postupy., E: Kvalitní pedagogický sbor., J: Stálé opečovávání dětí., K: Fajn učitelé s hezkým přístupem k dětem.)

5. Prostředí školy (C: Rodinné prostředí., F: Rodinná atmosféra., I: Kvůli přátelské atmosféře., J: Zním toto rodinné prostředí., K: Pěkné prostředí.)

6. Nabídka školy (D: Líbí se mi doprovodné akce., E: Velké množství zájmových útvarů, družina pro všechny žáky., I: hodně akcí a zapojení rodičů.)

7. Renomé školy (F: Dobré renomé školy.)

kódy subkategorie: **Změny na konkrétní malotřídní škole**

1. Pro změny (A: Ano., B: Ano., C: Ano., E: Ano., F: Ano., G: Ano., I: Ano.)

2. Beze změn (D: Změnit asi ne., H: Nevím o ničem., K: Moc se neměňte.)

3. Nevyjádřili se (J: Nevím, nechci se k této otázce vyjadřovat.)

4. Prostor (A: Chtěl bych a snad se podaří rozšířit prostory pro výuku žáků a zájmovou činnost školní družiny, také bychom si zasloužili větší šatny pro žáky a více místa pro ředitele a samotné učitele., B: Zlepšení možnosti venkovních sportovních prostor, které školy malého typu nemají., C: Větší sborovna a nějaký pořádný kabinet na pomůcky kvůli přehlednosti., D: Problém je s prostorem, málo místa pro hodně dětí, věci nacpané všude možně., E: Více pracovního místa pro pedagogické pracovníky, třída navíc., F: Aby se zrychlil průběh přístavby polytechnické učebny, druhého kabinetu a skladu pomůcek. Možná v budoucnu venkovní hřiště., G: Bude se přistavovat na školní zahradě, což je fajn, ale zároveň přijdeme o krásnou část zahrady. Škole určitě chybí úložný prostor a venkovní hřiště., I: Více prostoru pro další třídu, hřiště pro TV., K: Učitelům i dětem bych přála trošku větší prostory.)

5. Podpora školy (B: Byla bych ráda za lepší podporu obce, MŠMT, státu. Hlavně mi zde chybí podpora práce ředitelů, jejichž práce je stejně náročná jako na velkých školách., D: Občas chybí podpora ze strany rodičů, zřizovatele., G: Bylo by fajn, kdyby se změnil postoj pana starosty vůči škole. Jinak obec se momentálně snaží zlepšit podmínky.)

6. Administrativní pracovníci (B: Ovšem na velkých školách mají ředitelé sekretářky, účetní, pokladní, hospodářky, které zde pomáhají s administrativou, která neustále narůstá a zbytečně komplikuje a odvádí pozornost učitelů – ředitelů od základního poslání a tím je vzdělávání žáků!)

7. Vztahy (D: Občas chybí vzájemná spolupráce kolegyň a zbytečné neshody., K: Moc se neměňte, jste skvělá parta.)

4.2.4. kategorie: Zkušenosti s malotřídním vzděláváním

kódy subkategorie: **Pozitiva malotřídní školy**

1. Blízký vztah se žáky (A: Zním všechny žáky jménem, znám jejich rodiče., B: Učitelé znají žáky osobně., C: Zním všechny žáky naší školy i většinu rodičů., D: Všichni se znají, učitel zná dítě hodně detailně, protože je na to čas., E: Zním všechny děti ve škole., G: Člověk zná všechny děti jménem. Může s nimi navázat hlubší vztah., J: Neanonymnost, blízké vztahy.)

2. Kolektiv učitelů (A: Zníme se s kolegyněmi osobně, netápeme, kdo je kdo., E: Možnost lépe poznat všechny kolegy., H: Na větších školách se ani učitelé nemohou dost dobře poznat, v hodině je to výhodné., I: Malý pracovní kolektiv.)

3. Učení (A: Můžeme pracovat s žáky rozdílného věku., C: Práce se mi líbí a jsem spokojená., D: Je prostor pomáhat všem dětem., H: Méně dětí ve třídě, tedy více času a prostoru k výuce i těch pomalých, slabších., I: Méně žáků.)

4. Sociální dovednosti (G: Starší děti pomáhají mladším, společně si hrají a učí se., J: Pomáhání starších žáků mladším., K: Děti se mezi sebou dobře znají, nesortují se podle tříd, prospěchu, prostě jsou jen kamarádi, anebo taky ne.)

5. Dohled (G: Je větší možnost podchytit případnou šikanu. Jsou děti více pod dohledem.)

6. Klima (B: Lepší klima pro rodiče, žáky, učitele, vychovatele, asistenty., I: Rodinná atmosféra.)

7. Komunikace (B: Více vzájemné komunikace, možnost setkat se, řešit potřebné, více otevřenosti ve všech vztazích. Zájem o názor druhého., E: Lepší komunikace ohledně dětí., K: Vzájemná komunikace je asi vřelejší, nejen mezi dospěláky.)

8. Spolupráce s rodiči (B: Je zde lepší vzájemná pomoc a spolupráce, ke které ve velkých školách není prostor, větší možnosti a zájem ze strany učitelů i rodičů., F: Spolupráce s rodiči, jejich ochota a chuť nám pomoci.)

9. Spolupráce učitelů (B: Veškeré problémy se řeší kolektivně, učitelé spolupracují a pomáhají si vzájemně., E: Pokud se setkáváme v jedné kanceláři, máme možnost si promluvit o tom, co se stalo, kdo odešel, nepřišel, co nás trápí, co je potřeba vyřešit., F: Spolupráce mezi učiteli, vzájemná pomoc a podpora, jeden kabinet, všichni ví, co se kde děje, radíme se na společném postupu. Všechny akce děláme společně jako škola.)

kódy subkategorie: **Negativa malotřídní školy**

1. Požadavky na učitele (A: Více práce na jednom každém kolegovi – nejde všechny úkoly rozdělit na více lidí, osob., B: Nutnost individuálního přístupu k žákům, větší organizační požadavky na práci učitele, potřeba větší samostatnosti, což pro mě konkrétně je výhodou., C: Více času asi trávím přípravami a opravováním samostatné práce.)

2. Negativa chybí (B: Negativa na práci nevidím, a proto zde pracuji., H: Nevím o žádných, alespoň zatím.)

3. Více žáků se specifickými vzdělávacími potřebami (B: Negativem může být pro některé učitele větší výskyt žáků s SPU., J: Stálé naplňování lavic dětmi se speciálními poruchami, hyperaktivitou, těžší vzdělavatelností.)

4. Nízká anonymita (D: Všichni jsou na očích, hned si všeho všímají, pozorují učitele, děti. Navzájem se všichni znají, ví o sobě hodně informací., F: Chybí mi anonymita a soukromí vzhledem k tomu, že ve stejné obci bydlím., I: Nic se neutají.)

5. Předsudky (D: Pohled ostatních, že z malé školy nemůže vyjít nikdo zvláště úspěšný.)

6. Prostor (E: Málo prostoru., F: Malé prostory., G: Na naší škole je asi jen jediný problém, a to je prostor a sportoviště., K: Pidiprostory, i když super vybavené.)

kódy subkategorie: **Zkušenosti se spojenými ročníky**

1. Se zkušenostmi (A: Učil jsem ve třídě se spojenými ročníky., B: Ano., C: Ano., D: Učila, ale naštěstí ne dlouho., E: Ano., F: Ano, učila, asistovala i jsem si to jako dítě vyzkoušela., G: Asistovala jsem ve spojených ročnících., H: Asistovala jsem celkem třikrát., I: Ano., J: Ano., K: Ano.)

2. Požadavky na učitele (A: Bylo to velmi náročné na každodenní přípravu, rozvržení hodiny, práce pro žáky v závislosti na individuální tempo a různý objem vykonané práce. Nevyhovoval mi neustálý tlak z obavy, že nedokážu vše stihnout a splnit tak učební osnovy., B: Je to náročné., D: Bylo to hodně náročné na uřízení. Bylo třeba vždycky rozmyslet přípravu a rozvržení času, aby pořád všichni měli co na práci, to bylo asi nejtěžší., E: Bylo to velmi náročné na přípravu a vedení hodiny., F: je to pro mě jako pro začátečníka dost složité, aby vše časově vycházelo a věnovala jsem se obou ročníkům dostatečně., G: Je to náročnější na přípravu pro vyučujícího., J: Je to nevýhoda a náročnost pro obě strany., K: Je to náročnější na přípravu.)

3. Požadavky na asistenta (E: Jako asistent jsem občas měla problém sledovat, co dělá druhý ročník, pokud jsem se zrovna při zadávání práce věnovala některému z žáků., G: Měla jsem pocit, že to bylo vše hodně rychlé. Jako asistentka bych potřebovala více času na práci s dítětem při vysvětlování nové látky., H: Zpočátku jsem neměla přehled, kdo je čtvrták a kdo páták., I: Někdy je těžké zachytit všechny pokyny a rozlišit, jakému ročníku jsou určeny. Pro mě jako asistenta je ideální, když jsou důležité informace k zadanému úkolu zapsané na tabuli, abych se mohla dobře zorientovat a držet krok s oběma ročníky.)

4. Dovednosti žáků (A: Žáci dokázali udělat plno práce, většinou si pomáhali mezi sebou, menší se učili od starších, starší doučovali ty mladší., B: Využít spolupráce dětí, vzájemné pomoci. Větší důraz na vzájemný respekt., C: Myslím, že je to pro žáky pozitivní zkušenost., D: Děti jsou nuceni k samostatnosti, což je fajn, ale ne každý to zvládá., E: Překvapilo mě schopnost dětí, které jsou na tento způsob zvyklé, pomáhat spolužákům

napříč ročníky., F: Překvapuje mě, kolik dětí je schopné fungovat samostatně do té doby, než do třídy vstoupí asistent, pak jsou líné dávat pozor, protože ví, že jim to paní asistentka znovu vysvětlí., G: Je dobré, že si žáci mohou zopakovat látku s mladšími a mladší se přiučí se staršími., I: Překvapil mě hladký průběh výuky, schopnost plného soustředění žáků, přestože paralelně probíhá výklad jiného učiva., J: Žáci se učí samostatně pracovat., K: Když se zadaří, je to myslím pro děti docela přínosné, zvyk na samostatnost, možnost přiučit se něco více, nebo si naopak něco zopakovat.)

5. Vyučovací metody *(A: Vyhovoval mi systém střídání přímé a nepřímé práce, postupem doby na to člověk přijde a nalezne i jiná řešení., B: Překvapilo mě, že lze propojit jednotlivé výuky. Střídání pozornosti na jednotlivé ročníky., F: Líbí se mi spolupráce s asistentem, kdy jedna třída může pracovat se mnou a druhá s asistentkou.)*

6. Možnosti pro učitele *(B: Umožňuje to kreativitu, větší možnosti, samostatnost, rovnováhu.)*

7. Pravidla *(B: Nevýhodou je určitě větší důraz na jasně stanovená pravidla.)*

8. Hlučnost *(B: Větší hlučnost.)*

9. Nevyhovující systém *(H: Za mé doby to nebylo, mně to více vyhovuje v konkrétní třídě, hlavně kvůli učivu. Ale nechci se mýlit, někomu to více vyhovuje, za mě ne.)*

4.2.5. kategorie: Hodnocení projektu „I z nás budou dospělí“

kódy subkategorie: **Osobní vztah k projektu**

1. Motivace *(A: Protože je již 15. rokem součástí ročního plánu a žáci jej stále chtějí, myslím, že je motivující a zajímavý., B: Je to nadčasový projekt, který byl skvěle vymyšlen, vede žáky k motivaci, snaze., F: Projekt je velmi rozmanitý, každé dítě si může najít oblast, ve které může získávat kredity navíc., G: Pro někoho je to dobrá motivace, nasbírat nejvíce kreditů., H: To, že děti dostanou odměnu, je fajn, znamená to, že se jim něco daří. Je to pro ně motivace, dělaj to vlastně hlavně pro sebe a ne, že to chtějí jiní. Každý je šikovný v něčem jiném a tím, že něco dostanou, jim může posílit sebevědomí., I: Motivační hlavně pro nižší ročníky, posiluje kladné chování.)*

2. Spravedlivost (A: Všichni učitelé musí mít stejné měřítko na jednotlivé výkony žáků, protože pokud ohodnotí nějakou aktivitu jinak, než jeho kolegové, dochází k nespravedlivému umístění žáků v celkovém pořadí na škole., C: Každý rok se ale zamýšlím, jestli je vyhodnocení spravedlivé pro všechny a zda nemohl někdo podvádět., G: Má to ale i své nedostatky, rozhodně nepřidělujeme všichni stejně kredity, stále se o to snažíme, ale když se pak udělá celkové hodnocení, je tam vidět rozdíl., I: Nicméně je nutné sjednotit pravidla pro udělování kreditů v rámci jednotlivých tříd i v rámci družiny, aby měli všichni stejné šance a třídní učitelé měli jednotná pravidla, za co kredity udělují, jak se říká stejný metr.)

3. Možnosti pro žáky (B: Dává možnost uspět i těm, který se zrovna nejlépe neučí, ale rádi a ochotně pomáhají, pracují a plní si své žákovské povinnosti., C: Zároveň je mi líto, že děti si kredity ne vždy hlídají a často je nemají všechny, které obdržely během roku., D: Děti mají možnost seznámit se hravou formou se zodpovědností k penězům, věcem, střádáním, ochranou svých věcí, vyměňováním, počítáním., E: Děti mají možnost vyzkoušet si, jaké je to být zodpovědný za své jmění, mají možnost ovlivnit konečný výsledek ať svojí snahou, tak hlídáním toho, co získali., F: Je fajn, že se učí zodpovědnosti za své získané odměny, učí se také směřování v pětkovém systému, učí děti snažit se pomoc ostatním, dělat něco navíc, třídit odpad, zapojovat rodiče., K: Myslím, že dětem to něco dává, i když to není až tak rychle vidět, ale nějaký stupeň zodpovědnosti snad získávají.)

4. Možnosti pro učitele (B: Učitelům dává možnost ocenit a zviditelnit snahu, pílí, pochválit i jiné přednosti než-li jen známkovat. Určitě lepší varianta oproti bonbonům v MŠ., I: Posiluje kladné chování u dětí, vzájemnou pomoc a prospěšnou činnost pro školu, posiluje i zapojení rodičů.)

5. Souhlas s projektem (C: Kreditová soutěž se mi líbí. Jsem ráda, že ji ve škole máme., D: Líbí se mi., E: Vnímám ho velmi pozitivně., F: Zažila jsem pilotování tohoto projektu ve 4. a 5. třídě a jako dítě jsem ho milovala a zatím se nic nezměnilo., G: Myslím, že nemáme nic lepšího., I: Určitě prospěšný., J: Původní záměr byl velmi dobrý., K: Jako spoluvůrce si ho hanět nebudu.)

6. Nesouhlas s projektem (J: Postupem času se začíná myšlenka projektu trochu hroutit.)

7. Odměny (D: Podle svých zásluh si potom vyberou odměnu.)

Tabulka č. 7: Rozhovory s pedagogickými pracovníky školy

Kategorie	Subkategorie	Kódy	Respondenti
OSOBNÍ PŘÍSTUP KE SVÉ PROFESI A VZDĚLÁVÁNÍ	Výběr povolání	přání	A, F, H
		práce s dětmi	B, E, F, G, I
		ovlivnění osobnostmi	A, B, C, K
		změna zaměstnání	B, D, H, I, J
		zkušenost jako rodič	B
	Profesní filosofie	předávání vzdělání	A, B, C, D, G, K
		vlastní motivace	A, B, F, H, I, K
		motivování žáků	D, E, F, G
		klima školy	A
		rozvíjet se	A, F, K
		spolupráce	B
		zodpovědnost a samostatnost	C, E
		volný čas	G
	Profesní dráha	nevyjádřili se	J
		malotřídní školy	A, B, C, D, E, F, G, H, I, K
		druhý stupeň ZŠ	B, E
		mateřská škola	E, G, K
		nepedagogický obor	B, G, H, I
	Seberealizace	nevyjádřili se	J
		metody a formy práce	A
vedení a management		A	
všeobecné vzdělávání		B, C, E, F, G, H, I, J, K	
		celoživotní vzdělávání	D
VZÁJEMNÉ VZTAHY VE ŠKOLE	Vztah s nadřízeným	nadřízený mimo budovu	A
		pozitivní	B, C, D, E, F, G, H, I, J, K
		pozitivní s výhradami	D
	Vztahy s kolegy	pozitivní	A, B, C, F, G, H, I, K
		pozitivní s výhradami	A, B, D, E, F, G, J
		negativní	D
	Vztahy s rodiči žáků	pozitivní	A, B, C, D, E, F
		pozitivní s výhradami	A, B, G, H, I, J, K
		negativní	D
HODNOCENÍ VZDĚLÁVÁNÍ NA KONKRÉTNÍ MALOTŘÍDNÍ ŠKOLE	Srovnání plně organizované školy s konkrétní malotřídní školou	se zkušenostmi	B, E,
		bez zkušeností	A, C, D, F, G, H, I, J, K
		organizace práce	B
		věkové skupiny	B, E, F
		velikost kolektivu	E, F
		sociální dovednosti	B, F
		anonymnost žáků	E, F
	Srovnání jiné malotřídní školy s konkrétní malotřídní školou	se zkušenostmi	A, B
		bez zkušeností	C, D, E, F, G, H, I, J, K
		menší škola	A, B
		samostatná třída	B
		trávení přestávek	B
		vyučování venku	B
		asistent pedagoga	B

Kategorie	Subkategorie	Kódy	Respondenti
		žáci se specifickými vzdělávacími potřebami	B
	Motivace pro nastoupení na konkrétní malotřídní školu	vztah ke škole nebo obci	A, B, F, G, H, I
		blízkost bydliště	B, F, G, H, I, K
		hledání nového pracoviště	B, D, E
		pracovní kolektiv	C, F, I, J, K
		vedení školy	C, I
		vlastnosti školy	F, G, H
		žáci	I
	Motivace pro umístění vlastních dětí na konkrétní malotřídní školu	pro umístění	A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K
		menší škola	A, D, E, F, I
		spojené ročníky	I
		přístup učitelů	C, D, E, J, K
		prostředí školy	C, F, I, J, K
		nabídka školy	D, E, I
	Změny na konkrétní malotřídní škole	renomé školy	F
		pro změny	A, B, C, E, F, G, I
		beze změn	D, H, K
		nevyjádřili se	J
		prostor	A, B, C, D, E, F, G, I, K
		podpora školy	B, D, G
		administrativní pracovníci	B
ZKUŠENOSTI S MALOTŘÍDNÍM VZDĚLÁVÁNÍM	Pozitiva malotřídní školy	vztahy	D, K
		blízký vztah se žáky	A, B, C, D, E, G, J
		kolektiv učitelů	A, E, H, I
		učení	A, C, D, H, I
		sociální dovednosti	G, J, K
		dohled	G
		klima	B, I
		komunikace	B, E, K
	Negativa malotřídní školy	spolupráce s rodiči	B, F
		spolupráce učitelů	B, E, F
		požadavky na učitele	A, B, C
		negativa chybí	B, H
		více žáků se specifickými vzdělávacími potřebami	B, J
		nízká anonymita	D, F, I
		předsudky	D
Zkušenosti se spojenými ročníky	prostor	E, F, G, K	
	se zkušenostmi	A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K	
	požadavky na učitele	A, B, D, E, F, G, J, K	
	požadavky na asistenta	E, G, H, I	
	dovednosti žáků	A, B, C, D, E, F, G, I, J, K	
vyučovací metody	A, B, F		

Kategorie	Subkategorie	Kódy	Respondenti
		možnosti pro učitele	B
		pravidla	B
		hlučnost	B
		nevyhovující systém	H
HODNOCENÍ PROJEKTU „I Z NÁS BUDOU DOSPĚLÍ“	Osobní vztah k projektu	motivace	A, B, F, G, H, I
		spravedlivost	A, C, G, I
		možnosti pro žáky	B, C, D, E, F, K
		možnosti pro učitele	B, I
		souhlas s projektem	C, D, E, F, G, I, J, K
		nesouhlas s projektem	J

Zdroj: Vlastní zpracování rozhovorů

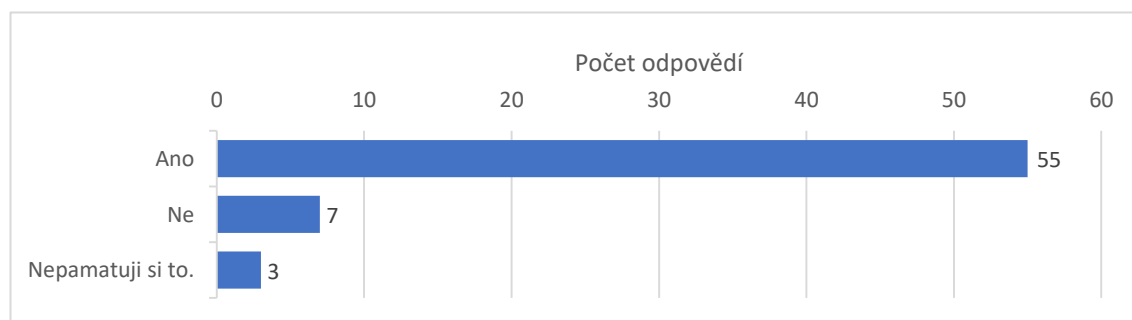
4.3. Dotazníky se žáky

Níže jsou popsány a vyhodnoceny otázky dotazníků, které byly určeny pro žáky konkrétní malotřídní školy. Výsledky jsou znázorněny grafem a souhrnnou charakteristikou výsledných dat. Celkem se dotazníkového šetření účastnilo 65 žáků (90,3 % všech žáků školy). Příloha č. 5 uvádí znění dotazníkového šetření a v příloze č. 6 je uveden příklad vyplněného dotazníku.

4.3.1. Otázka č. 1: *Vzpomeň si na dobu, kdy jsi chodil(a) do mateřské školy (školky). Těšil(a) ses do školy?*

Tato úvodní otázka je zařazena jako motivující pro následující otázky dotazníku. Cílem bylo navodit přátelskou atmosféru pro žáky, aby se ubezpečili, že se opravdu nejedná o nic, co by mělo hodnotit jejich názor. Otázka vede k zamyšlení nad tím, s jakým očekáváním žáci vstupovali do školy.

Graf č. 6: Motivovanost žáků před vstupem do školy

Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

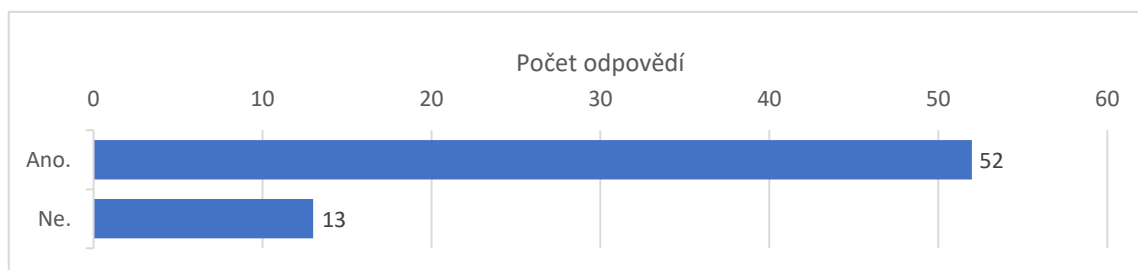
Z grafu č. 6 vyplývá, že celkem 55 žáků (84,6 % dotazovaných) se na školní docházku těšilo, 7 žáků (10,8 % dotazovaných) přiznává, že se do školy netěšilo a pouze

3 žáci uvádějí, že si nepamatují svoje pocity před vstupem do školy. Z výsledku lze usuzovat, že rodiče a mateřské školy motivují děti k pozitivnímu vnímání přechodu z předškolního vzdělávání na primární vzdělávání. Zároveň můžeme říci, že kladným způsobem působí i projekt Budu školák, který většina dětí v době před zápisem do školy absolvuje.

4.3.2. Otázka č. 2: Chodíš rád(a) do své školy?

Tato otázka je cílena na vztah, který si během své školní docházky každý žák vytvořil. Výpovědi respondentů mají vypovídající hodnotu o celkové spokojenosti žáků se školou podle toho, zda je pro ně škola příjemným a přátelským prostředím či nikoliv.

Graf č. 7: Spokojenost žáků se školou

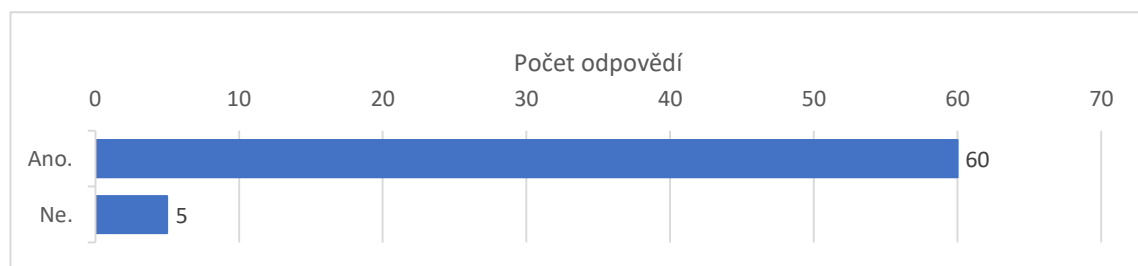
Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

Z grafu č. 7 vyplývá, že 52 žáků (80 % dotazovaných) chodí do své školy rádo, pouhých 13 žáků (20 % dotazovaných) uvedlo, že nerado navštěvuje svoji školu.

4.3.3. Otázka č. 3: Máš ve škole kamarády?

Daná otázka je cíleně mířená na vztahy mezi žáky na konkrétní škole. Má za úkol zjistit, zda vztahy mezi žáky jsou natolik otevřené, vlídné a vřelé, že mezi žáky školy může vzniknout přátelství. Následuje graf č. 8, který dokládá počet žáků, kteří ve škole mají alespoň jednoho kamaráda.

Graf č. 8: Znárodnění počtu žáků, kteří ve škole mají kamaráda

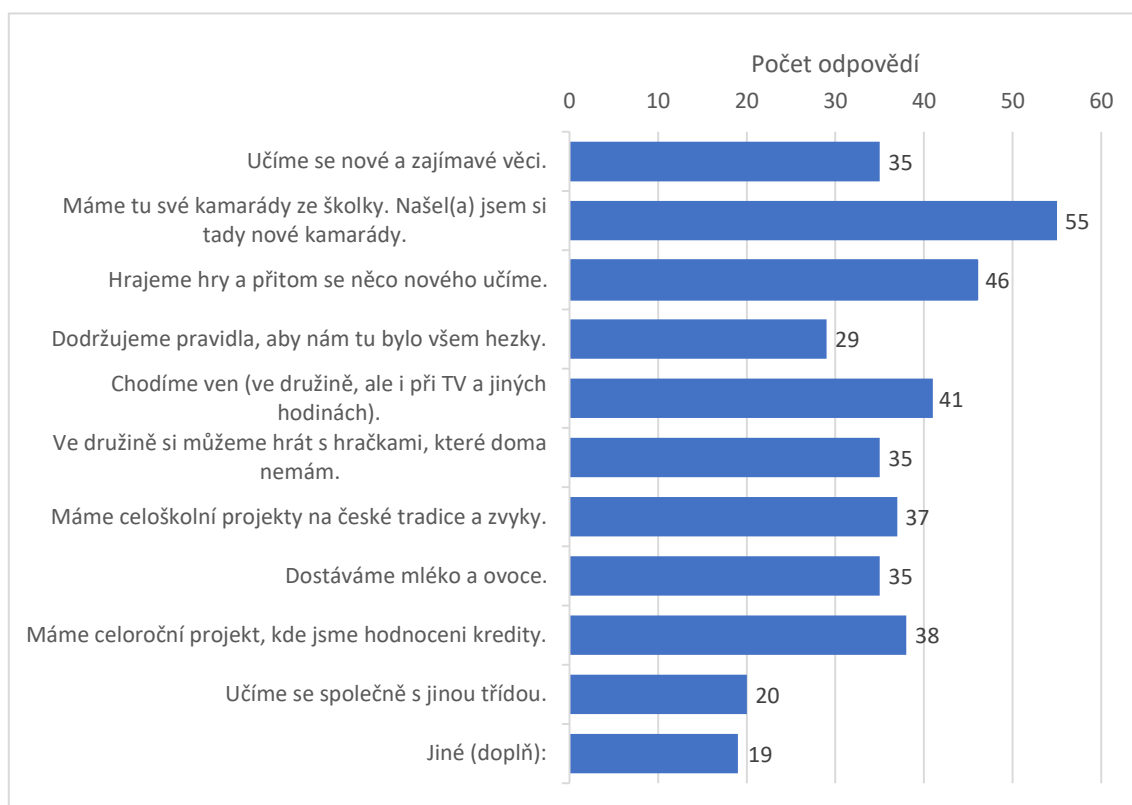
Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

Výsledky grafu ukazují, že vztahy mezi žáky na konkrétní škole jsou natolik přátelské, že 60 žáků (92,3 % dotázaných) zde má svého kamaráda nebo kamarády či považuje vztah se svými spolužáky za přátelský.

4.3.4. Otázka č. 4: Co se Ti ve škole líbí nejvíce? (můžeš si vybrat i více odpovědí)

Následující otázka je zaměřená na to, co žáky baví během procesu vzdělávání na konkrétní škole. Z nabízených odpovědí si žáci mohli vybrat i více variant. Poslední varianta je nazvaná *Jiné (doplň)*: a vybízí respondenty, aby zde uvedli vlastními slovy, co jim ve škole vyhovuje.

Graf č. 9: Kladné vlastnosti školy

Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

Z grafu č. 9 vyplývá, že respondenti uváděli více odpovědí, minimální počet byla 1 odpověď a maximální počet odpovědí bylo 11. Celkový počet odpovědí všech žáků je 390, proto průměrný počet odpovědí na jednoho žáka v tomto případě činí právě 6. Z toho můžeme usuzovat, že více než z poloviny chod školy žákům vyhovuje.

Výsledky odpovědí na otázku č. 3 potvrzuje i počet 55 respondentů (84,6 % dotazovaných), kteří uvedli odpověď: *Máme tu své kamarády ze školy. Našel(a) jsem si tady nové kamarády.* Tato odpověď byla nejpočetnější, což potvrzuje dobré vztahy mezi žáky navzájem. Více než dvě třetiny dotázaných uvedlo odpověď: *Hrajeme si a přitom se něco nového učíme.* Tato odpověď vyjadřuje kladný vztah k procesu vzdělávání samotných žáků. Dále je z grafu zřejmé, že více než polovina respondentů označila jako kladné vlastnosti školy následujících 6 odpovědí:

- *Učíme se nové a zajímavé věci.*
- *Chodíme ven (ve družině, ale i při TV a jiných hodinách).*
- *Ve družině si můžeme hrát s hračkami, které doma nemám.*
- *Máme celoškolní projekty na české tradice a zvyky.*
- *Dostáváme mléko a ovoce.*
- *Máme celoškolní projekt, kde jsme hodnoceni kredity.*

Odpověď *Učíme se společně s jinou třídou.* označilo celkem 20 žáků z 65 celkově dotázaných, což činí celkem 30,8 % žáků školy.

Možnosti napsat další kladnou vlastnost školy dle vlastního názoru využilo celkem 19 žáků. Zde jsou uvedeny jejich odpovědi seskupené do následujících kategorií:

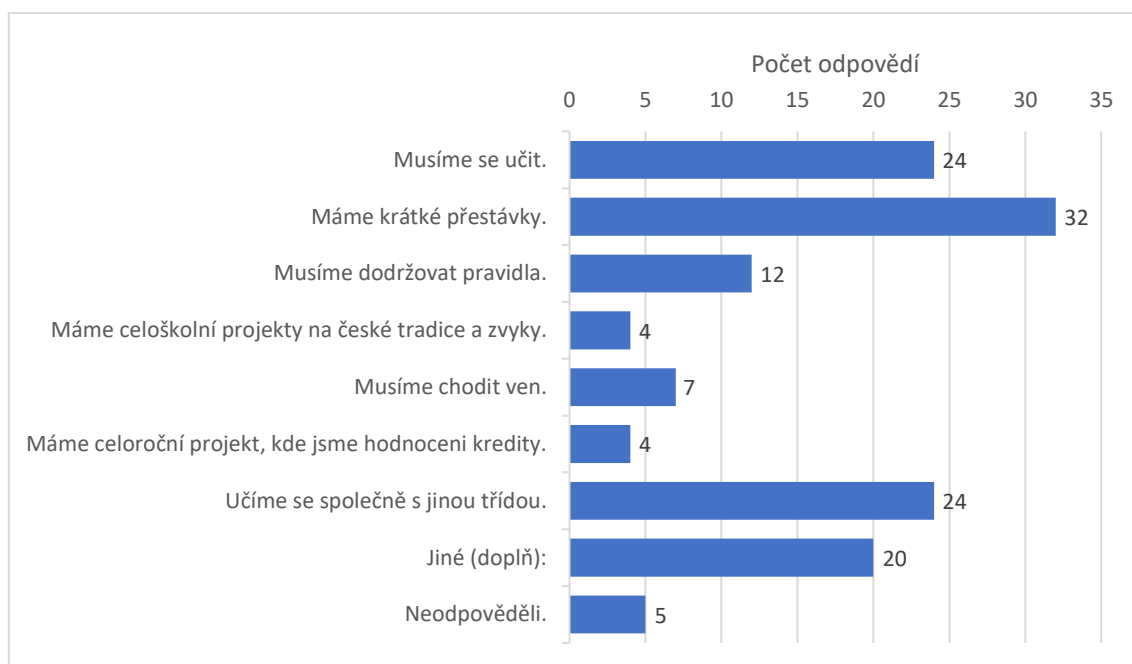
- Předměty (3 žáci): *Matematika.*
- Učitelé (2 žáci): *Líbí se mi paní učitelky., Máme hodné a vtipné učitelky.*
- Školní družina (2 žáci): *Družina.*
- Školní zahrada (3 žáci): *Zahrada.*
- Zájmové útvary (17 žáků): *Kroužky. (8), Míčovky. (2), Sportovky. (2), Hry s hudbou. (2), Hlína. (2), Matematika +. (1)*
- Aktivity při hodině (2 žáci): *Že učitelé i děti využívají slovník čj., Psát na tabuli.*

Největší zastoupení u psaných odpovědí mají zájmové útvary, které zmínilo celkem 17 žáků (26,2 % dotazovaných).

4.3.5. Otázka č. 5: Co se Ti ve škole líbí nejméně? (můžeš si vybrat i více odpovědí)

Následuje opačná otázka, která se zaměřuje na to, co žáky ve škole nebaví. Z nabízených odpovědí si žáci opět mohli vybrat i více variant. Poslední varianta je nazvaná *Jiné (doplň)*: a vybízí respondenty, aby zde vlastními slovy uvedli to, co jim ve škole nevyhovuje.

Graf č. 10: Záporné vlastnosti školy

Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

Z grafu č. 10 můžeme vyčíst, že 5 žáků neodpovědělo na tuto otázku, tzn. že celkový počet odpovídajících žáků je pouze 60 a jejich celkový počet odpovědí je 127. Maximální počet odpovědí je 7 z celkových osmi. Průměrný počet odpovědí na záporné vlastnosti školy, který připadá na jednoho odpovídajícího žáka, je poté 2,12.

Celkem 32 žáků (49,2 % dotazovaných) uvedlo, že jim vadí krátké přestávky. Shodný počet 24 uvedli žáci u odpovědí: *Musíme se učit.* a *Učíme se společně s jinou třídou.* Společné vyučování lze vyjádřit necelými 37 %, jež je jen o 7 % vyšší než v kladném hodnocení společné výuky více ročníků. Necelých 57 % žáků v otázce č. 4 uvedlo, že zaměření školy na dodržování českých tradic a zvyků se jim líbí, pouze přibližně 6 % žáků uvedlo, že se jim toto zaměření nelíbí. Více než 18 % žáků uvedlo, že jim nevyhovuje dodržování pravidel, oproti tomu necelých 45 % žáků potvrdilo v otázce č. 4, že jim

stanovená pravidla vyhovují. Jen 7 žáků uvedlo, že se jim nelíbí pobyt venku, pokud k těmto žákům připočteme i názory žáků v otázce *Jiné (doplň)*:, jež jsou celkem 4, dostáváme celkem 11 žáků, kterým nevyhovuje pobyt venku. Pokud tuto skutečnost srovnáme s 41 žáky, kteří uvedli v otázce č. 4, že jim chození ven vyhovuje, je toto číslo zanedbatelné. Jen 4 žákům nevyhovuje celoroční projekt s kredity, tj. přibližně 6 % žáků z celé školy, v otázce č. 4 celkem 37 žáků (56,9 %) uvedlo, že si projekt oblíbili, zbylých 24 žáků se k projektu staví neutrálně.

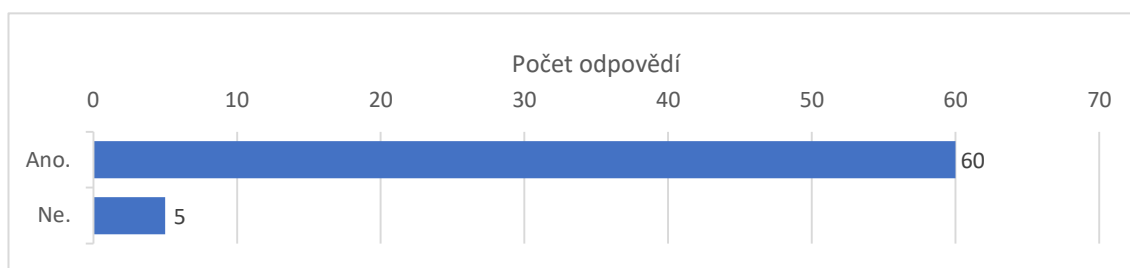
Možnost odpovědi *Jiné (doplň)*: použilo celkem 20 žáků. Následují jejich odpovědi, které jsou sdružené do jednotlivých kategorií:

- Chování žáků (10 žáků): *Máme tu hodně nezbedů., Zlobení. (2), Bourání lega./Bourání staveb. (4), Otravování., Že někdo nedodrží pravidla., Že kámoš se na mě zlobí.*
- Pobyt venku (4 žáci): *Nerada chodím na procházky., Nelíbí se mi procházky., Někdy musíme jít na procházku i v nejhorším počasí., Chodit na vycházky.,*
- Pobyt ve škole (1 žák): *Být vevnitř.*
- Družina (2 žáci): *Družstva ve družině., Družina.*
- Předměty (1 žák): *Matika.*
- Vyučování (4 žáci): *Hluk ve třídách., Spojené lavice., Služby., Zákaz běhání po třídě.*

4.3.6. Otázka č. 6: Chodíš na nějaké kroužky ve škole?

Následující otázka měla cíleně zjistit, jestli žáci konkrétní základní školy využívají široké nabídky zájmových útvarů v odpoledních hodinách. V níže uvedeném grafu č. 11 můžeme vidět počet žáků, kteří jsou na zájmové kroužky přihlášení v porovnání s těmi, kteří této možnosti nevyužívají.

Graf č. 11: Využití nabídky zájmových útvarů

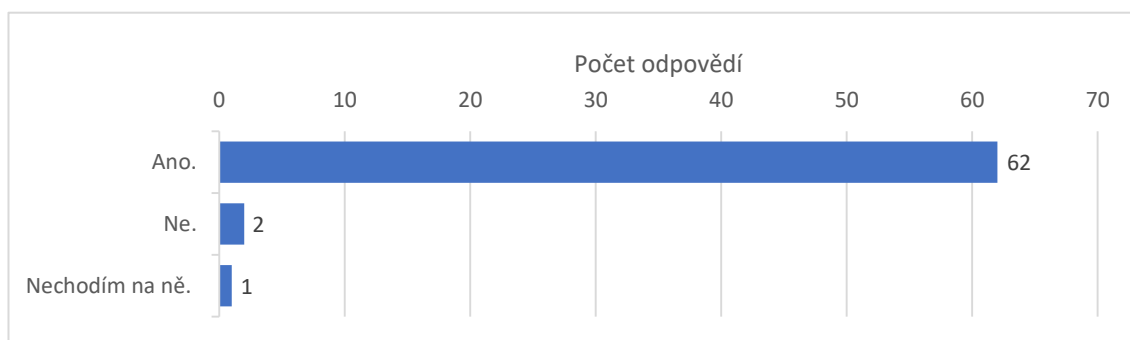
Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

Z grafu č. 11 je patrné, že 60 žáků (92,3 % dotazovaných) využívá nabídky a chodí nejméně na jeden zájmový útvar. Pouhých 5 žáků uvedlo, že této nabídky nevyužívá.

4.3.7. Otázka č. 7: Líbí se Ti školní a družinové akce, které se konají během školního roku?

Otázka č. 7 měla za úkol zjistit, zda jsou žáci spokojeni s průběhem a realizací školních a družinových akcí a celoškolských projektů, které se konají během celého školního roku. V charakteristice sledované školy můžeme z tabulky č. 4 vyčíst, jak velké množství a s jakou nabídkou různorodých akcí a projektů se na zdejší škole žáci setkávají. Jejich názor na školní a družinové akce je zaznamenán v grafu č. 12 níže.

Graf č. 12: Oblíbenost školních a družinových akcí u žáků školy

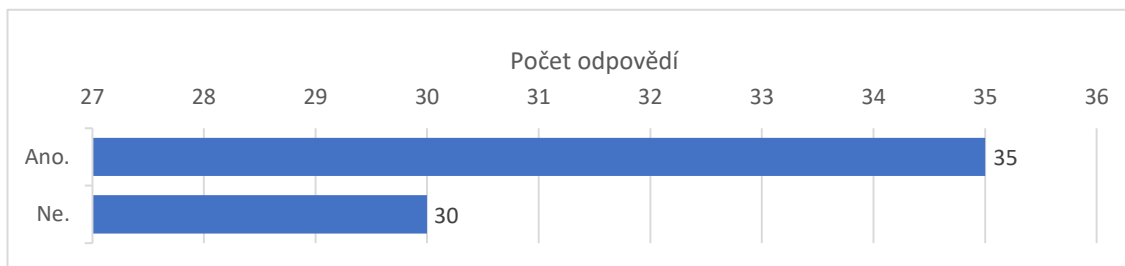
Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

Školní a družinové akce jsou oblíbené u 62 dotazovaných žáků, což činí 95,4 %. Jen 2 dotazovaní žáci uvedli, že se jim tyto aktivity nelíbí a pouhý jeden uvedl, že se jich neúčastní.

4.3.8. Otázka č. 8: Máš nějaké hodiny společně s jinou třídou?

Daná otázka se zabývá tím, zda žáci mají nějaké vyučovací hodiny společně s jinou třídou. V grafu č. 13 můžeme vidět počet žáků, kteří mají zkušenosti s malotřídním vzděláváním.

Graf č. 13: Zkušenosti se vzděláváním ve spojených třídách dle žáků

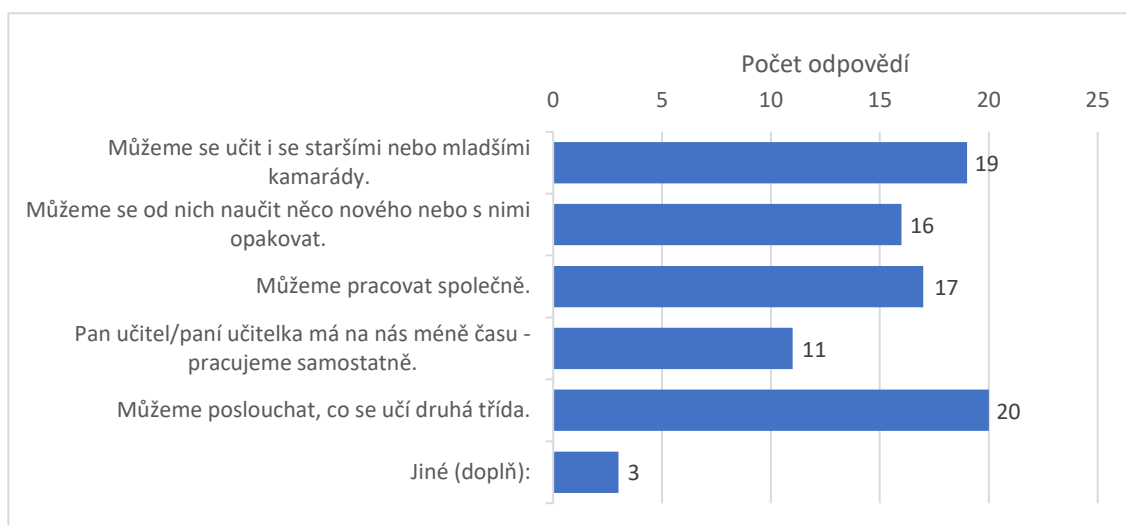
Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

V současném školním roce byly spojené pouze dva ročníky, a to 4. a 5. ročník, tj. celkem 26 žáků. Ovšem na výše uvedenou otázku uvedlo kladnou odpověď, se zkušenostmi ve vzdělávání spojených ročníků, celkem 35 žáků (53,8 % dotazovaných). Lze tedy předpokládat, že kladnou odpověď uvedli i někteří, kteří byli vyučováni ve spojených ročnících za nějaké výjimečné situace, která během školního roku nastala a tento zážitek jim utkvěl natolik v paměti, že se rozhodli v dotazníku popsat své zkušenosti.

4.3.9. Otázka č. 9: Co je podle Tebe dobrého na spojených hodinách s jinou třídou? (můžeš si vybrat i více odpovědí)

Následující otázka byla určena jen pro žáky, kteří mají ve svém rozvrhu vyučovací hodiny spojené s jiným ročníkem, anebo uvedli v otázce č. 8 kladnou odpověď, a proto předpokládáme, že alespoň nějaké zkušenosti s tímto typem vyučování daní žáci mají. Celkově na danu otázku odpovídalo 35 žáků. Měli za úkol napsat, co konkrétně jim na vzdělávání ve spojených třídách vyhovuje.

Graf č. 14: Kladné vlastnosti vzdělávání spojených ročníků dle žáků

Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

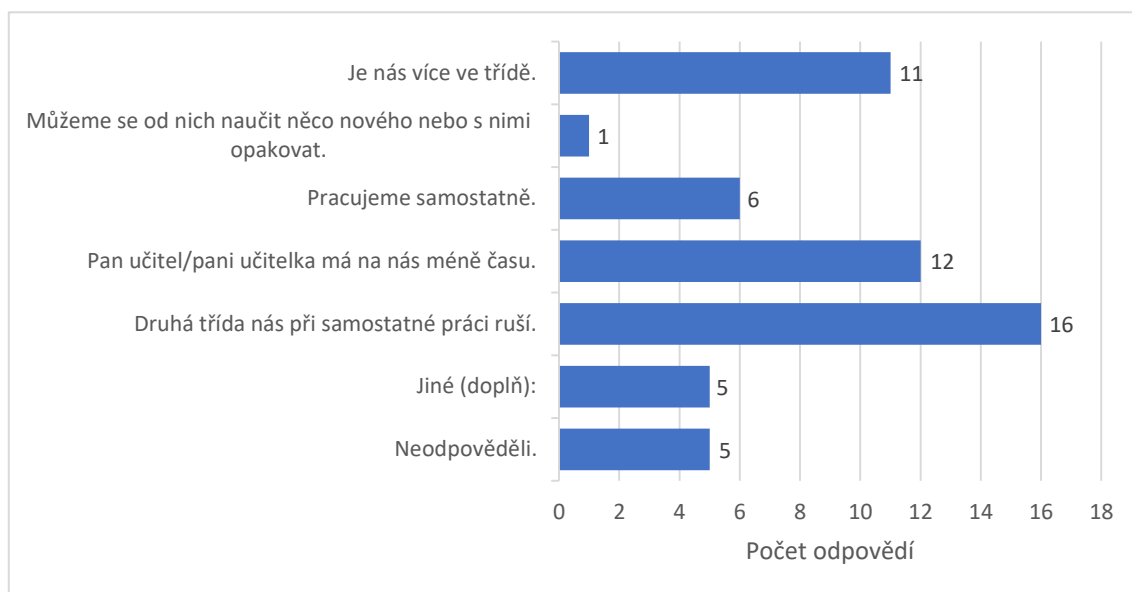
Nejvyšší počet odpovědí byl zaznamenán u odpovědi: *Můžeme poslouchat, co se učí druhá třída*. Tu uvedlo celkem 20 žáků (57,1 % dotazovaných se zkušeností) z 35. Ihned za ní byla i tato odpověď: *Můžeme se učit i se staršími nebo mladšími kamarády.*, kterou označilo 19 žáků (54,3 % dotazovaných se zkušeností). Možnost pro dopsání své vlastní odpovědi využili jen 3 žáci a ti uvedli tyto odpovědi:

- Přestávky (2 žáci): *O přestávce si můžu povídat s jinou třídou., Že o přestávce se můžeme bavit s 5. třídou.*
- Vyučovací hodiny (1 žák): *Můžu radit.*

4.3.10. Otázka č. 10: Co Ti nevychovuje na spojených hodinách s jinou třídou? (můžeš si vybrat i více odpovědí)

I na otázku č. 10 odpovídalo pouze 35 žáků, dle stejných požadavků, které byly již uvedeny u otázky č. 9. Otázka měla cíleně zjišťovat záporné vlastnosti vzdělávání spojených ročníků, které jsou uvedené se svými počty v grafu č. 15.

Graf č. 15: Záporné vlastnosti vzdělávání spojených ročníků dle žáků

Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

Z grafu č. 15 je patrné, že jen 1 žákovi nevyhovuje to, že se může něčemu novému naučit nebo si něco zopakovat. Předpokládaná záporná vlastnost, že nejvíce bude žákům vadit to, že je druhá třída ruší, se potvrdila jako pravdivá, ovšem označilo ji 16 žáků (45,7 % dotazovaných se zkušeností) z 35 žáků. Možnost napsat vlastní zápornou zkušenost ve vzdělávání společně s jinou třídou, využilo pouze 5 žáků a uvedlo tyto odpovědi:

- Přestávky (1 žák): *O přestávce se pořád perou a křičí.*
- Vyučovací hodina (2 žáci): *Druhá třída nás občas ruší., Když se paní učitelka zlobí na ty druhé, je pak naštvaná i na nás.*
- Obecně (2 žáci): *Občas jsou protivný., Že se 5. třída směje.*

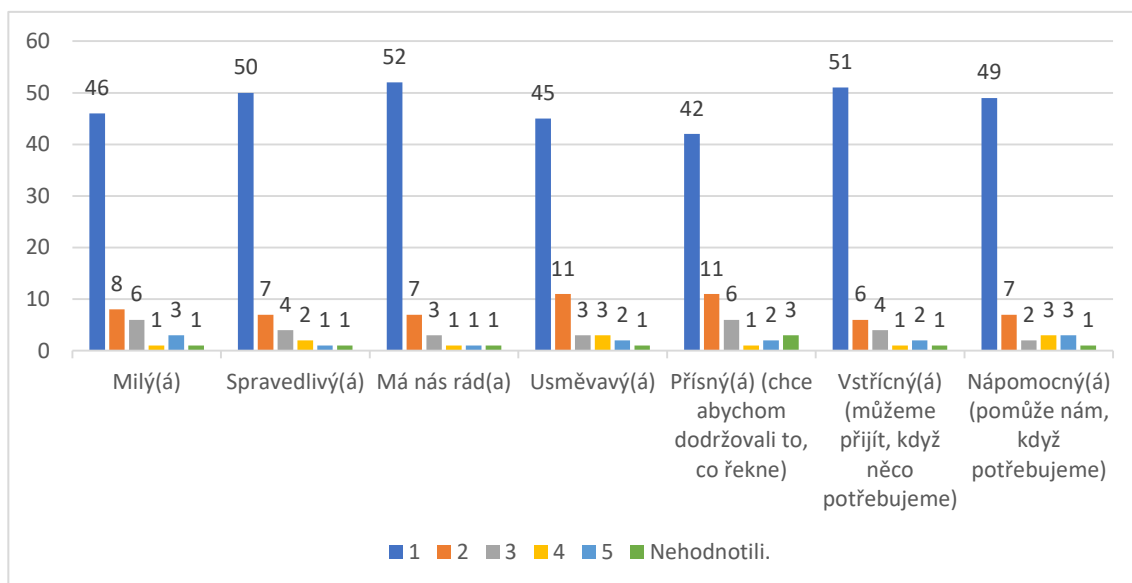
Z těchto volných odpovědí by bylo možné přesunout odpověď: *Druhá třída nás občas ruší.* k nabízené odpovědi: *Druhá třída nás při samostatné práci ruší.* Poté by celkový počet činil 17 odpovědí, tj. 48,6 % dotazovaných žáků.

4.3.11. Otázka č. 11: Náš pan učitel/naše paní učitelka je: (ohodnot jako ve škole)

Tato otázka nabízí škálovitý charakter pro ohodnocení učitelů konkrétní školy z pohledu dotazovaných žáků. V zadání je uvedeno 7 vlastností, které měli žáci za úkol

ohodnotit u svého třídního učitele dle hodnotící stupnice jako ve škole. Následuje graf č. 16, který zaznamenává výsledky hodnocení třídních učitelů.

Graf č. 16: Hodnocení učitelů

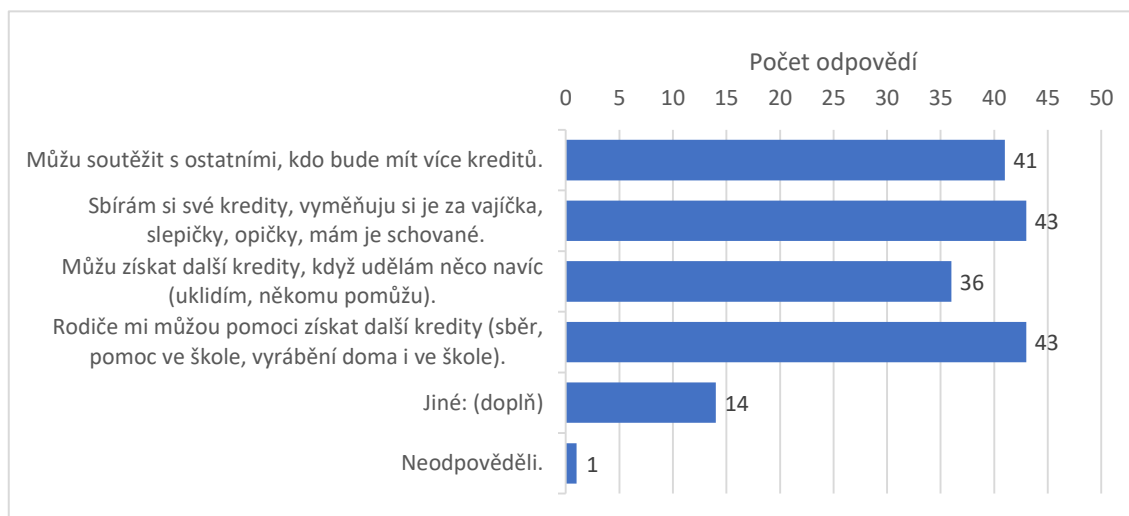
Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

Z grafu je čitelné, že u všech vlastností převažuje hodnocení známkou 1, tzn. vždy danou odpověď uvedlo nejméně 42 žáků školy (64,6 % dotazovaných). Pouze 64,6 % žáků uvedlo hodnocení známkou 1 u vlastnosti: *Přísný(á) (chce, abychom dodržovali to, co řekne)*. Ostatní známky celkem činí maximálně 30,8 % a to právě u vlastnosti, která hodnotí přísnost. Jeden z žáků se hodnocení vlastností třídního učitele neúčastnil vůbec, další dva nehodnotili právě zmiňovanou přísnost.

4.3.12. Otázka č. 12: Co se Ti líbí na projektu s kredity? (můžeš vybrat i více odpovědí)

Další otázka měla přinést informace o tom, jak jsou žáci konkrétně spokojeni s celoročním projektem „I z nás budou dospělí“. Dotazovaní žáci si měli vybrat z nabízených možností, či využít nabídky pro vlastní odpověď *Jiné (doplň)*., jak můžeme vidět v grafu č. 17.

Graf č. 17: Kladné vlastnosti projektu „I z nás budou dospělí“ dle žáků

Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

Největší oblibu podle získaného počtu 43 odpovědí (66,2 % dotázaných) mají: *Sbírám si své kredity, vyměňuju si je za vajíčka, slepičky, opičky, mám je schované.* a *Rodiče mi mohou pomoci získat další kredity (sběr, pomoc ve škole, vyrábění doma i ve škole).* S počtem 41 odpovědí se umístila i soutěživost, kterou tento projekt v dobrém pozitivním duchu nabízí. Jeden z žáků neodpověděl. Možnosti napsat svůj názor využilo celkem 14 dotazovaných žáků a jsou to následující odpovědi:

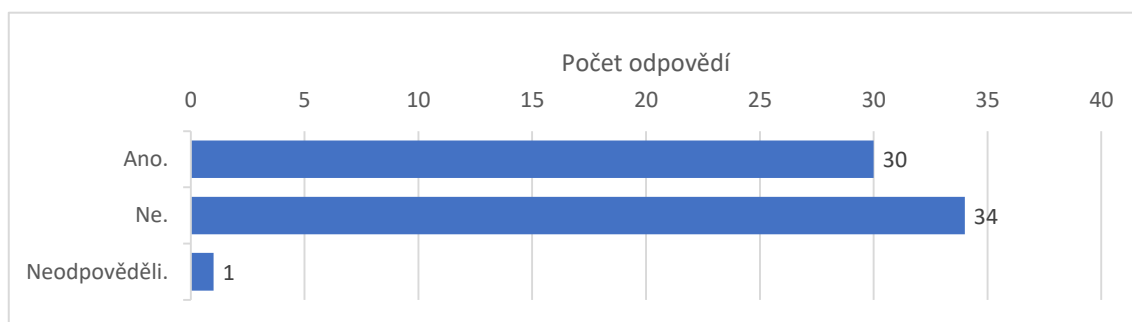
- Odměna (11 žáků): *Dostáváme na konci roku za kredity odměny., Můžeme si vybrat odměnu., Braní cen., Odměna., Na konci roku si bereme ceny., Něco dostanu., Dostáváme odměny., Dostaneme., Dostaneme hračku., Odměny: hračky., Něco dostanem.*
- Učení se (1 žák): *Učím se (počítat a měnit).*
- Pomoc (1 žák): *Pomáhám paní učitelce.*
- Obliba projektu (2 žáci): *Je to zábava., Úplně všechno.*

Celkem 11 žáků do své vlastní odpovědi uvedlo, že se jim na projektu líbí to, že na konci školního roku získají odměnu podle svého výběru, a to v celkovém pořadí žáků umístěných podle počtu kreditů.

4.3.13. Otázka č. 13: Chtěl(a) bys na své škole něco změnit?

Následující otázka dává žákům prostor na vyjádření vlastního názoru na případné změny ve škole s tím, že dotazník vyžaduje popsání, o jakou změnu by se mělo jednat.

Graf č. 18: Změny ve škole dle žáků

Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

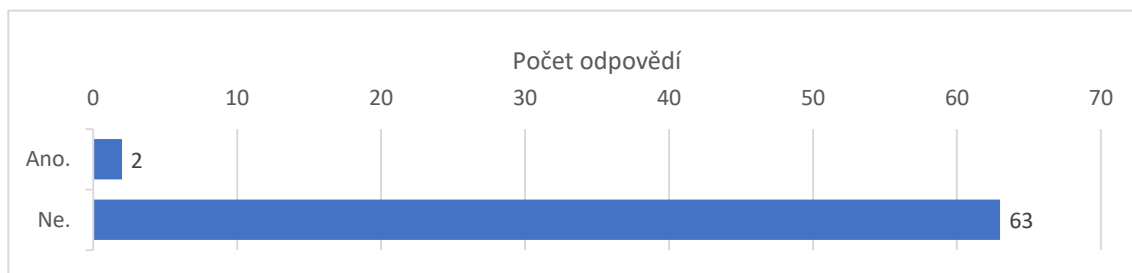
Rozdíl v počtu odpovědí kladných a záporný je dle grafu č. 18 minimální. Přínosnější data pro danou otázku budou jednotlivé odpovědi (celkem 30) respondentů, kteří odpověděli, že by chtěli nějakou změnu a měli uvést, o jakou změnu by se mělo jednat. Jeden z dotazovaných žáků na tuto otázku neodpověděl. Následuje výčet změn, které dotazující žáci uvedli, doplněné o jednotlivé výpovědi:

- Celkově vše (1 žák): *Všechno.*
- Domácí úkoly (2 žáci): *Domácí úkoly. Úkoly.*
- Vyučovací hodiny (5 žáků): *Každý den tělocvik., Mít hodinu, na kterou se domluvíme., Hluk., Mohli bysme mít zeměpis (státy, vlajky)., Abychom byli v třídě sami (bez jiných ročníků).*
- Přestávky (3 žáci): *Dlouhý přestávky., Přestávky delší., Chodit o přestávkách ven.*
- Organizace školy (2 žáci): *Třídy až do devítky., Chtěl bych, aby byla u ZŠ ZUŠ.*
- Aktivity (2 žáci): *Hry., Vycházky.*
- Prostory (5 žáků): *Mít větší zahradu., Mít větší školu., Aby byla větší., Přistávací plochu na střeše pro vrtulník., Aby tu byl bazén.*
- Projekt (1 žák): *Opice.*
- Obědy (1 žák): *Vybrat si oběd.*
- Družina (3 žáci): *Hrát ve družině na počítačích., Hrát na počítači v družině., Aby nebyla družina po skupinách.*
- Učitelé (2 žáci): *Aby tu byla paní učitelka ..., Učitelku.*
- Žáci (2 žáci): *Chování některých žáků., To že bych seděla s někým jiným.*

4.3.14. Otázka č. 14: Kdyby to záleželo jen na Tobě, chtěl(a) bys chodit do jiné školy?

Cílem dané otázky je zjistit celkovou spokojenost žáků se školou. V případě, že by žáci rádi změnili svoji školu, měli vyjádřit z jakého důvodu. Výsledky jsou zaznamenané v grafu č. 19.

Graf č. 19: Touha žáků změnit školu

Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

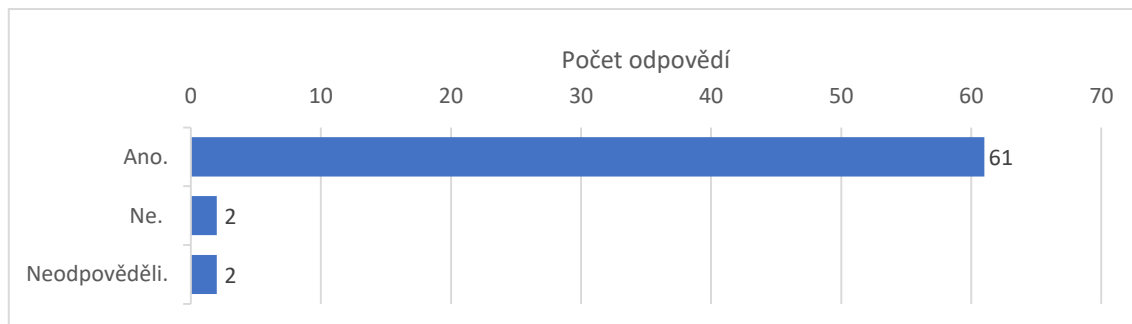
Z grafu č. 19 je vidět, že 62 žáků (tj. 95,4 %) odpovědělo, že by přestoupit na jinou školu nechtělo. Jeden ze žáků, který odpověděl, že by nechtěl měnit svoji školu, dodal: *Je tu dobře*. Jen 2 žáci uvedli, že by raději školu změnili. Následují důvody, které je k takovému rozhodnutí vedly:

- Učitelé (1 žák): *Protože je paní učitelka ... zlá.*
- Žáci (1 žák): *Kvůli třetákovi.*

4.3.15. Otázka č. 15: Myslíš si, že jsou Tvoji rodiče spokojeni s tím, že chodíš právě do téhle školy?

Poslední otázka dotazníku měla zjistit, co si myslí žáci o tom, jak jsou jejich rodiče spokojeni s jejich školou.

Graf č. 20: Spokojenost rodičů se školou dle žáků

Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

Jak je patrné z grafu, 61 žáků (tj. 93,8 %) se domnívá, že jejich rodiče jsou spokojeni se školou, kterou navštěvují. Pouze 2 žáci toto tvrzení vyvrátili a 2 na tuto otázku neodpověděli.

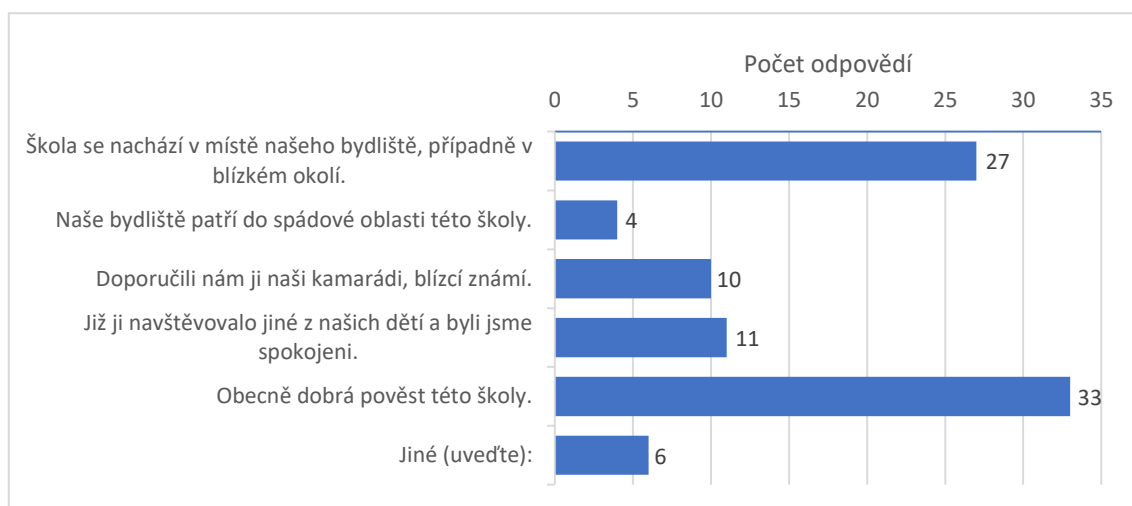
4.4. Dotazníky s rodiči

Následují zpracované výsledky z dotazníků, které byly vyplněné rodiči žáků, navštěvující zdejší školu. Celkem se dotazníkového šetření účastnilo 49 rodičů (tj. 83,1 %) z 59 rodin, jejichž děti navštěvují danou školu. Do konkrétní školy dochází 13 sourozeneckých dvojic, počet rodin se tedy z původního čísla 72 zmenšil právě na 59. Příloha č. 7 uvádí konkrétní znění dotazníkového šetření a v příloze č. 8 lze najít ukázkou vyplněného dotazníku.

4.4.1. Otázka č. 1: Proč jste se rozhodli umístit své dítě právě do této školy (můžete zaškrtnout i více odpovědí)

Úvodní otázka byla zařazena do dotazníku pro rodiče s cílem, aby si rodiče vzpomněli, co je vedlo k přihlášení svých dětí na zdejší školu. Bylo jim nabídnuto 6 odpovědí, z nichž jedna jim poskytla možnost, vyjádřit se jinak než v předešlých pěti a popsat konkrétně svůj důvod pro umístění svého dítěte na tuto školu.

Graf č. 21: Důvody pro umístění svých dětí na konkrétní školu

Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

Jak je z grafu č. 21 patrné, nejméně rodičů (4 odpovědi) volilo školu pro své dítě z důvodu spádové oblasti školy, oproti tomu ale blízkost školy ke svému bydlišti jako důvod vybralo celkem 27 respondentů. Ovšem jako nejčtenější odpověď je uvedena:

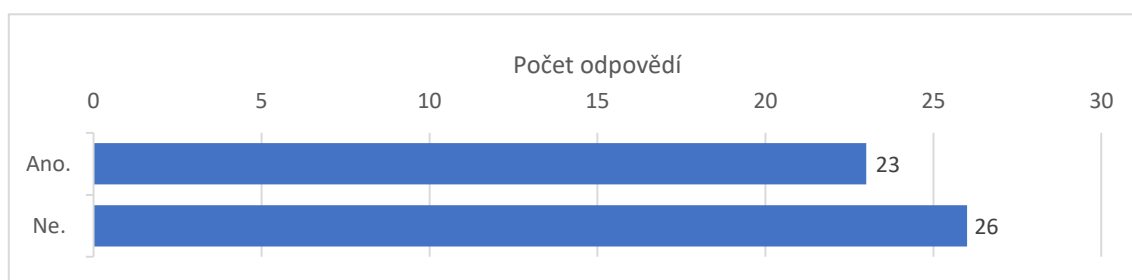
Obecně dobrá pověst školy., jež uvedlo 33 rodičů (67,3 % dotazovaných). Celkem 6 rodin volilo možnost napsat svůj jiný názor, následují proto jejich konkrétní odpovědi:

- Zkušenosti rodiče jako žáka školy (2 rodiče): *Tuto školu navštěvoval rodič., Chodila jsem do té školy taky, a byla jsem spokojená.*
- Blízkost zaměstnání rodičů (1 rodič): *Ve zdejší obci pracuji.*
- Vedení školy (1 rodič): *Skvělé vedení školy.*
- Vzdělávání (2 rodiče): *Vstřícný přístup., Rozhodl náš syn po ukázkových hodinách byl okouzlen panem učitelem.*

4.4.2. Otázka č. 2: Doporučil Vám jiný rodič tuto školu?

Tato otázka byla zvolena jako doplňující k otázce č. 1. Cílem bylo zjistit, zda rodiče dětí, které chodí do zdejší školy, dávají doporučení o této škole dalším rodičům. Graf č. 22 znázorňuje poměr rodičů, kteří dostali doporučení na školu vzhledem k těm, kteří doporučení nedostali.

Graf č. 22: Získání doporučení školy od jiných rodičů

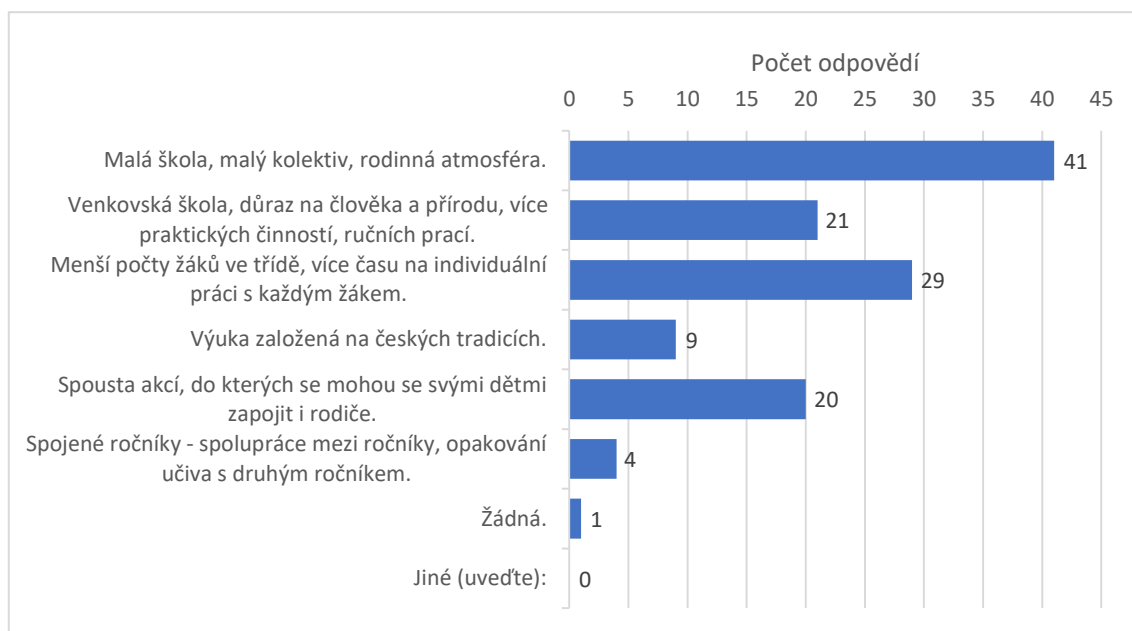
Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

Jak vyplývá z grafu, přestože nejčetnější odpovědí v otázce č. 1 byla pověst školy, zde se ukazuje, že k rodičům, kteří mají ve školním roce 2017/2018 své děti vzdělávané na této škole, se tato doporučení nedostala z úst rodičů bývalých nebo současných žáků. Méně než z poloviny, pouze 23 rodičům (46,9 % dotazovaných), byla škola jinými rodiči doporučena.

4.4.3. Otázka č. 3: Jaká byla vaše kladná očekávání od této školy? (můžete zaškrtnout i více odpovědí)

Otázka č. 3 se opět vztahuje k období rodičovského rozhodování o výběru školy pro své dítě. Rodiče si měli při zodpovídání této otázky vybavit, jaká byla jejich kladná očekávání od této školy.

Graf č. 23: Kladná očekávání od školy

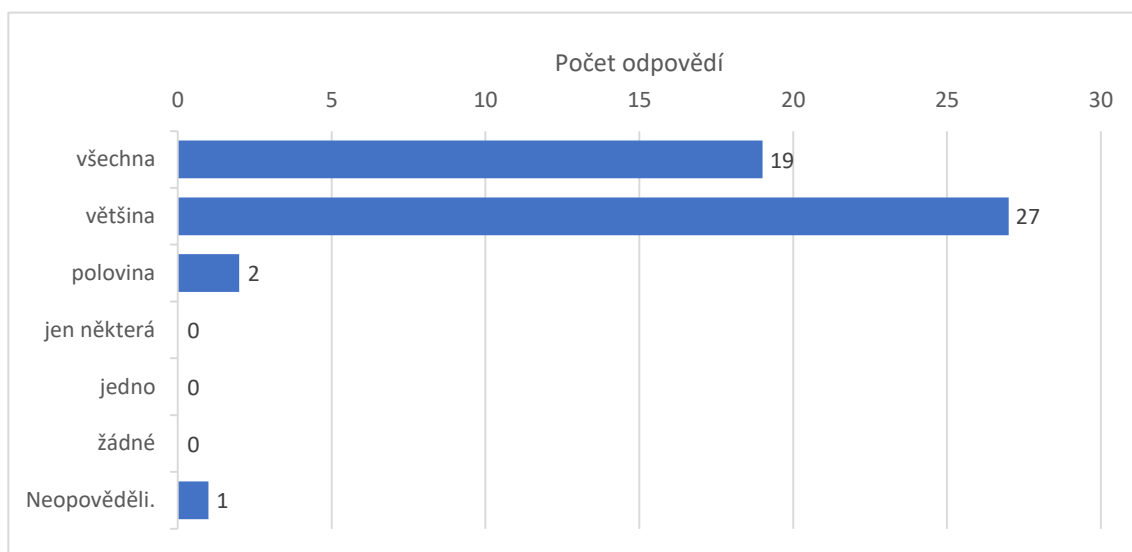
Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

Možnost vyjádřit se vlastními slovy nevyužil ani jeden respondent. Největší četnost odpovědí byla u očekávání, že se jedná o malou školu s rodinnou atmosférou. Takto se vyjádřilo 41 rodin (83,7 % dotázaných), naopak pouze 1 respondent se vyjádřil, že žádná kladná očekávání od školy neměl.

4.4.4. Otázka č. 4: Byla Vaše kladná očekávání od této školy naplněna?

Tato otázka navazuje na otázku předcházející a jejím cílem bylo, aby rodiče zhodnotili, zda jejich kladná očekávání od školy byla naplněna, a to konkrétně v jaké míře. Zde byly nabízeny odpovědi formou škály od naplnění všech očekávání až po žádné.

Graf č. 24: Míra splnění kladných očekávání

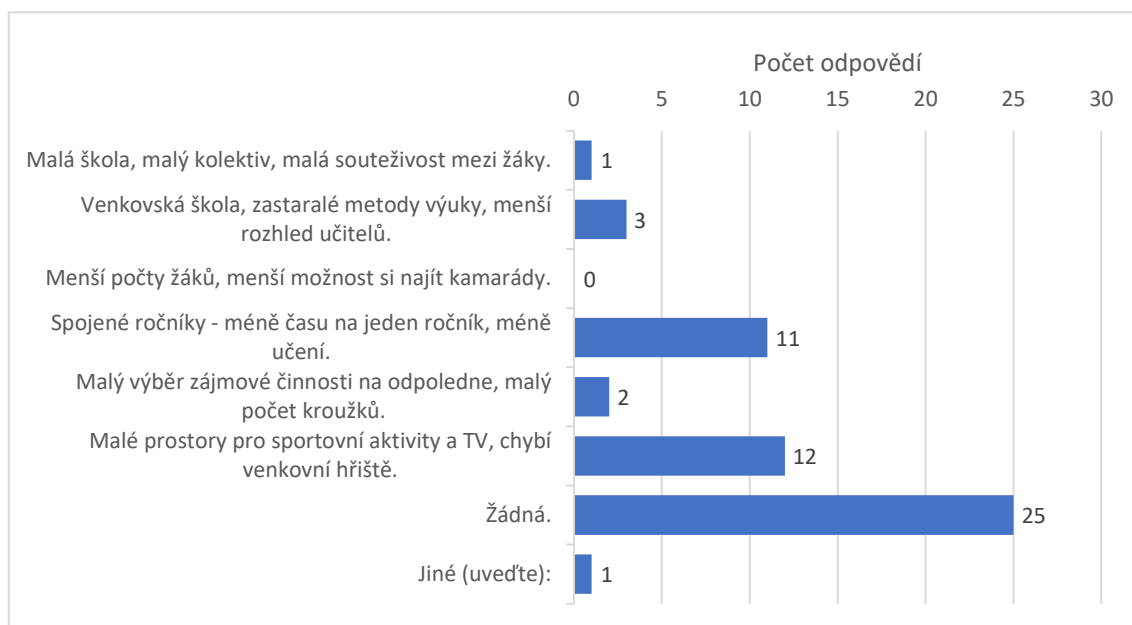
Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

Největší procentuálně vyjádřenou četnost mají odpovědi: *všechna* 38,8 % (19 dotázaných) a *většina* 55,1 % (27 dotázaných). Odpovědi: *jen některá*, *jedno* a *žádné* nevedl ani jeden respondent, ovšem jeden ze 49 dotázaných nezodpověděl otázku vůbec.

4.4.5. Otázka č. 5: Jaká byla Vaše záporná očekávání od této školy? (můžete zaškrtnout i více odpovědí)

Stejně jako otázka č. 3, tak i otázka č. 5 se vztahuje k období rodičovského výběru školy pro své dítě. Rodiče zde měli vyjádřit, jaká byla jejich záporná očekávání od konkrétní školy. Opět měli nabízenou i odpověď: *Jiné (uvedte)*: aby se zde mohli vyjádřit vlastními slovy.

Graf č. 25: Záporná očekávání od školy

Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

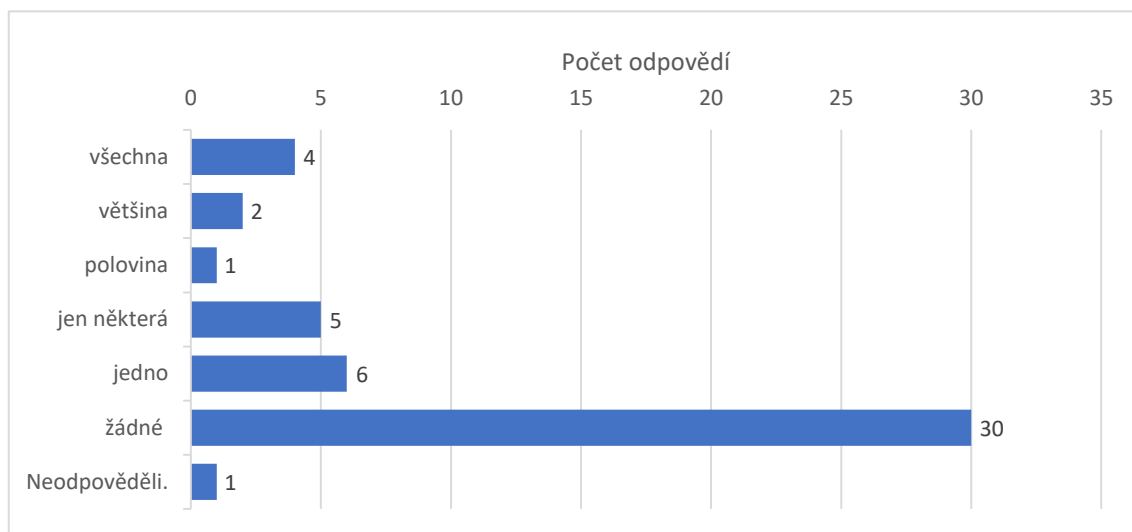
Menší možnost si najít kamarády, neuveld ani jeden z rodičů. Obavu ze spojených ročníků potvrdilo celkem 11 rodin a obavu z malých prostor a chybějícího sportoviště označilo celkem 12 respondentů. Celkově 25 rodičů (51 % dotázaných) uvedlo, že nemělo před vstupem jejich dítěte do konkrétní školy žádná záporná očekávání. Vlastní odpověď zaznamenal pouze jeden respondent a je popsána níže:

- Změna školy (1 rodič): *Nutnost po 5. třídě měnit školu a kamarády.*

4.4.6. Otázka č. 6: Byla Vaše záporná očekávání od této školy naplněna?

Otázka č. 6 se vztahuje k otázce předešlé. Rodiče měli opět zhodnotit svá očekávání od školy, nyní konkrétně jen ta očekávání, která byla záporného charakteru.

Graf č. 26: Míra splnění záporných očekávání od školy

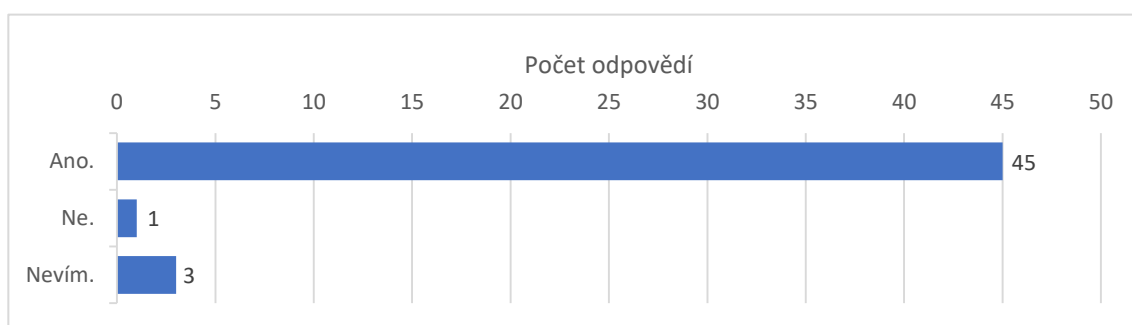
Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

Jako žádné naplněné záporné očekávání od školy uvedlo celkem 30 respondentů (46,2 % dotázaných). Nejmenší četnost (1 respondent) měla odpověď: *polovina*. Z počtu 49 rodin jen jedna neuvedla svoji odpověď.

4.4.7. Otázka č. 7: Myslíte si, že je Vaše dítě (děti) v této škole spokojené?

Následující otázka měla zjišťovat celkovou spokojenost žáků se svojí školou z pohledu jejich rodičů.

Graf č. 27: Spokojenost žáků se školou dle rodičů

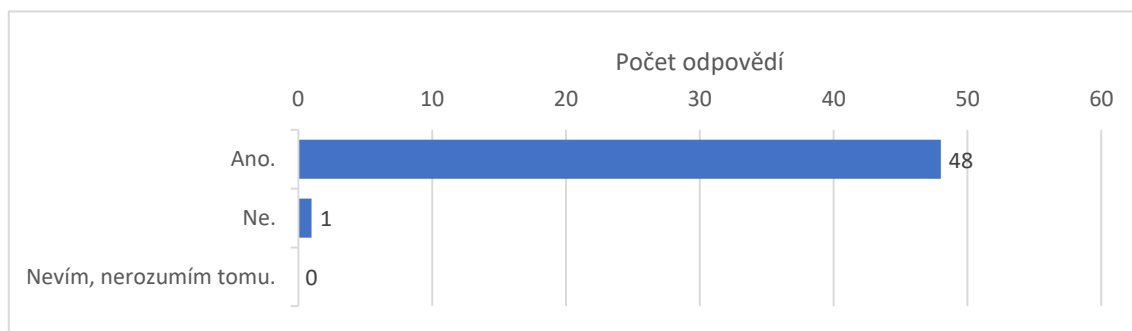
Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

Většina dotazovaných, tj. 45 rodin (91,8 % dotazovaných) uvedlo, že si myslí, že je jejich dítě se svojí školou spokojené. Pouze 1 rodina uvedla, že si myslí, že je jejich dítě se školou nespokojené a další 3 rodiny napsaly, že neví, zda je jejich dítě se školou spokojené či nikoliv.

4.4.8. Otázka č. 8: Jste spokojeni s celoročním projektem „I z nás budou dospělí“ (sbírání a směňování kreditů za vajíčka, slepičky a opičky)?

Otázka č. 8 měla zjistit, jestli jsou rodiče spokojeni s tím, že ve škole probíhá celoroční projekt, ve kterém jsou žáci hodnoceni kredity, které sbírají a směňují za vajíčka, slepičky a opičky.

Graf č. 28: Spokojenost rodičů s projektem „I z nás budou dospělí“

Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

Výsledky grafu č. 28 ukazují, že 48 rodičů (98 % dotázaných) je spokojeno s tím, že projekt na škole probíhá, pouze jeden rodič s projektem nesouhlasí a žádný z rodičů se nevyjádřil tak, že projektu nerozumí.

4.4.9. Otázka č. 9: V čem vidíte pozitiva projektu „I z nás budou dospělí“ – projektu s kredity? (můžete zaškrtnout i více odpovědí)

Touto otázkou jsme chtěli zjistit, jak rodiče vnímají projekt „I z nás budou dospělí“ v pozitivním slova smyslu, tj. konkrétně jaké vlastnosti projektu se jim líbí. Rodiče žáků školy si mohli vybrat více nabízených odpovědí a zároveň mohli uvést svou vlastní odpověď.

Graf č. 29: Pozitiva projektu „I z nás budou dospělí“ dle rodičů

Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

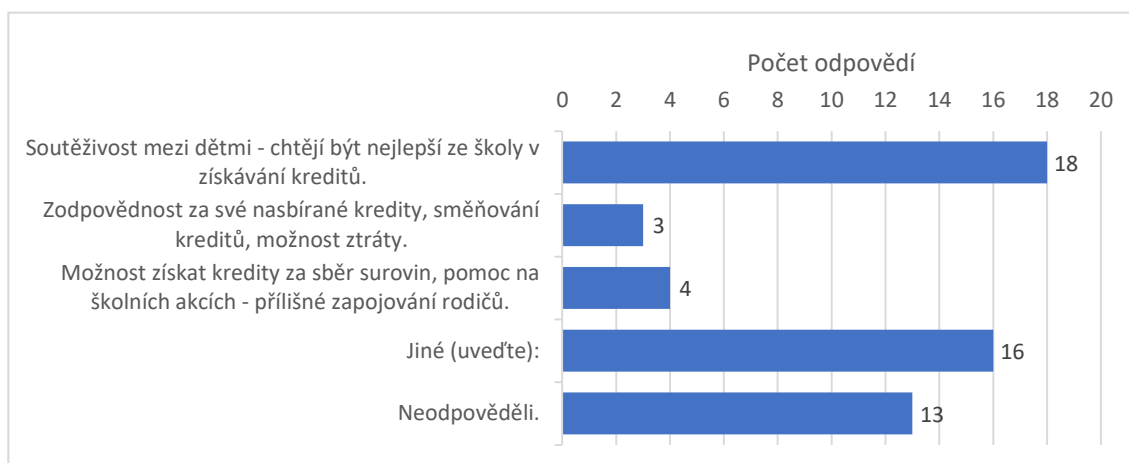
Z grafu č. 29 vyplývá, že nejvíce oblíbenou vlastností projektu podle rodičů žáků školy je motivace k dodržování pravidel a plnění svých povinností. S touto odpovědí souhlasí celkem 45 rodičů (91,8 % dotázaných). Druhou nejčtenější odpovědí byla zkušenost s dobrovolnými činnostmi a aktivitami, takto se vyjádřilo dohromady 30 rodičů (61,2 % dotázaných). Možnost napsat svoji vlastní odpověď využili jen 2 respondenti. Následují jejich odpovědi:

- Plány (1 rodič): *Práce s vizí, touhou.*
- Srovnání (1 rodič): *Porovnávání mezi žáky celé (!) školy.*

4.4.10. Otázka č. 10: V čem vidíte negativa projektu „I z nás budou dospělí“ - projektu s kredity? (můžete zaškrtnout i více odpovědí)

Na téma celoškolského projektu „I z nás budou dospělí“ navazuje i otázka č. 10, která zkoumá negativa tohoto projektu z pohledu rodičů žáků školy. Opět si mohli respondenti vybrat z nabízených možností nebo napsat svou vlastní odpověď.

Graf č. 30: Negativa projektu „I z nás budou dospělí“ dle rodičů

Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

Za nejvíce negativní vlastnost projektu rodiče považují soutěživost, kterou uvedlo v dotazníkovém šetření dohromady 18 rodičů (36,7 % dotázaných), další nejčastější položkou byly překvapivě vlastní odpovědi respondentů a celkem jich bylo 16 (32,7 % dotázaných). Výčet odpovědí následuje níže:

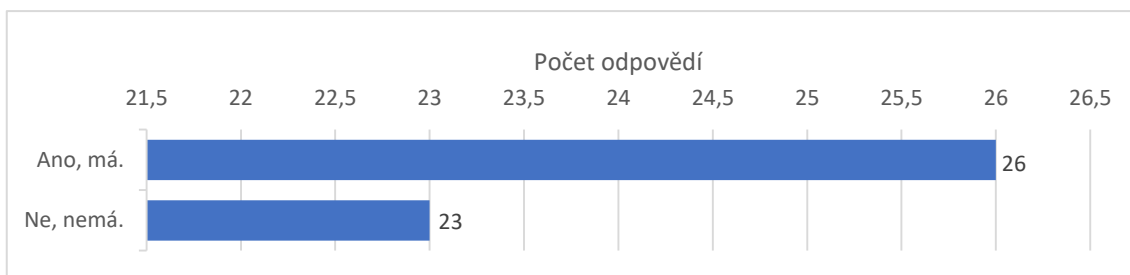
- Negativa nejsou (12 rodičů): *Nejsou. (2), Nevidím negativa., Žádná. (4), Žádná negativa. (3), Nevidím žádná negativa., Nevím.*
- Spravedlivost (2 rodiče): *Dle vnímání dětí ne úplně spravedlivé – demotivace (kredity za sběr)., Každý učitel může hodnotit jinak a tak může poškodit nějaké (moje) dítě.*
- Podvod (1 rodič): *Cílená krádež nebo směňování za účelem výhry, ale nevím, že by se něco takového stalo.*

Celkový počet rodin, které nevedly na danou otázku odpověď byl 13 (26,5 % dotázaných).

4.4.11. Otázka č. 11: Má Vaše dítě zkušenost se společnou výukou dvou spojených ročníků (alespoň na některé ze svých hodin)?

Tato otázka zjišťovala zkušenost s výukou spojených ročníků. Rodiče se měli vyjádřit, zda tuto zkušenosti jejich dítě má, nebo ne.

Graf č. 31: Zkušenosti žáků se vzděláváním ve spojených třídách dle rodičů

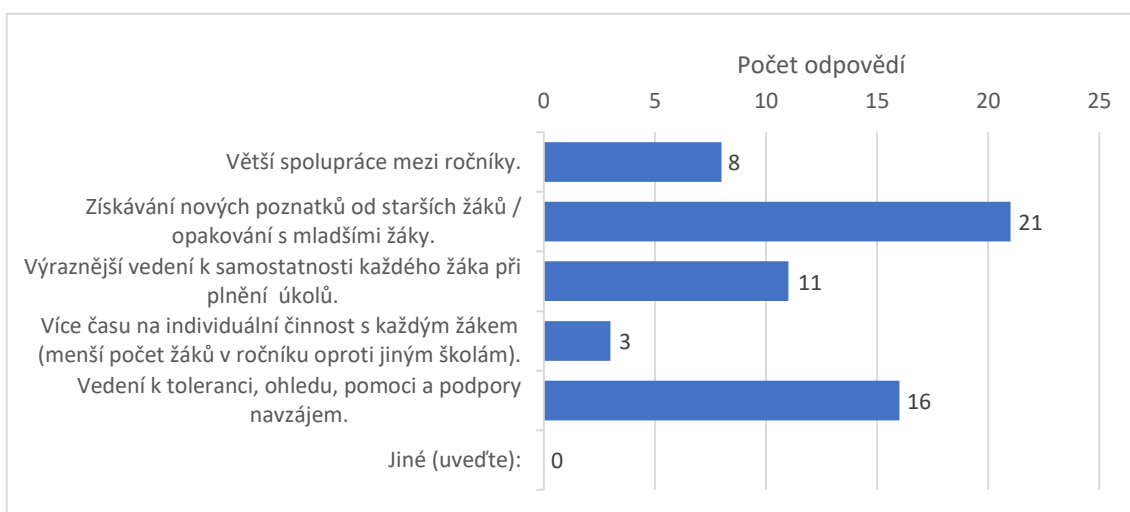
Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

Dle rodičů má celkem 26 žáků (53,1 % dle dotázaných rodičů) zkušenost se vzděláváním ve spojených třídách, ostatní žáci, 23 (46,9 % dle dotázaných rodičů), tuto zkušenost zatím nemají.

4.4.12. Otázka č. 12: Jaké jsou podle Vašich zkušeností kladné stránky výuky ve spojených ročnících? (můžete zaškrtnout i více odpovědí)

Dle výsledků otázky č. 11 na otázku č. 12 a č. 13 odpovídalo jen 26 rodičů, tj. jen ti, kteří potvrdili, že jejich děti mají se vzděláváním ve spojených ročnících zkušenosti.

Graf č. 32: Kladné vlastnosti vzdělávání spojených ročníků dle rodičů

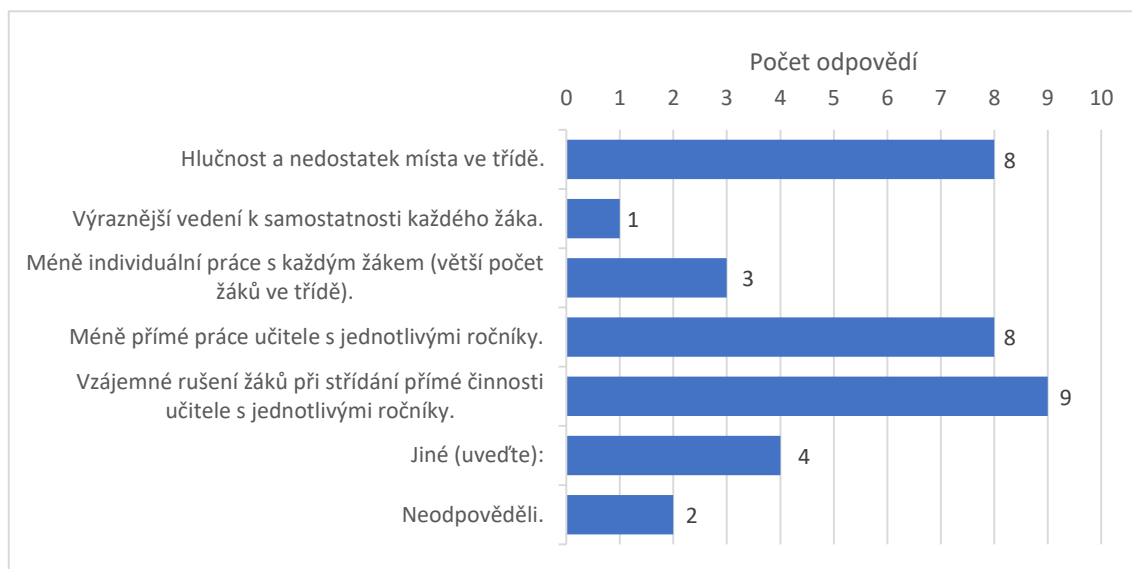
Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

Jak je patrné z grafu č. 32, největší přínos vidí rodiče v tom, že se mladší žáci mohou učit od starších a starší žáci si mohou zopakovat látku s mladšími. Danou odpověď vybralo celkem 21 rodičů (80,8 % dotazovaných rodičů se zkušeností), jejichž děti mají zkušenosti se vzděláváním ve spojených ročnících. Nejmenší četnost odpovědí měl názor, že má učitel více času na individuální práci s každým žákem. Danou odpověď označili pouze 3 rodiče. Možnost uvést vlastní odpověď nevyužil ani jeden rodič.

4.4.13. Otázka č. 13: Jaké jsou podle Vašich zkušeností záporné stránky výuky ve spojených ročnících? (můžete zaškrtnout i více odpovědí)

Na otázku č. 13 opět odpovídalo jen 26 rodičů, jejichž děti mají zkušenosti se vzděláváním ve spojených ročnících. Otázka nabízela rodičům odpovědi, ale i prostor pro vyjádření odpovědi vlastními slovy.

Graf č. 33: Záporné vlastnosti vzdělávání spojených ročníků dle rodičů

Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

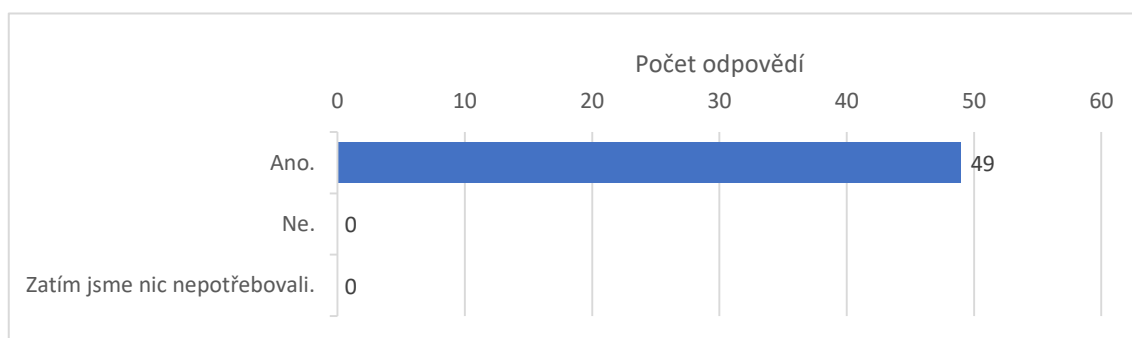
Ze zjišťovaných výsledků otázky č. 13 byly nejpočetnější odpovědi zahrnující hlučnost a nedostatek místa – 8 rodičů (30,8 % dotazovaných se zkušeností), dále pak odpověď týkající se méně přímé práce se žáky jednoho ročníku – 8 rodičů (30,8 % dotazovaných se zkušeností) a v neposlední řadě odpověď o vzájemném rušení se žáků dvou tříd – 9 rodičů (34,6 % dotazovaných se zkušeností). Dále 2 rodiče odpověď nevedli žádnou a možnost napsat svoji vlastní odpověď využili celkem 4 rodiče. Následuje jejich výčet:

- Záporné stránky nejsou (2 rodiče): *Žádné (2)., Nemám zápornou zkušenost.*
- Nároky na učitele: *Větší nároky na učitele.*

4.4.14. Otázka č. 14: Můžete se s čímkoli (prosba, potíže, dotaz, informace) obrátit na kohokoli ve škole (ředitel, třídní učitelka, učitelka, asistentka, vychovatelka)?

Následující otázkou bylo zjišťováno, zda rodiče mohou s čímkoli přijít za pedagogickými pracovníky školy. Otázka byla cíleně formulována tak, aby odpověděli ti, kteří mají nějakou zkušenost spolupráce s pedagogickými pracovníky, pro ty, kteří zkušenost nemají, byla předpřipravena odpověď: *Zatím jsme nic nepotřebovali.*

Graf č. 34: Ochota pedagogických pracovníků věnovat se rodičům

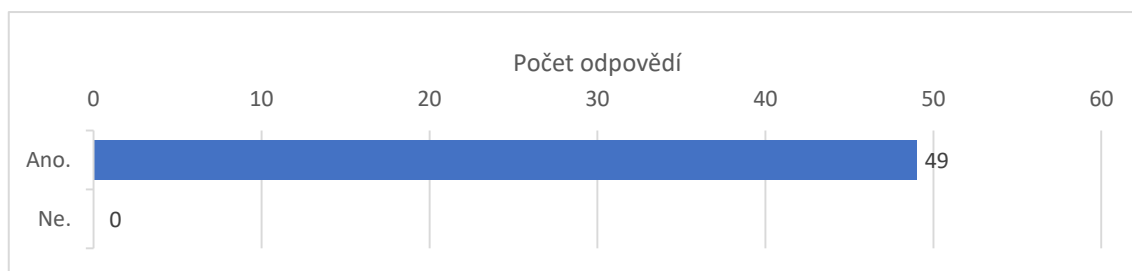
Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

Všech 49 respondentů (100 % dotázaných) uvedlo, že v případě potřeby se mohou na jakéhokoli pedagogického pracovníka školy obrátit o pomoc.

4.4.15. Otázka č. 15: Jste se školou celkově spokojeni?

Tato otázka měla zjišťovat celkovou spokojenost rodičů s konkrétní školou.

Graf č. 35: Spokojenost rodičů se školou dle rodičů

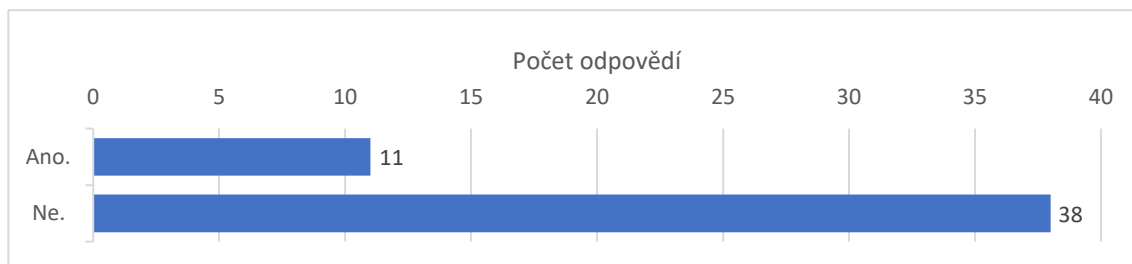
Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

Opět všech 49 rodičů (100 % dotazovaných) potvrdilo svoji spokojenost s danou školou.

4.4.16. Otázka č. 16: Chtěli byste něco na této škole změnit?

Následuje otázka, která se zabývá případnými změnami na konkrétní škole. Rodiče měli uvést konkrétní změnu, o kterou by měli zájem v případě, že by chtěli něco na škole měnit.

Graf č. 36: Změny ve škole dle rodičů

Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

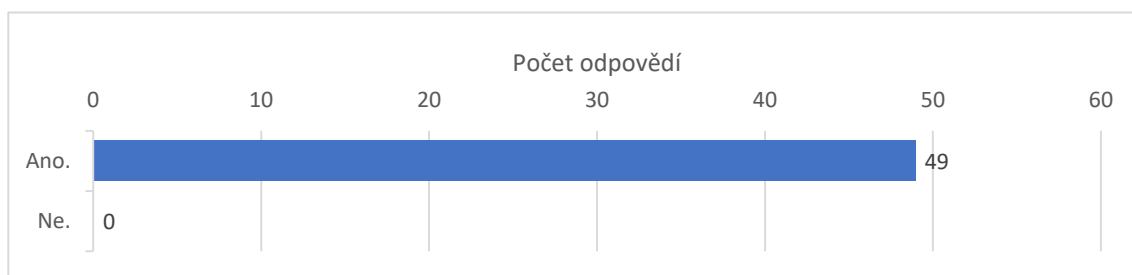
Změnu by dle zpracovaných údajů uvítalo 11 rodičů (22,4 % dotazovaných), se školou beze změn je spokojeno celkem 38 rodičů (77,6 % dotazovaných). Výčet konkrétních změn, které by rodiče uvítali, následuje níže:

- Prostor (5 rodičů): *Více prostoru pro šatny a třídy., Přála bych škole sportovní hřiště., Více prostoru: družina, tělocvična, učebny – třídy., Více prostoru ve družině., Přistavět třídu.*
- Organizace školy (1 rodič): *Zařídít i druhý stupeň, protože se tam dětem líbí a nechtějí přecházet na jinou školu.*
- Pedagogičtí pracovníci (4 rodiči): *Vidím únavu učitelů – zavedla bych investici do jejich psychohygieny, aby nevyhořeli., Výuku anglického jazyka bych zlepšila., Kvalitní učitelský sbor, modernější IT vybavení., Chování některých učitelek a vychovatelek k dětem.*

4.4.17. Otázka č. 17: Doporučili byste tuto školu dalším rodičům?

Poslední otázka dotazníkového šetření pro rodiče žáků školy měla za cíl zjistit, zda by současní rodiče doporučili školu dalším rodičům.

Graf č. 37: Doporučení školy

Zdroj: Vlastní dotazníková šetření

Podle výsledků grafu č. 37 znovu všech 49 rodičů (100 % dotázaných) uvedlo, že by danou školu doporučili jiným rodičům.

5. Výsledky výzkumu

VO 1: Jaká je organizace vzdělávání na konkrétní malotřídní škole?

Vzdělávání na konkrétní základní škole je organizováno jako malotřídní. Jedná se o čtyřtřídní malotřídní školu s pěti postupnými ročníky a se třemi odděleními školní družiny. Kvůli změnám počtu žáků se škola během své existence různě organizačně měnila, jak dokládá i graf č. 1. Ve školním roce 2017/2018 byly spojené pouze 2 ročníky (4. a 5.) a ty byly vzdělávány společně v jedné kmenové třídě.

Škola svým žákům nabízí široké spektrum zájmových útvarů v odpoledních hodinách a zároveň i poskytuje prostor pro odpolední aktivity široké veřejnosti. Zájem o nabídku odpoledních aktivit pro žáky dokládá celkový počet 193 přihlášených účastníků dohromady na všechny nabízené zájmové útvary ve školním roce 2017/2018 (viz graf č. 5). Mimo to škola a školní družina pořádá mnoho akcí a projektů, do kterých se mohou zapojit i rodiče žáků či široká veřejnost (viz tabulka č. 4). V neposlední řadě je významná i spolupráce školy se zřizovatelem školy, zejména při společně pořádaných akcích a veřejném vystupování žáků školy.

Charakteristika vzdělávání na konkrétní základní škole je pedagogickými pracovníky vnímána pozitivně na základě velikosti školy, menšího kolektivu, vzdělávání věkově různých skupin žáků, získávání sociálních dovedností a blízkých vztahů mezi žáky a pedagogickými pracovníky školy (viz tabulka č. 7). Tuto skutečnost svými odpověďmi potvrzují i dotazovaní žáci a rodiče v dotazníkových šetřeních. Rodiče kladně hodnotili a od školy očekávali zejména to, že se jedná o malou školu, malý kolektiv s rodinnou atmosférou (viz graf č. 23).

Vzdělávání ve spojených ročnících hodnotilo jen 35 žáků (viz graf č. 13) a 26 rodičů (viz graf č. 31). Jako pozitiva malotřídního vzdělávání žáci uvedli, že se mohou učit s věkově odlišnou skupinou žáků a vnímat to, co se zrovna učí jiný ročník. To potvrdili i rodiče, kteří kromě společného vzdělávání věkově odlišných skupin žáků ještě uvedli, že považují za pozitivní vedení k toleranci, ohledu, pomoci a podpoře (viz graf č. 32). Jako negativum 45,7 % žáků uvedlo, že je druhá skupina ruší (viz graf č. 15). Rodiče jako největší negativum uvedli hluk ve třídě a nedostatek místa (viz graf č. 33).

Na škole také probíhá celoroční celoškolský projekt „I z nás budou dospělí“, který dle pedagogických pracovníků pozitivně motivuje žáky k dobrému chování a zodpovědnému plnění si vlastních povinností ve škole, zároveň je učí systému směřování a schraňování získaných kreditů, ale hlavně dává všem žákům možnost být v něčem úspěšný a na konci roku být za svou odvedenou práci odměněn. Žáci oceňují mimo jiné i to, že jim také rodiče mohou pomoci získat další kredity (viz graf č. 17). Rodiče se s kladným hodnocením motivace tohoto projektu ztotožňují a dále oceňují i to, že jejich děti jsou díky projektu vedeny k dobrovolným činnostem a aktivitám (viz graf č. 29). Zároveň tento projekt směřuje k opakovanému setkávání tříd celé školy, během kterého jsou žáci průběžně informováni o svém pořadí, dále jsou hodnoceny proběhlé akce a žáci jsou seznámeni s plánovanými akcemi a jejich způsobem hodnocení.

Jako negativní vlastnost školy vnímají shodně všechny tři skupiny respondentů především malé prostory a absenci venkovního hřiště (viz tabulka č. 7, graf č. 25), což potvrzují i odpovědi na otázku týkající se případných změn (viz tabulka č. 7, graf č. 18 a jeho popis, graf č. 36 a jeho popis).

VO 2: Jací pedagogičtí pracovníci působí na konkrétní malotřídní škole?

Ve školním roce 2017/2018 na konkrétní základní škole působilo celkem 11 pedagogických pracovníků, jejichž původní povolání nebylo vždy pedagogického rázu. Přesto většina z nich uvedla, že si současné povolání vybrala díky pozitivnímu ovlivnění jinou osobností, přání být pedagogem či zájmem pracovat s dětmi (viz tabulka č. 7). Na konkrétní základní školu nastoupili zejména díky vztahu ke škole či obci, blízkosti svého bydliště a charakteru pracovního kolektivu (viz tabulka č. 7). Jejich pedagogická profesní filosofie je založena na touze předávat vzdělání, vidět smysl ve svém povolání a v zájmu motivovat žáky ke vzdělávání (viz tabulka č. 7).

Vztahy v kolektivu pedagogických pracovníků jsou dle jednotlivých výpovědí z rozhovorů více než vřelé, což se dá tvrdit i o vztazích mezi nadřízenými a podřízenými (viz tabulka č. 7). Vztahy s rodiči jsou z pohledu rodičů hodnoceny jako pozitivní či s mírnými výhradami. Všichni rodiče uvedli, že vnímají pedagogické pracovníky jako ochotné a otevřené pro jakoukoli spolupráci s rodiči (viz graf č. 34). Žáci posuzovali

vlastnosti svých třídních učitelů pomocí hodnotící stupnice od jedné do pěti. Všechny posuzované vlastnosti byly nejčteněji hodnoceny stupněm výborně (viz graf č. 16).

VO 3: Jací žáci navštěvují konkrétní malotřídní školu?

Ve školním roce 2017/2018 navštěvovalo konkrétní základní školu 70 žáků, a ještě další dva žáci během školního roku na zdejší školu přestoupili. Jsou znatelné rozdíly v počtech žáků a žákyň jednotlivých tříd (viz graf č. 3). Celkem navštěvovali školu 43 chlapci a 29 dívek. Zastoupení integrovaných žáků ve škole je 23,6 % (17) z celkového počtu žáků školy (viz tabulka č. 3). Tato skutečnost vyplývá i z toho, že konkrétně tato malá a rodinná škola je rodičům žáků se speciálně vzdělávacími potřebami doporučována Pedagogicko – psychologickými poradnami, Speciálně pedagogickým centrem i mateřskými školami. Do školy chodí nejen žáci ze spádového obvodu školy, ale také žáci z ostatních obcí až do okruhu 16,6 km (viz graf č. 4). Z celkového počtu 72 žáků jen 35 žáků uvedlo, že má zkušenost se společným vzděláváním s jinou třídou, což znamená, že polovina žáků z celkového počtu má zkušenost pouze s výukou v samostatném ročníku (viz graf č. 13).

Spokojenost žáků a rodičů se školou je nejdůležitější zpětnou vazbou pro školu a její pedagogické pracovníky. Většina žáků uvedla, že se na vstup do 1. třídy těšila (viz graf č. 6). Zároveň také tvrdí, že do školy chodí ráda (viz graf č. 7), což je možné zdůvodnit i tím, že většina žáků školy považuje své spolužáky za přátelský kolektiv (viz graf č. 8). Rodiče si v 91,8 % myslí, že jejich dítě je se školou spokojené (viz graf č. 27). Spokojenost rodičů se školou je 100% (viz graf č. 35) a opět všichni dotazovaní rodiče shodně uvedli, že by konkrétní malotřídní školu doporučili dalším rodičům. I 93,8 % žáků si myslí, že jejich rodiče jsou se školou spokojeni (viz graf č. 20). Dále uvedli, že téměř nikdo by školu změnit nechtěl (viz graf č. 19). Z jakých důvodů se rodiče rozhodli umístit své dítě do konkrétní malotřídní školy, zaznamenává graf č. 21, kde se jako nejčastěji uváděný důvod objevuje obecně dobrá pověst školy, kterou ve své odpovědi uvedlo celkem 67,3 % rodičů (33 dotazovaných).

6. Interpretace

Ve své diplomové práci jsem se věnovala detailnímu zkoumání konkrétní čtyřtřídní malotřídní školy s pěti postupnými ročníky. Díky dlouhodobému zúčastněnému pozorování chodu školy a působení pedagogických pracovníků na této škole, hloubkovým rozhovorům vedeným s veškerými pedagogickými pracovníky a za pomoci dotazníkového šetření s většinou žáků a s jejich zákonnými zástupci jsem mohla zpracovat případovou studii této školy.

Veškeré informace získané z rozhovorů či dotazníků jsou velice citlivého charakteru a je nutné brát na zřetel, že ačkoliv se týkají dlouhodobého pohledu na konkrétní otázky, nelze se vyhnout značné míře subjektivity u všech dotazovaných, kteří mohou být ovlivněni aktuálním naladěním, atmosférou v kolektivu či zkušeností z poslední řešené situace ve škole.

Celkové klima školy a vztahy mezi jednotlivými účastníky vzdělávacího procesu na konkrétní malotřídní škole vnímám jako velice otevřené a sdílné. Všichni dotazovaní, kteří se dobrovolně rozhodli zúčastnit výzkumného šetření, prokázali svoji snahu a ochotu odpovídat na mé otázky.

Z výzkumného šetření vyplývá, že spokojenost rodičů i jejich dětí se školou je na vysoké úrovni. I přes jejich některá záporná očekávání a výtky, které jsou zaznamenané v grafech, lze s jistotou říci, že hodnocení školy z pohledu žáků a rodičů je velice pozitivní. Veškeré působení pedagogických pracovníků na své žáky, vztahy s žáky a s jejich rodiči, otevřená komunikace a vlídnost při řešení problémových situací je zde oceněna zpětnou vazbou, která je vyjádřena v odpovědích žáků a rodičů v dotazníkových šetřeních.

Případová studie svým šetřením dokazuje, že malá rodinná malotřídní škola s kvalitním vedením a s aktivními pedagogickými pracovníky má své důležité místo v systému českého vzdělávání. I když nemůžeme výsledky šetření aplikovat všeobecně na všechny malotřídní školy, což nebylo cílem výzkumného šetření, je zřejmé, že bychom měli zachovávat tradici malotřídního typu v České republice a podporovat ho stejně jako vzdělávání žáků v běžných školách městského typu.

ZÁVĚR

Tato diplomová práce úzce souvisí s mou budoucí profesí učitelky na 1. stupni základní školy, neboť jsem v průběhu své praxe zjistila, že vzdělávání žáků v malotřídních školách je mi nejbližší a potvrzuje smysl učitelské profese vůbec.

Často komentované téma českého školství, zda zachovávat a podporovat malé školy malotřídního typu, které nejsou tak dobře technicky a materiálně vybavené jako školy městské, staví malotřídní školy do nepříznivého světla. Cílem této diplomové práce bylo předložit případovou studii konkrétní malotřídní základní školy, která je skvělým příkladem dobré praxe malotřídního vzdělávání.

Z výsledků případové studie malotřídní základní školy vyplývá, že konkrétní základní škola má, přes veškerá kladná, ale i záporná očekávání rodičů, spokojené jak žáky, tak i jejich rodiče. Kolektiv učitelů je přátelský a má individuální přístup ke svým žákům, přestože počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami neustále roste.

Díky výzkumnému šetření mé diplomové práce mohu pedagogickým pracovníkům konkrétní školy poskytnout zpětnou vazbu žáků a rodičů, seznámit je s aktuálními názory na vzdělávání na této škole. Zároveň mohu poukázat na dobře fungující malotřídní školu jižního Plzeňska, která může být svým působením ve vzdělávání inspirací dalším malotřídním školám.

Věřím, že tato práce bude přínosem a informací pro takové rodiče, kteří nemají zkušenost, nebo se obávají svěřit své dítě do malotřídního typu vzdělávání. Zejména je ubezpečí o tom, že i na malé škole s malotřídní organizací ve vzdělávání jejich dítě získá stejně kvalitní vzdělání jako na škole běžného typu. Takový rodič ocení nejen obsah vzdělávání, ale hlavně přístup pedagogických pracovníků, sociální dovednosti a kompetence, které může žák při výuce získat a využít je v dalším životě.

Vždyť právě v dnešním uspěchaném světě potřebujeme nejen vzdělané, ale hlavně ty, kteří umí pomáhat, být tolerantní k ostatním, tj. být schopni svými sociálními dovednostmi a zkušenostmi udělat svět lepším nejen pro sebe, ale i pro druhé.

SEZNAM CITOVANÉ LITERATURY

- BERLINER, David. Learning about learning from expert teachers. *Internacional Journal of Educational Research*. 2001, **35**, 435-527.
- BURÝŠKOVÁ, Jitka, 2012. *Specifika kvalit učitele málotřídní školy a jeho profesní příprava*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Anna Tomková.
- CALDARELLA, Paul a Kenneth W. MERRELL. Common Dimensions of Social Skills of Children and Adolescents: A Taxonomy of positive Behaviors. *School Psychology Review*. 1997, r. **26**(2), 264-278.
- DELORS, Jacques. *Learning: The treasure within. Report to UNESCO of the Internacional Commission on Edusation for the Twenty-first Century*. Paris: UNESCO publishing, 1996.
- Education at a Glance*. Paris: OECD Indicators, 2001.
- EMMEROVÁ, K. *Malotřídky v současném prostředí českého venkova*. Brno: Studia Peadagogica, 2000.
- FILOVÁ, Hana. Vedení výchovy ve třídě, práce třídního učitele. In: HORKÁ, Hana, Hana FILOVÁ, Tomáš JANÍK a Jana KRATOCHVÍLOVÁ. *Studie ze školní pedagogiky*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 117-125. ISBN 978-80-210-4859-1.
- FRANCLOVÁ, Marta. *Zahájení školní docházky*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4463-6.
- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.
- GILLERNOVÁ, Ilona a Lenka KREJČOVÁ. *Sociální dovednosti ve škole*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3472-9.
- GREGER, David a Karel ČERNÝ. Společnost vědění a kurikulum budoucnosti. *Orbis Scholae*. 2007, **1**(1), 21-39. ISSN 1802-4637.
- HAVLÍK, Radomír a Jaroslav KOŤA. *Sociologie výchovy a školy*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-717-8635-7.
- HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1168-3.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0219-6.
- JANÍK, Tomáš. *Které profesní aktivity učitelé skutečně provádějí?: Referát přednesený na 10. konferenci ČAPV*. Praha: UK PedF, 2002.
- JANÍK, Tomáš. 2009. Škola a její funkce. In: HORKÁ, Hana, Hana FILOVÁ, Tomáš JANÍK a Jana KRATOCHVÍLOVÁ. *Studie ze školní pedagogiky*. Brno: Masarykova univerzita, s. 7-12. ISBN 978-80-210-4859-1.

- JANÍKOVÁ, Marcela, Kateřina VLČKOVÁ a kol. *Výzkum výuky - tematické oblasti, výzkumné přístupy a metody*. Brno: Paido, 2009. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 978-80-7315-180-5.
- KALHOUS, Zdeněk a Otto. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-717-8253-X.
- KLIKA, Josef a Josef SOKOL. *Stručný slovník pedagogický. Díl I. - VI*. Praha: Ústřední spolek jednot učitelských v Čechách 1891-1909.
- KOSTRUB, David. Pedagóg - klúčový faktor v procese učenia sa a rozvoja dieťaťa/žiaka v škole. *Pedagogické rozhl'ady*. 2003, č. 2, 1-4.
- KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. Změny v pojetí role učitele 21. století: Učitel jako spolutvůrce rozvoje celistvé osobnosti v humanisticky orientovaném edukačním procesu. In: HORKÁ, Hana, Hana FILOVÁ, Tomáš JANÍK a Jana KRATOCHVÍLOVÁ. *Studie ze školní pedagogiky*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 91-97. ISBN 978-80-210-4859-1.
- KRYKORKOVÁ, Hana a Růžena VÁŇOVÁ. *Učitel v současné škole*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2010. ISBN 978-80-7308-301-4.
- KURELOVÁ, Milena. *Učitelská profese v teorii a v praxi: aplikace profesiografické metody při výzkumu pedagogické činnosti*. Ostrava: Ostravská univerzita, 1998. ISBN 80-704-2138-X.
- KYRIACOU, Chris. *Klíčové dovednosti učitele: cesty k lepšímu vyučování*. 2. vyd. Praha: Portál, 1996. Pedagogická praxe. ISBN 80-717-8965-8.
- MAŇÁK, Josef, Tomáš JANÍK a Vlastimil ŠVEC. *Kurikulum v současné škole*. Brno: Paido, 2008. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 978-80-7315-175-1.
- MAREŠ, Jiří. *Sociální klima školní třídy: přehledová studie: dotazník sociálního klimatu školní třídy*. Praha: IPPP, 1998.
- MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.
- MUSIL, František a Josef SEDLÁČEK. *Naše málotřídní školy: příručka ke studiu a praxi*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1964. Na pomoc učiteli.
- NELEŠOVSKÁ, Alena a Hana SPÁČILOVÁ. *Didaktika IV*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1999. ISBN 80-244-0037-5.
- OPATŘIL, Stanislav a kol. *Pedagogika pro učitelství prvního stupně základní školy: celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty pedagogických fakult*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).
- PAŘÍZEK, Vlastimil. *Učitel a jeho povolání: (analýza učitelské profese)*. Praha: SPN, 1988. Pedagogické studie.
- POL, Milan. *Škola v proměnách*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-210-4499-9.
- PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-736-7172-7.

- PROKOP, Jiří. *Školní socializace*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2001. ISBN 80-708-3536-2.
- PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. 139 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-584-9.
- PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7178-999-4.
- PRŮCHA, Jan. *Učitel: současné poznatky o profesi*. Praha: Portál, 2002. Pedagogická praxe. ISBN 80-717-8621-7.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 3. aktualizované vyd. Praha: portál, 2001.
- PUTNAM, Robert. *Education, Diversity, Social Cohesion and Social Capital: A paper presented at the meeting of OECD education ministers*. Dublin, 2004.
- ROGERS, Carl Ransom. *Způsob bytí: klíčová témata humanistické psychologie z pohledu jejího zakladatele*. Praha: Portál, 1998. Spektrum (Portál). ISBN 80-717-8233-5.
- SEDLÁČEK, Martin. Případové studie. In: *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007, s. 96-112. ISBN 978-80-7367-313-0.
- SHULMANN, Lee. Knowledge and Teaching: Foundations of the New Reform. *Harvard Educational Review*. 1987, **57**, 1-22.
- SPIPKOVÁ, Vladimíra. *Čemu učit ve škole?: K transformaci obsahu primárního vzdělávání*. Praha: Univerzita Karlova, 1996. ISBN 80-860-3912-9.
- SPIPKOVÁ, Vladimíra. *Proměny primární školy a vzdělávání učitelů v historicko-srovnávací perspektivě*. Praha: Univerzita Karlova, 1997. ISBN 80-860-3941-2.
- SPIPKOVÁ, Vladimíra. *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Praha: Portál, 2005. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-942-9.
- SPIPKOVÁ, Vladimíra. *Současné proměny vzdělávání učitelů*. Brno: Paido, 2004. 271 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-7315-081-6.
- SPIPKOVÁ, Vladimíra, 2012. Výzvy, které přináší osobnostně rozvíjející pojetí vzdělávání pro školu, učitele a vzdělávací politiku. In: HELUS, Zdeněk, Hana LUKÁŠOVÁ, Jana KRATOCHVÍLOVÁ, Karel RÝDL, Vladimíra SPIPKOVÁ a Tomáš ZDRAŽIL. *Proměny pojetí vzdělávání a školního hodnocení: Filozofická východiska a pedagogické souvislosti*. Praha: Asociace waldorfských škol ČR, s. 41-70. ISBN 978-80-905222-0-6.
- ŠVAŘÍČEK, Roman, Klára ŠEĐOVÁ a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- ŠVAŘÍČEK, Roman, Klára ŠEĐOVÁ a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.
- ŠTECH, Stanislav. Co je to učitelství a lze se mu naučit? *Pedagogika*. 1994, **44(4)**, 310-320.
- TRNKOVÁ, Kateřina. Malotřídní školy. In: PRŮCHA, Jan, ed. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009, s. 303-308. ISBN 978-80-7367-546-2.

- TRNKOVÁ, Kateřina, Dana KNOTOVÁ a Lucie CHALOUPKOVÁ. *Málotřídní školy v České republice: malotřídky*. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-204-8.
- TUPÝ, Karel. *K didaktickým problémům málotřídních škol*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978. Pedagogická teorie a praxe.
- Univerzita Karlova. *Učení je skryté bohatství: zpráva Mezinárodní komise UNESCO: "Vzdělávání pro 21. století"*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1997. 125 s.
- VAŠUTOVÁ, Jaroslava. *Být učitelem: co by měl učitel vědět o své profesi: [podkladový materiál pro studenty kombinované formy doplňujícího pedagogického studia]*. Praha: Univerzita Karlova, 2002. Texty pro distanční studium. ISBN 80-729-0077-3.
- VAŠUTOVÁ, Jaroslava. Kvalifikační předpoklady pro nové role učitelů. In: WALTEROVÁ, Eliška, ed. *Učitelé jako profesní skupina, jejich vzdělávání a podpůrný systém*. Praha: PedF UK, 2001, s. 19-46.
- VAŠUTOVÁ, Jaroslava a kol. Kvalifikační předpoklady pro nové role učitelů. In: *Podpora práce učitelů: Výstup z grantového úkolu MŠMT.*, 2001 s. 19-46.
- VAŠUTOVÁ, Jaroslava. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-731-5082-4.
- VEVERKOVÁ, Helena, 2002. Učivo. In: KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Praha: Portál, s. 121-148. ISBN 80-7178-253-x.
- VONK, J. H. C., J. H. GIESBERS, J. J. PEETERS a Th. WUBBELS. *New Prospects for Teacher Education in Europe II*. 1992. Amsterdam: Vrije Universiteit.
- Vyhláška č. 48/2005 Sb. ze dne 18. ledna 2005, o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky.
- WALTEROVÁ, Eliška. *Kurikulum – Proměny a trendy v mezinárodní perspektivě*. Brno: MU, 1994. ISBN 80-210-0846-6.
- Zákon č. 561/2004 Sb. ze dne 24. září 2004, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Internetové zdroje

- BRANT, Jiří. Hodnocení žáků v málotřídních školách. *Metodický portál: Články* [online]. 05. 02. 2008, [cit. 2019-01-07]. Dostupný z WWW: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/1957/HODNOCENI-ZAKU-V-MALOTRIDNICH-SKOLACH.html>. ISSN 1802-4785.
- Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha* [online]. Praha: Tauris, 2001 [cit. 2017-06-16]. Dostupný z WWW: http://www.nuv.cz/uploads/nuv/strategicke/Bila_kniha_2001.pdf. ISBN 80-211-0372-8.

MIKESKOVÁ, Šárka. Kurikulum – základní pilíř vzdělávání. In: *Metodický portál: Články* [online]. 14. 5. 2012, [cit. 2018-01-05]. Dostupný z WWW: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/15567/KURIKULUM---ZAKLADNI-PILIR-VZDELAVANI.html>. ISSN 1802-4785.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-04-24]. Dostupný z WWW: http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf.

SLAVÍK, Jan a Stanislav SIŇOR. Kompetence učitele v reflektování výuky. *Pedagogika: časopis pro vědy o vzdělávání a výchově* [online]. 1993, **43**(2), 155-164 [cit. 2018-07-04]. Dostupné z WWW: <http://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=3436&lang=cs>.

ZORMANOVÁ, Lucie. Problematika málotřídních škol. In: *Metodický portál: Články* [online]. 08. 04. 2015, [cit. 2018-10-30]. Dostupný z WWW: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/19727/PROBLEMATIKA-MALOTRIDNICHSKOL.html>. ISSN 1802-4785.

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Srovnání kurikula minulosti a kurikula budoucnosti.....	11
Tabulka č. 2: Skladba pedagogických pracovníků ve školním roce 2017/2018.....	60
Tabulka č. 3: Skladba integrovaných žáků dle míry vzdělávací podpory pro školní rok 2017/2018.....	62
Tabulka č. 4: Seznam školních a družinových projektů a akcí.....	64-65
Tabulka č. 5: Hodnocené oblasti projektu „I z nás budou dospělí“	69
Tabulka č. 6: Porušování kázně a školního řádu.....	70
Tabulka č. 7: Rozhovory s pedagogickými pracovníky školy.....	84-86

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Změny organizace vyučování v závislosti na počtu tříd ve školních letech 1878/1879 až 2017/2018.....	57
Graf č. 2: Srovnání počtu žáků školy v období 2000/2001 až 2017/2018 (počty žáků, kteří nastoupili v září daného roku do školy).....	58
Graf č. 3: Skladba žáků jednotlivých tříd ve školním roce 2017/2018.....	61
Graf č. 4: Skladba obcí, ze kterých žáci dojíždějí do školy v závislosti na počtu žáků ve školním roce 2017/2018.....	63
Graf č. 5: Počty žáků jednotlivých zájmových útvarů ve školním roce 2017/2018.....	66
Graf č. 6: Motivovanost žáků před vstupem do školy.....	86
Graf č. 7: Spokojenost žáků se školou.....	87
Graf č. 8: Znázornění počtu žáků, kteří ve škole mají kamaráda.....	87
Graf č. 9: Kladné vlastnosti školy.....	88
Graf č. 10: Záporné vlastnosti školy.....	90
Graf č. 11: Využití nabídky zájmových útvarů.....	92
Graf č. 12: Oblíbenost školních a družinových akcí u žáků školy.....	92
Graf č. 13: Zkušenosti se vzdáváním ve spojených třídách dle žáků.....	93
Graf č. 14: Kladné vlastnosti vzdáváním spojených ročníků dle žáků.....	94
Graf č. 15: Záporné vlastnosti vzdáváním spojených ročníků dle žáků.....	95
Graf č. 16: Hodnocení učitelů.....	96
Graf č. 17: Kladné vlastnosti projektu „I z nás budou dospělí“ dle žáků.....	97
Graf č. 18: Změny ve škole dle žáků.....	98
Graf č. 19: Touha žáků změnit školu.....	99
Graf č. 20: Spokojenost rodičů se školou dle žáků.....	99
Graf č. 21: Důvody pro umístění svých dětí na konkrétní školu.....	100

Graf č. 22: Získání doporučení školy od jiných rodičů.....	101
Graf č. 23: Kladná očekávání od školy.....	102
Graf č. 24: Míra splnění kladných očekávání.....	103
Graf č. 25: Záporná očekávání od školy.....	104
Graf č. 26: Míra splnění záporných očekávání od školy.....	105
Graf č. 27: Spokojenost žáků se školou dle rodičů.....	105
Graf č. 28: Spokojenost rodičů s projektem „I z nás budou dospělí“	106
Graf č. 29: Pozitiva projektu „I z nás budou dospělí“ dle rodičů.....	107
Graf č. 30: Negativa projektu „I z nás budou dospělí“ dle rodičů.....	108
Graf č. 31: Zkušenosti žáků se vzděláváním ve spojených třídách dle rodičů.....	109
Graf č. 32: Kladné vlastnosti vzdělávání spojených ročníků dle rodičů.....	109
Graf č. 33: Záporné vlastnosti vzdělávání spojených ročníků dle rodičů.....	110
Graf č. 34: Ochota pedagogických pracovníků věnovat se rodičům.....	111
Graf č. 35: Spokojenost rodičů se školou dle rodičů.....	111
Graf č. 36: Změny ve škole dle rodičů.....	112
Graf č. 37: Doporučení školy.....	113

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Ukázka hodnocení v projektu „I z nás budou dospělí“

Příloha č. 2: Ukázka jednotlivých odměnek v projektu „I z nás budou dospělí“

Příloha č. 3: Rozhovor s pedagogickými pracovníky školy

Příloha č. 4: Rozhovor s respondentem B

Příloha č. 5: Dotazník pro žáky

Příloha č. 6: Vyplněný dotazník jedním nejmenovaným žákem

Příloha č. 7: Dotazník pro rodiče

Příloha č. 8: Vyplněný dotazník jedním nejmenovaným rodičem

Ukázka hodnocení v projektu „I z nás budou dospělí“

Základní škola okres Plzeň – jih, příspěvková organizace
Roční plán 2010/11

Hodnocení celoročního projektu

Podmínky pro získání kreditů

Školní domluva:

Rozdávání kreditů je pravidelné a spravedlivé, aby žádný žák nebyl neúčastí svého učitele poškozen.

Hodnocené oblasti:

2 KREDITY: spokojenost s týdenní službou, kterou stanoví tř. učitel

2 KREDITY: ochota pomoci

5 KREDITŮ: splnění všech povinností (chování, splnění domácích úkolů, 100% připravenost na výuku) na týden - učitel si stanoví své pravidlo (buď rozdává kredity denně nebo jednou za týden)

1-2 KREDITY: školní práce navíc např. referát, pomůcky do výuky, dobrovolný domácí úkol atd.

5 KREDITŮ: odměna za kroužky za pololetí (po domluvě s p. vychovatelkami)

5 KREDITŮ: udělená pochvala tř. učitele (za 5 malých pochval zapsaných do notýsku nebo do ŽK)

1 KREDIT: nezištná pomoc spolužákovi, učiteli

3 KREDITY: dobrovolné vymývání krabiček od mléka

2 KREDITY: prezentace přečtené knihy

1-3 KREDITY: odvedená práce na školní zahradě, pozemku, ve školní družině, ve třídě

1-5 KREDITŮ: splnění zadaných úkolů k jednotlivým akcím školy (kusy oblečení, barvy, doplňky,.....)

	¼ tašky 2 – 3 kg	½ tašky 5 kg	¾ tašky 7 – 8 kg	Celá taška 10 kg
				
KAŠTANY	3 KREDITY	1 VEJCE + 1 KREDIT	1 VEJCE + 3 KREDITY	2 VEJCE + 1 KREDIT
ŽALUDY	4 KREDITY	1 VEJCE + 3 KREDITY	2 VEJCE + 2 KREDITY	3 VEJCE + 1 KREDIT
PET VÍČKA	3 KREDITY	1 VEJCE + 1 KREDIT	1 VEJCE + 3 KREDITY	2 VEJCE + 1 KREDIT
HLINÍK	4 KREDITY	1 VEJCE + 3 KREDITY	2 VEJCE + 2 KREDITY	3 VEJCE + 1 KREDIT
BATERIE	3 KREDITY	1 VEJCE + 1 KREDIT	1 VEJCE + 3 KREDITY	2 VEJCE + 1 KREDIT
PAPÍR	1 KREDIT	2 KREDITY	3 KREDITY	4 KREDITY

Výměna kreditů:

Postupně směřování:

5 kreditů	⇒ 1 vejce
5 vajec	⇒ 1 slepice
5 slepic	⇒ 1 opice
5 opic	⇒ 1 velká opice

Výměna se uskutečňuje ve školní družině, u třídních učitelů. Pedagogové apelují na častou výměnu kreditů za vyšší „stupeň“ vývoje, aby byl dostatek všech odměn.

Ukázka jednotlivých odměnek v projektu „I z nás budou dospělí“

Rozhovor s pedagogickými pracovníky školy

Drahý kolego/drahá kolegyně,

velice si vážím času, který jste se rozhodl(a) nad mým rozhovorem strávit. Jedná se o 20 otázek, které se týkají Vaší profese a vzdělání, dále Vašeho působení na téhle škole a také zkušeností a názorů na malotřídní vzdělávání. Celý rozhovor bude nahráván z důvodu zaznamenání Vašich odpovědí, které budou posléze přepsány a celý zvukový záznam bude trvale smazán. Veškeré Vaše odpovědi budou v následujícím výzkumném šetření zcela anonymní a budou označovány písmeny A, B, C, D, E, F, G, H, I, J a K. Souhlasíte s nahráváním rozhovoru a zpracování Vašich odpovědí?

- 1. Jaký jste vystudoval(a) obor? Máte nějakou specializaci? Jakou?**
- 2. Jaká je Vaše funkce na škole?**
- 3. Proč jste se chtěl(a) stát ... (učitelem, učitelkou, asistentkou, vychovatelkou)?**
- 4. Jaká je Vaše profesní filosofie? (důvody, motivace, cíle, směr Vaší práce)**
- 5. Jaká je celková délka Vaší pedagogické praxe?**
- 6. Jaká je délka Vaší praxe na této škole?**
- 7. Prosím, popište mi Vaši profesní dráhu.**
- 8. Pracoval(a) jste dříve v plně organizované škole? Prosím, porovnejte ji s touto školou.**
- 9. Pracoval(a) jste dříve na jiné malotřídní škole? Prosím, porovnejte ji s touto školou.**
- 10. Proč jste se rozhodl(a) nastoupit právě do této školy?**
- 11. Jaký máte pracovní vztah s Vaším nadřízeným?**
- 12. Jaké máte pracovní vztahy s Vašimi kolegyněmi?**
- 13. Jaké jsou podle vás vztahy mezi učiteli a rodiči na této škole?**
- 14. Dal(a) byste vaše dítě do této školy (prosím, uveďte i své důvody)?**
- 15. Co vidíte jako pozitiva na práci v malé škole?**
- 16. Co vidíte jako negativa na práci v malé škole?**

- 17. Učil(a) / asistoval(a) jste někdy ve spojených ročníkách? Jaké to bylo? Co Vás překvapilo? Co Vám při výuce vyhovovalo, co ne?**
- 18. Jaký je váš osobní názor na projekt „I z nás budou dospělí“?**
- 19. Máte možnost seberealizace, dále se sebevzdělávat?**
- 20. Chtěl(a) byste na této škole něco změnit? Je něco, co vám zde chybí?**

Rozhovor s respondentem B

1. Jaký jste vystudoval(a) obor? Máte nějakou specializaci? Jakou?

Učitelství pro 1. stupeň ZŠ – ZČU, tříleté studium – Školní metodik prevence.

2. Jaká je Vaše funkce na škole?

Učitelka, třídní, školní metodik prevence, zástupce ředitele.

3. Proč jste se chtěla stát ... (učitelem, učitelkou, asistentkou, vychovatelkou)?

Zájem o práci s dětmi, setkání s osobnostmi – učiteli v dětství, kteří mě ovlivnili, změna oboru v době po sametové revoluci v roce 1999, Studium ŠMP – z důvodu zážitků ze školství s vlastními dětmi.

4. Jaká je vaše profesní filosofie? (důvody, motivace, cíle, směr Vaší práce)

Cílem a směrem mé profesní filosofie je rovnováha, v jednotlivých oblastech vzdělávání a výchovy. Tzn. věnovat se jako učitel nejen vzdělávání, ale i výchově, úrovni v základních znalostech, dovednostech a zkušenostech s mírou a rovnováhou, s optimismem. Vše jde zvládnout, když se chce a je spolupráce učitele, žáka, rodiče. Motivací jsou mi spokojené děti a rodiče, se kterými jsem se setkala, jejich reakce po odchodu na 2. stupeň, reakce kolegů, nadřízených, rodičů.

5. Jaká je celková délka Vaší pedagogické praxe?

12 let.

6. Jaká je délka Vaší praxe na této škole?

9 let.

7. Prosím, popište mi Vaši profesní dráhu.

Nejprve 6 let v ekonomickém oboru a po studiu učitelství 1. stupeň ZŠ 2 roky jako učitelka na 2. stupni, 1 rok na dvojtřídce a 9 let tady na trojtřídce.

8. Pracoval(a) dříve v plně organizované škole? Prosím, porovnejte ji s touto školou.

Ano. Práce je jednodušší na přípravu, režim hodin, organizaci práce, času. V běžné škole jsou ve třídě žáci stejné věkové skupiny, což je výhodou, ale i nevýhodou. Žáci jsou méně tolerantnější navzájem. Je tam větší soutěživost a menší spolupráce.

9. Pracoval(a) jste dříve na jiné malotřídní škole? Prosím, porovnejte ji s touto školou.

Ano. Škola měla dvě třídy, jednu s třemi spojenými ročníky, druhou se dvěma. Prvňáčkové nebyli sami ve třídě, což považuji v současné škole za výborné řešení, i přes veškeré organizační problémy s prostorem a obsazením tříd. Výhodou jiné malotřídní školy byl uzavřený dvůr, přízemní prostory 1. stupně, do kterého měli žáci přístup v době přestávek, do dvora vedla okna z prosklené chodby, žáci tak mohli využívat venkovní prostor i v průběhu dopolední výuky. V současné škole není tato možnost z důvodu patrové budovy, travnatého povrchu na zahradě školy. Vyskytovalo se také v této škole velké množství žáků s SPU, což v případě 3 spojených ročníků, omezovalo možnost individuálního přístupu k žákům, nebyli zde v té době žádní APG, přestože v této třídě byl i žák s výukou podle osnov bývalé zvláštní školy. Na současném pracovišti je práce s žáky s SPU cílená, plánovitá, dobře organizovaná a smysluplná.

10. Proč jste se rozhodl(a) nastoupit právě do této školy?

Z důvodu uvolnění pracovního místa, skončení pracovního poměru na bývalém pracovišti, ale také z důvodu blízkosti k bydlišti. Hlavním důvodem byla zkušenost s touto školou jako rodič.

11. Jaký máte pracovní vztah s Vaším nadřízeným?

Přátelský, vstřícný a hodnotný.

12. Jaké máte pracovní vztahy s Vašimi kolegyněmi?

Přátelské. Snažím se respektovat jednotlivé odlišnosti povah kolegyně i své, pomáhat a podílet se na dobrém klimatu školy, což není jednoduché, ale stojí to za snahu a vůli.

13. Jaké jsou podle vás vztahy mezi učiteli a rodiči na této škole?

Dobré, myslím si, že obě strany se vzájemně snaží o udržení vzájemné spolupráce, klimatu. Samozřejmě se vyskytnou i výjimky, které je nutné v rámci vztahů držet v určitých hranicích a respektovat se vzájemně.

14. Dal(a) byste vaše dítě do této školy (prosím, uveďte i své důvody)?

Ano. Mé děti navštěvovaly tuto školu. Byla jsem zde spokojená i jako rodič.

15. Co vidíte jako pozitiva na práci v malé škole?

Lepší klima pro rodiče, žáky, učitele, vychovatele, asistenty. Více vzájemné komunikace, možnost se setkat, řešit potřebné, více otevřenosti ve všech vztazích. Je zde lepší vzájemná pomoc a spolupráce, ke které na velkých školách není prostor a možnost, zájem ze strany učitelů i rodičů. Učitelé znají žáky osobně, veškeré problémy se řeší kolektivně, učitelé spolupracují a pomáhají si vzájemně. Je zde zájem o názor druhého.

16. Co vidíte jako negativa na práci v malé škole?

Negativa na práci nevidím, a proto zde pracuji. Vyzkoušela jsem již velkou, menší i malotřídní školu a zjistila, že tento typ školy mi vyhovuje nejlépe. Negativem může být pro některé učitele větší výskyt žáků s SPU, nutnost individuálního přístupu k žákům, větší organizační požadavky na práci učitele, potřeba větší samostatnosti, což pro mě konkrétně je výhodou.

17. Učila / asistovala jste někdy ve spojených ročníkách? Jaké to bylo? Co Vás překvapilo? Co Vám při výuce vyhovovalo, co ne?

Ano. Je to náročné, ale umožňuje to kreativitu, větší možnosti, samostatnost, rovnováhu. Překvapilo mě, že lze propojit jednotlivé výuky, využít spolupráce dětí, vzájemné pomoci. Nevýhodou je určitě větší důraz na jasně stanovená pravidla, vzájemný respekt, střídání pozornosti na jednotlivé ročníky, větší hlučnost.

18. Jaký je váš osobní názor na projekt „I z nás budou dospělí“?

Je to nadčasový projekt, který byl skvěle vymyšlen, vede žáky k motivaci, snaze, dává možnost uspět i těm, který se zrovna nejlépe neučí, ale rádi a ochotně pomáhají, pracují a plní si své žákovské povinnosti. Učitelům dává možnost ocenit a zviditelnit snahu, píli, pochválit i jiné přednosti, než-li jen známkovat. Určitě lepší varianta, oproti bonbonům v MŠ.

19. Máte možnost seberealizace, dále se sebevzdělávat?

Využívám možnosti vzdělávat se, pravidelně.

20. Chtěla byste na této škole něco změnit? Je něco, co vám zde chybí?

Byla bych ráda za lepší podporu obce, MŠMT, státu. Zlepšení možnosti venkovních sportovních prostor, které školy malého typu nemají. Hlavně mi zde chybí podpora práce ředitelů, jejichž práce je stejně náročná jako na velkých školách, ovšem

na velkých školách mají ředitelé sekretářky, účetní, pokladní, hospodářky, které zde pomáhají s administrativou, která neustále narůstá a zbytečně komplikuje a odvádí pozornost učitelů-ředitelů od základního poslání a tím je vzdělávání žáků!

Dotazník pro žáky

Dotazník spokojenosti

1. **Vzpomeň si na dobu, kdy jsi chodil(a) do mateřské školy (školky). Těšil(a) ses do školy?**
 - a) Ano.
 - b) Ne.
 - c) Nepamatuji si to.

2. **Chodíš rád(a) do své školy?**
 - a) Ano.
 - b) Ne.

3. **Máš ve škole kamarády?**
 - a) Ano.
 - b) Ne.

4. **Co se Ti ve škole líbí nejvíce? (můžeš si vybrat i více odpovědí)**
 - a) Učíme se nové a zajímavé věci.
 - b) Mám tu své kamarády ze školky. Našel(a) jsem si tady nové kamarády.
 - c) Hrajeme hry a přitom se něco nového učíme.
 - d) Dodržujeme pravidla, aby nám tu spolu bylo všem hezky.
 - e) Chodíme ven (ve družině, ale i při TV a jiných hodinách).
 - f) Ve družině si můžeme hrát s hračkami, které doma nemám.
 - g) Máme celoškolní projekty na české tradice a zvyky.
 - h) Dostáváme mléko a ovoce.
 - i) Máme celoroční projekt, kde jsme hodnoceni kredity.
 - j) Učíme se společně s jinou třídou.
 - k) Jiné (doplň): _____

5. **Co se Ti ve škole líbí nejméně? (můžeš si vybrat i více odpovědí)**
 - a) Musíme se učit.
 - b) Máme krátké přestávky.
 - c) Musíme dodržovat pravidla.
 - d) Máme celoškolní projekty na české tradice a zvyky.
 - e) Musíme chodit ven.
 - f) Máme celoroční projekt, kde jsme hodnoceni kredity.
 - g) Učíme se společně s jinou třídou.
 - h) Jiné (doplň): _____

6. **Chodíš na nějaké kroužky ve škole?**
 - a) Ano.
 - b) Ne, nechodím na žádné.

7. **Líbí se Ti školní a družinové akce, které se konají během školního roku?**
 - a) Ano.
 - b) Ne.
 - c) Nechodím na ně.

8. **Máš nějaké hodiny společně s jinou třídou?**
 - a) Ano.
 - b) Ne.

9. Co je podle Tebe dobrého na spojených hodinách s jinou třídou? (můžeš si vybrat i více odpovědí)

- a) Můžeme se učit i se staršími nebo mladšími kamarády.
- b) Můžeme se od nich naučit něco nového nebo s nimi opakovat.
- c) Můžeme pracovat společně.
- d) Pan učitel / paní učitelka má na nás méně času – pracujeme samostatně.
- e) Můžeme poslouchat, co se učí druhá třída.
- f) Jiné (doplň): _____

10. Co Ti nevychovuje na spojených hodinách s jinou třídou? (můžeš si vybrat i více odpovědí)

- a) Je nás ve třídě více.
- b) Můžeme se od nich naučit něco nového nebo s nimi opakovat.
- c) Pracujeme samostatně.
- d) Pan učitel / paní učitelka má na nás méně času.
- e) Druhá třída nás při samostatné práci ruší.
- f) Jiné (doplň): _____

11. Náš pan učitel / naše paní učitelka je: (ohodnoť jako ve škole)

Milý(á)	1	2	3	4	5
Spravedlivý(á)	1	2	3	4	5
Má nás rád(a).....	1	2	3	4	5
Usměvavý(á).....	1	2	3	4	5
Přísný(á) (chce, abychom dodržovali to, co řekne).....	1	2	3	4	5
Vstřícný(á) (můžeme přijít, když něco potřebujeme).	1	2	3	4	5
Nápomocný(á) (pomůže nám, když potřebujeme).....	1	2	3	4	5

12. Co se Ti líbí na projektu s kredity? (můžeš si vybrat i více odpovědí)

- a) Můžu soutěžit s ostatními, kdo bude mít více kreditů.
- b) Sbíráám si své kredity, vyměňuju si je za vajíčka, slepičky, opičky, mám je schované.
- c) Můžu získat další kredity, když udělám něco navíc (uklidím, někomu pomůžu).
- d) Rodiče mi můžou pomoci získat další kredity (sběr, pomoc ve škole, vyrábění doma i ve škole)
- e) Jiné (doplň): _____

13. Chtěl(a) bys na své škole něco změnit?

- a) Ano.
Co? _____
- b) Ne, vše je v pořádku.

14. Kdyby to záleželo jen na Tobě, chtěl(a) bys chodit do jiné školy?

- a) Ano.
Proč? _____
- b) Ne.

15. Myslíš si, že jsou Tvoji rodiče spokojeni s tím, že chodíš právě do téhle školy?

- a) Ano.
- b) Ne.

Děkuji Ti za vyplnění dotazníku.

Vyplněný dotazník jedním nejmenovaným žákem

Dotazník spokojenosti

1. Vzpomeň si na dobu, kdy jsi chodil(a) do mateřské školy (školky). Těšil(a) ses do školy?
 - a) Ano.
 - b) Ne.
 - c) Nepamatuji si to.

2. Chodíš rád(a) do své školy?
 - a) Ano.
 - b) Ne.

3. Máš ve škole kamarády?
 - a) Ano.
 - b) Ne.

4. Co se Ti ve škole líbí nejvíce? (můžeš si vybrat i více odpovědí)
 - a) Učíme se nové a zajímavé věci.
 - b) Mám tu své kamarády ze školky. Našel(a) jsem si tady nové kamarády.
 - c) Hrajeme hry a přitom se něco nového učíme.
 - d) Dodržujeme pravidla, aby nám tu spolu bylo všem hezky.
 - e) Chodíme ven (ve družině, ale i při TV a jiných hodinách).
 - f) Ve družině si můžeme hrát s hračkami, které doma nemám.
 - g) Máme celoškolní projekty na české tradice a zvyky.
 - h) Dostáváme mléko a ovoce.
 - i) Máme celoroční projekt, kde jsme hodnoceni kredity.
 - j) Učíme se společně s jinou třídou.
 - k) Jiné (doplň): školní družina a sabroada

5. Co se Ti ve škole líbí nejméně? (můžeš si vybrat i více odpovědí)
 - a) Musíme se učit.
 - b) Máme krátké přestávky.
 - c) Musíme dodržovat pravidla.
 - d) Máme celoškolní projekty na české tradice a zvyky.
 - e) Musíme chodit ven.
 - f) Máme celoroční projekt, kde jsme hodnoceni kredity.
 - g) Učíme se společně s jinou třídou.
 - h) Jiné (doplň): nerada chodim na procházky

6. Chodíš na nějaké kroužky ve škole?
 - a) Ano.
 - b) Ne, nechodím na žádné.

7. Líbí se Ti školní a družinové akce, které se konají během školního roku?
 - a) Ano.
 - b) Ne.
 - c) Nechodím na ně.

8. Máš nějaké hodiny společně s jinou třídou?
 - a) Ano.
 - b) Ne.

9. Co je podle Tebe dobrého na spojených hodinách s jinou třídou? (můžeš si vybrat i více odpovědí)

- a) Můžeme se učit i se staršími nebo mladšími kamarády.
- b) Můžeme se od nich naučit něco nového nebo s nimi opakovat.
- c) Můžeme pracovat společně.
- d) Pan učitel / paní učitelka má na nás méně času – pracujeme samostatně.
- e) Můžeme poslouchat, co se učí druhá třída.
- f) Jiné (doplň): _____

10. Co Ti nevychovuje na spojených hodinách s jinou třídou? (můžeš si vybrat i více odpovědí)

- a) Je nás ve třídě více.
- b) Můžeme se od nich naučit něco nového nebo s nimi opakovat.
- c) Pracujeme samostatně.
- d) Pan učitel / paní učitelka má na nás méně času.
- e) Druhá třída nás při samostatné práci ruší.
- f) Jiné (doplň): _____

11. Náš pan učitel / naše paní učitelka je: (ohodnoť jako ve škole)

Milý(á)	☒ 1	2	3	4	5
Spravedlivý(á)	☒ 1	2	3	4	5
Má nás rád(a).....	☒ 1	2	3	4	5
Usměvavý(á).....	☒ 1	☒ 2	3	4	5
Přísný(á) (chce, abychom dodržovali to, co řekne)	☒ 1	2	3	4	5
Vstřícný(á) (můžeme přijít, když něco potřebujeme).....	☒ 1	2	3	4	5
Nápomocný(á) (pomůže nám, když potřebujeme).....	☒ 1	2	3	4	5

12. Co se Ti líbí na projektu s kredity? (můžeš si vybrat i více odpovědí)

- a) Můžu soutěžit s ostatními, kdo bude mít více kreditů.
- b) Sbíráám si své kredity, vyměňuju si je za vajíčka, slepičky, opičky, mám je schované.
- c) Můžu získat další kredity, když udělám něco navíc (uklidím, někomu pomůžu).
- d) Rodiče mi můžou pomoci získat další kredity (sběr, pomoc ve škole, vyrábění doma i ve škole)
- e) Jiné (doplň): mám se (počítat, měřit) + brání cen

13. Chtěl(a) bys na své škole něco změnit?

- a) Ano.
Co? novými netlakovými náku
- b) Ne, vše je v pořádku.

14. Kdyby to záleželo jen na Tobě, chtěl(a) bys chodit do jiné školy?

- a) Ano.
Proč? je to dobře 😊
- b) Ne.

15. Myslíš si, že jsou Tvoji rodiče spokojeni s tím, že chodíš právě do téhle školy?

- a) Ano.
- b) Ne.

Dotazník pro rodiče

Dobrý den, jmenuji se Johana Sýkorová a jsem studentkou pedagogické fakulty na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. Studuji obor Učitelství pro 1. stupeň ZŠ a na škole Vašeho dítěte (dětí) dělám výzkum k mé diplomové práci s názvem: Případová studie malotřídní základní školy. Zpracovávám **výzkum o Vaší spokojenosti s touto školou**, ráda bych Vás tedy požádala o vyplnění mého dotazníku.

Vyplnění dotazníku je zcela **dobrovolné a anonymní**. Nikde v mé práci se neobjeví jména Vás ani Vašich dětí. Váš názor mě upřímně zajímá. Dotazníky nebudou poskytnuty ostatním pedagogickým pracovníkům školy. Škola bude pouze seznámena s hromadnými výsledky anonymních dotazníků, kvůli zpětné vazbě, ať už jako pochvala za jejich práci, nebo jako podněty pro zlepšení fungování školy a vztahů mezi školou, Vámi a Vašimi dětmi.

Dotazník obsahuje celkem 16 otázek, prosím, pokud to bude možné, vyplňte je všechny a čitelně popište důvody u těch otázek, které je vyžadují. **Prosím, vyplňujte dotazníky pouze z Vašeho pohledu, své odpovědi s dětmi nerozebírejte.**

Předem děkuji za Vaši ochotu, vstřícnost a Váš názor. Velmi si vážím toho, že věnujete svůj čas na vyplnění mého dotazníku.

**PROSÍM, POŠLETE DOTAZNÍK OBRATEM ZPĚT DO ŠKOLY PO SVÉM DÍTĚTI (nejdéle však v pátek).
(Prosím, pošlete jej zpět, i když se rozhodnete ho nevyplňovat.)**

1. **Proč jste se rozhodli umístit své dítě právě do této školy? (můžete zaškrtnout i více odpovědí)**
 - a) Škola se nachází v místě našeho bydliště, případně v blízkém okolí.
 - b) Naše bydliště patří do spádové oblasti této školy.
 - c) Doporučili nám ji naši kamarádi, blízcí známí.
 - d) Již ji navštěvovalo jiné z našich dětí a byli jsme spokojeni.
 - e) Obecně dobrá pověst této školy.
 - f) Jiné (uveďte): _____

2. **Doporučil Vám jiný rodič tuto školu?**
 - a) Ano.
 - b) Ne.

3. **Jaká byla Vaše kladná očekávání od této školy? (můžete zaškrtnout i více odpovědí)**
 - a) Malá škola, malý kolektiv, rodinná atmosféra.
 - b) Venkovská škola, důraz na člověka a přírodu, více praktických činností, ručních prací.
 - c) Menší počty žáků ve třídě, více času na individuální práci s každým žákem.
 - d) Výuka založená na českých tradicích.
 - e) Spousta akcí, do kterých se mohou se svými dětmi zapojit i rodiče.
 - f) Spojené ročníky – spolupráce mezi ročníky, opakování učiva s druhým ročníkem.
 - g) Žádná.
 - h) Jiné (uveďte): _____

4. **Byla Vaše kladná očekávání od této školy naplněna?**
 - a) všechna
 - b) většina
 - c) polovina
 - d) jen některá
 - e) jedno
 - f) žádné

5. **Jaká byla Vaše záporná očekávání od této školy? (můžete zaškrtnout i více odpovědí)**
 - a) Malá škola, malý kolektiv, malá soutěživost mezi žáky.
 - b) Venkovská škola, zastaralé metody výuky, menší rozhled učitelů.
 - c) Menší počty žáků, menší možnost si najít kamarády.
 - d) Spojené ročníky – méně času na jeden ročník, méně učení.
 - e) Malý výběr zájmové činnosti na odpoledne, malý počet kroužků.
 - f) Malé prostory pro sportovní aktivity a TV, chybí venkovní hřiště.
 - g) Žádná.
 - h) Jiné (uveďte): _____

6. **Byla Vaše záporná očekávání od této školy naplněna?**
 - a) všechna
 - b) většina
 - c) polovina
 - d) jen některá
 - e) jedno
 - f) žádné

7. **Myslíte si, že je Vaše dítě (dětí) v této škole spokojené?**
 - a) Ano.
 - b) Ne.
 - c) Nevím.

Vyplněný dotazník jedním nejmenovaným rodičem

Dobrý den, jmenuji se Johana Sýkorová a jsem studentkou pedagogické fakulty na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. Studuji obor Učitelství pro 1. stupeň ZŠ a na škole Vašeho dítěte (dětí) dělám výzkum k mé diplomové práci s názvem: Případová studie malotřídní základní školy. Zpracovávám **výzkum o Vaší spokojenosti s touto školou**, ráda bych Vás tedy požádala o vyplnění mého dotazníku.

Vyplnění dotazníku je zcela **dobrovolné a anonymní**. Nikde v mé práci se neobjeví jména Vás ani Vašich dětí. Váš názor mě upřímně zajímá. Dotazníky nebudou poskytnuty ostatním pedagogickým pracovníkům školy. Škola bude pouze seznámena s hromadnými výsledky anonymních dotazníků, kvůli zpětné vazbě, ať už jako pochvaly za jejich práci, nebo jako podněty pro zlepšení fungování školy a vztahů mezi školou, Vámi a Vašimi dětmi.

Dotazník obsahuje celkem 16 otázek, prosím, pokud to bude možné, vyplňte je všechny a čitelně popište důvody u těch otázek, které je vyžadují. **Prosím, vyplňujte dotazníky pouze z Vašeho pohledu, své odpovědi s dětmi nerozebírejte.**

Předem děkuji za Vaši ochotu, vstřícnost a Váš názor. Velmi si vážím toho, že věnujete svůj čas na vyplnění mého dotazníku.

PROSÍM, POŠLETE DOTAZNÍK OBRATEM ZPĚT DO ŠKOLY PO SVÉM DÍTĚTI (nejdéle však v pátek).
(Prosím, pošlete jej zpět, i když se rozhodnete ho nevyplňovat.)

- Proč jste se rozhodli umístit své dítě právě do této školy? (můžete zaškrtnout i více odpovědí)**
 - Škola se nachází v místě našeho bydliště, případně v blízkém okolí.
 - Naše bydliště patří do spádové oblasti této školy.
 - Doporučili nám ji naši kamarádi, blízcí známí.
 - Již ji navštěvovalo jiné z našich dětí a byli jsme spokojeni.
 - Obecně dobrá pověst této školy.
 - Jiné (uved'te): _____
- Doporučil Vám jiný rodič tuto školu?**
 - Ano.
 - Ne.
- Jaká byla Vaše kladná očekávání od této školy? (můžete zaškrtnout i více odpovědí)**
 - Malá škola, malý kolektiv, rodinná atmosféra.
 - Venkovská škola, důraz na člověka a přírodu, více praktických činností, ručních prací.
 - Menší počty žáků ve třídě, více času na individuální práci s každým žákem.
 - Výuka založená na českých tradicích.
 - Spousta akcí, do kterých se mohou se svými dětmi zapojit i rodiče.
 - Spojené ročníky – spolupráce mezi ročníky, opakování učiva s druhým ročníkem.
 - Žádná.
 - Jiné (uved'te): _____
- Byla Vaše kladná očekávání od této školy naplněna?**
 - všechna
 - většina
 - polovina
 - jen některá
 - jedno
 - žádné
- Jaká byla Vaše záporná očekávání od této školy? (můžete zaškrtnout i více odpovědí)**
 - Malá škola, malý kolektiv, malá soutěživost mezi žáky.
 - Venkovská škola, zastaralé metody výuky, menší rozhled učitelů.
 - Menší počty žáků, menší možnost si najít kamarády.
 - Spojené ročníky – méně času na jeden ročník, méně učení.
 - Malý výběr zájmové činnosti na odpoledne, malý počet kroužků.
 - Malé prostory pro sportovní aktivity a TV, chybí venkovní hřiště.
 - Žádná.
 - Jiné (uved'te): _____
- Byla Vaše záporná očekávání od této školy naplněna?**
 - všechna
 - většina
 - polovina
 - jen některá
 - jedno
 - žádné
- Myslíte si, že je Vaše dítě (dětí) v této škole spokojené?**
 - Ano.
 - Ne.
 - Nevím.

8. Jste spokojeni s celoročním projektem „I z nás budou dospělí“ (sbírání a směňování kreditů za vajíčka, slepičky, opičky)?
- a) Ano. b) Ne. c) Nevím, nerozumím tomu.
9. V čem vidíte pozitiva projektu „I z nás budou dospělí“ – projektu s kredity? (můžete zaškrtnout i více odpovědí)
- a) Motivace a snaha k tomu plnit si školní povinnosti a dodržovat pravidla.
 b) Zodpovědnost za své nasbírané kredity, směňování kreditů.
 c) Možnost získat kredity za sběr surovin, pomoc na školních akcích, zapojení rodičů.
 d) Zkušenost s dobrovolnými aktivitami a činnostmi navíc (úklid, pomoc druhému, být něčím prospěšný).
 e) Jiné (uveďte): _____
10. V čem vidíte negativa projektu „I z nás budou dospělí“ – projektu s kredity? (můžete zaškrtnout i více odpovědí)
- a) Soutěživost mezi dětmi – chtějí být nejlepší ze školy v získávání kreditů.
 b) Zodpovědnost za své nasbírané kredity, směňování kreditů, možnost ztráty.
 c) Možnost získat kredity za sběr surovin, pomoc na školních akcích – přílišné zapojování rodičů.
 d) Jiné (uveďte): žádné
11. Má Vaše dítě zkušenost se společnou výukou dvou spojených ročníků (alespoň na některé ze svých hodin)?
- a) Ano, má. b) Ne, nemá.
12. Jaké jsou podle Vašich zkušeností kladné stránky výuky ve spojených ročnících? (můžete zaškrtnout i více odpovědí)
- a) Větší spolupráce mezi ročníky.
 b) Získávání nových poznatků od starších žáků / opakování s mladšími žáky.
 c) Výraznější vedení k samostatnosti každého žáka při plnění úkolů.
 d) Více času na individuální činnost s každým žákem (menší počet žáků v ročníku oproti jiným školám).
 e) Vedení k toleranci, ohledu, pomoci a podpory navzájem.
 f) Jiné (uveďte): _____
13. Jaké jsou podle Vašich zkušeností záporné stránky výuky ve spojených ročnících? (můžete zaškrtnout i více odpovědí)
- a) Hlučnost a nedostatek místa ve třídě.
 b) Výraznější vedení k samostatnosti každého žáka.
 c) Méně individuální práce s každým žákem (větší počet žáků ve třídě).
 d) Méně přímé práce učitele s jednotlivými ročníky.
 e) Vzájemné rušení žáků při střídání přímé činnosti učitele s jednotlivými ročníky.
 f) Jiné (uveďte): žádné
14. Můžete se s čímkoli (prosba, potíže, dotaz, informace) obrátit na kohokoli ve škole (ředitel, třídní učitelka, učitelka, asistentka, vychovatelka)?
- a) Ano. b) Ne. c) Zatím jsme nic nepotřebovali.
15. Jste se školou celkově spokojeni?
- a) Ano. b) Ne.
16. Chtěli byste něco na této škole změnit?
- a) Ano. (prosím, uveďte co): Zařadit i druhý stupeň protože se tím dětem líbí a nechtějí přecházet na jinou školu.
 b) Ne, vše je v pořádku.
17. Doporučili byste tuto školu dalším rodičům?
- a) Ano. b) Ne.

JEŠTĚ JEDNOU VÁM DĚKUJI ZA VYPLNĚNÍ A POSLÁNÍ MÉHO DOTAZNÍKU ZPĚT DO ŠKOLY.